

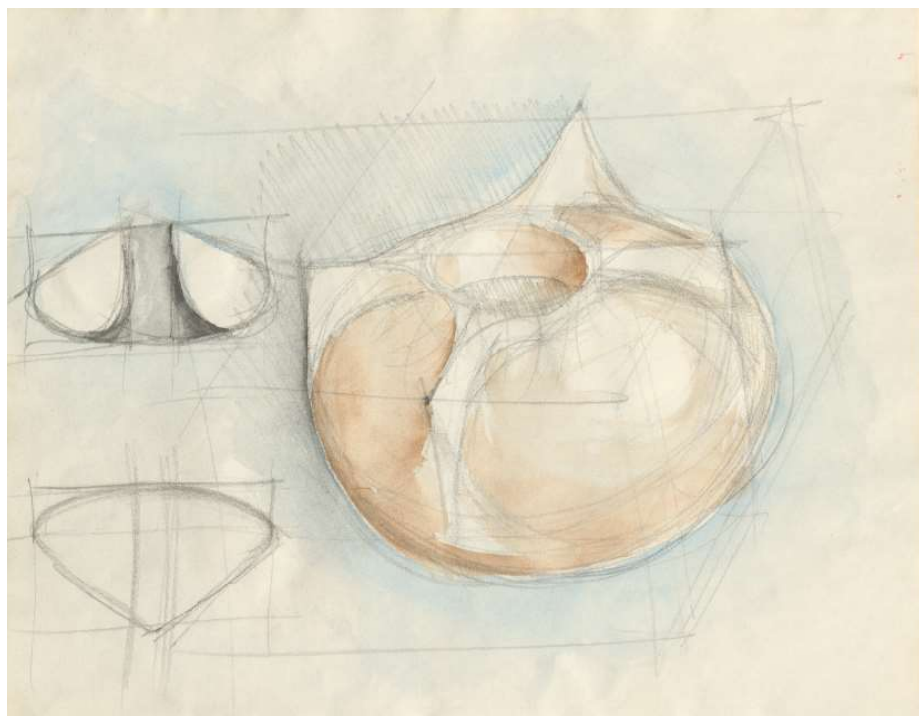
1991-2021

Marek Jan Štěpán

SAKRAL

Obsah

Úvod	4-6
Vybrané stavby detailně	7-109
Kompletní soubor sakrálních děl	110-111
Dotknul jsem se	112-125
Texty z minulosti	126-135
Medailonek, životopis	136-137
Ceny, výstavy	138-139
Odezvy v médiích	140-148

Marek Jan
Ke kostelu odhodlán
Dát věřícím dárek
V něm slunce i vánek
Celého života
Poslání a plán.

Pět Kristových ran
Život je nám dán
Chlév, kde dnes je kočárek
Za nás dal hlavu na špalek
Od alfy po omegu obětoval se Pán.

Odvalit balvan
Vzkříšený vítán
Uvidět věž z dalek
V krajině vertikálních čárek
Co hledá křesťan.

Modlitbou být zaměstnán
I pro papeže stan
Osvěžení šálek

Lukáš, Matouš i Marek
- David Vávra

Úvod

Marek Jan Štěpán

Tato kniha, věnující se mé tvorbě a jejímu procesu je subjektivním pohledem autora – architekta. Nekladu si za cíl jakékoliv zobecňování (byť se to někdy může zdát), chci však aspoň v oparu zachytit obraz sakrální tvorby jejím dokumentováním a niterným zrcadlením. Její bytostné těžiště vnímám v osobní a autorské rovině. Pokusím se to uskutečnit na příkladech mých architektonických děl. V nich si retrospektivně uvědomuji měnící se části i jeho konstanty.

V mém přístupu je vidět vývoj od mladické exprese, přes intelektuální spekulaci až po intuitivní proces, který nyní převažuje.

V knize je uveden výčet sakrálního díla za období let 1991 – 2021, tedy třiceti let na přelomu tisíciletí. Kromě výčtu všech návrhů a realizací je detailně věnována pozornost 12 + 1 stavbě. Začíná diplomním projektem Duchovního a pastoračního centra v Brně na Lesné a končí v pomyslném kruhu realizací kostela na tomto místě místě o 29 let později. Následují některé texty a rozhovory z tohoto období a zakončují j ohlasy této tvorby.

Vzory

První představy o podobě kostela jsem si dělal v osmdesátých letech, vzhledem k tehdejšímu společenskému zřízení vyloženě jako sny. O tom, že lze stavět v době budování reálného socialismu sakrální stavbal mě přesvědčil ve své přednášce Imre Makovec v roce 1988. Když mluvil na naší fakultě s komunistickým vedením o svých kostelech a o tom, že práce je pro něj modlitbou. Jakoby mi rozjitřil některé spící smysly. Několikrát jsem pak za ním jel do ateliéru v Budapešti, abych načerpal další zkušenost. Po sametové revoluci jsem byl mezi úplně prvními studenty Ivana Kolečka, který sem přijel ze své švýcarské emigrace. Ukázal mi demokratické i etické principy architektury i to, že na jedno téma může být odpovědí více názorů.

Ve svém diplomním projektu (duchovní a pastorační téma Brno – Lesná) jsem se vrátil k Jaroslavu Drápalovi do oázy školní myšlenkové svobody a snad jedinému časoprostorovému kontinuu brněnské fakulty. Ostatně v tehdejší návrhu je zárodek všech mých ostatních úvah o sakrálních stavbách.

Když pak moje žena Vanda studovala na AVU u Emila Příkryla, otevřel se mi jeho pohled na architekturu. Obzvláště pak po návštěvě galerie Benedikta Rejta v Lounech. Viděl jsem tam nádherné prostorové vztahy a geometrické souvislosti, které architekturu produševnily,

ševnily, Objevil jsem tak další rozměr sakrality.

Později na mou sakrální tvorbu měli výrazný vliv Mario Botta svou kaplí v Mogno, Peter Zumthor a jeho kaple St. Benedetto a Emil Stefan se svým kostelem St. Laurentius v Mnichově. Samozřejmě nebyli jediní, ale byli nejpodstatnější.

Přístupy

Moje první sakrální architektonická zakázka byly dveře do kostela sv. Jakuba Většího v Místku (199...). Nejprve jsem udělal zaměření této stavby pro účely návrhu nového presbytáře. Pro ten jsem však, vzhledem ke svému mládí, nebyl hoden, tak jsem dostal zadány vstupní dveře. Asi proto, že můj otec seděl ve farní radě. Rýsoval jsem je perem na velkou plachtu a docela jsem si to užil. Inspirovala mě tehdy detailnost Plečnikovůch výkresů a objevování historických souvislostí.

Kaple sv. Ducha v Zubří (1994-2000)

Pro mne je v jistém smyslu iniciačním prostorem. Je mladistvá, expresivní, její vznik byl intuitivní, vnitřně nekorigovaný, tak jak šel. Beskydská kaple je centrálním prostorem, který lemuje 12 pilířů - duchovních bytostí 12 apoštolů soustředěných v kruhu. Tyto pilíře drží rozrůstající se hvězdicový krov, v jehož lucerně je valašská holubice. To je zachyceno na prvotní skice modlitby v kruhu. Při výstavbě byly použity klasické stavební materiály, technologie a tradice jižních Beskyd.

Návrh papeže Benedikta XVI

u příareálu mšeležitosti jeho návštěvy v Brně, vznikl o mnoho let později, vznikl rychle a na základě jasněho intelektuálního konceptu. Lze říci, že je spekulativní. Po zhlédnutí místa, kde se měla tato událost odehrávat, jsem si položil otázku jak se dá takové širé pole zabydlet pro stotisícové shromáždění. Přece stejně jako místnost, položím na pole koberec, ovšem patřičného měřítka zdejší krajiny, tedy zhruba poloviny kilometru.

Kostel sv. Kateřiny v Hrabové

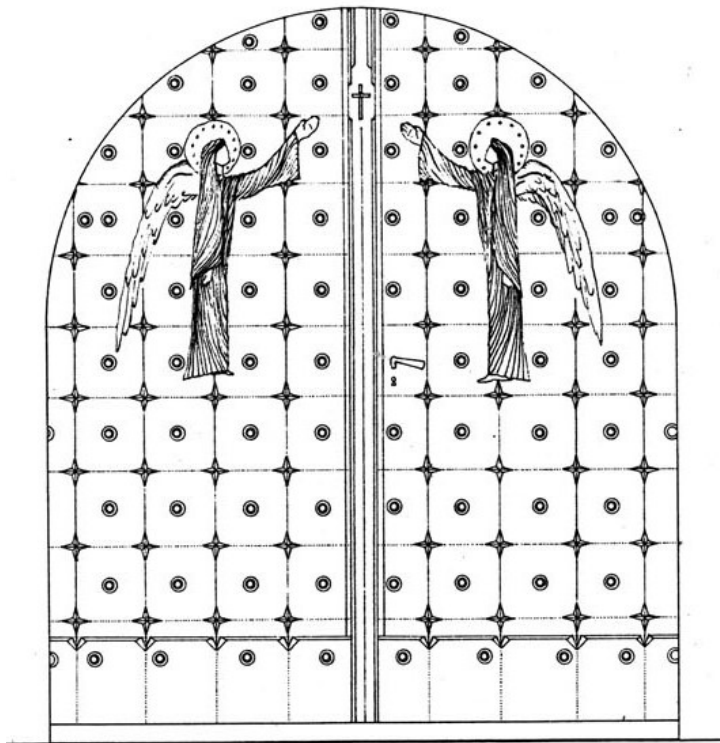
Tento gotický srubový kostel v roce 2002 vyhořel. Dostal jsem se na místo spáleníště v den, kdy byl na zemi sníh, byl mráz a v Hrabové byl takový obyčejný dopolední klid. Začal jsem vnímat díky mrazu své tělo, díky zvláštnímu počasí a sněhu světlo a díky místu ticho. Tělo, světlo, ticho. Vlastně ani nevím, jestli jsem to v tu chvíli věděl, ale bylo to tak. Odhrnul jsem botou čerstvě napadený sníh a objevil, že z celého kostela zbyla pouze dlažba. Právě tyto okamžiky určily další návrh. Byl vytvořen inspirací, intuicí a s vnitřní kázní. Přibyla zde tato kázeň, která tvoří niterné autorské hranice, odděluje exhibici a upřednostňuje pokoru.

Kostel sv. Václava v Sazovicích

Jak probíhá proces tvorby? Hledání je bolestivé, čekání na správný okamžik někdy dlouhé. Proces je však pro mne jakožto tvůrce důležitý, nezbytný, naplňující. Nezávisle na výsledném díle, vždyť i cesta může být cíl. Pokud se přibližují za hranicí popisované skutečnosti démonům, je proces může být i destruktivní a může vzniknout kreatura. A s tím se nemohu ztotožnit, jako tvůrce si proto osvojuji stále jemnější rozlišovací schopnost. Tvorba je mi Světlem.

Tak nějak to asi je

Okamžiky nejnítěrnější tvorby přicházejí jako krátké chvílky zcela podle své libosti. Řečeno známou křesťanskou terminologií – Duch si vane jak chce, kdy chce a ke komu chce. (srov. Jan 3,8) Tyto chvílky jsou pro mne jako tvůrce podstatné, cením si jich a vnímám je jako propojení s vyšším řádem. Je podstatné, aby je tvůrce poznal, aby na ně byl připraven a aby se jim otevřel. Svou tvorbou si zvyšuje intuici a rozlišovací schopnost právě pro tyto momenty. Výsledné dílo je ale možné hodnotit až podle jeho plodů, ne podle těchto zdrojových momentů. Jako tvůrce mohu popsat, vysvětlit a interpretovat své dílo. Toto hodnocení však je velmi subjektivní a cennost jednotlivých děl pro tvůrce a pro hodnotitele se může velmi rozcházet. Můj popis a zdůvodnění stavby i stavba samotná je jen mlžným obrazem těch záblesků dokonalosti něčeho nade mnou k čemu se toto dílo snaží přiblížit. Touha na to přijít, či si vzpomenout mne pak žene v tvorbě dál. Při tom si uvědomuji, že jsem sám stvořen jako obraz Boží a že On je ten skutečný Tvůrce. A právě jeho třetí osoba – Duch svatý si vane jak chce a někdy se mně možná dotkne svým pláštěm. Kdy to bylo nebo bude? Sám jsem jako tvůrce obrazem Tvůrce, jeho nástrojem a mohu vám říct: “Já za to nemůžu...”.

„Samotný Příbytek pak zhotovíš z deseti pruhů soukaného kmentu a z modré, purpurové a šarlatové látky; necháš na ně umným způsobem vytkat cheruby. Jeden pruh bude dvacet osm loket dlouhý a čtyři lokte široký. Všechny pruhy budou mít stejné rozměry. Pět pruhů ať je spojeno v jeden kus; rovněž tak druhých pět pruhů. Podél pruhu, jenž bude na konci spojeného kusu, udělej poutka z modré látky. Totéž udělej podél krajního pruhu ve druhém spojeném kusu. Na první koncový pruh připevni padesát poutek a stejně tak na koncový pruh druhého spojeného kusu; ta poutka ať leží naproti sobě. Vyrob také padesát zlatých spon, kterými ty pruhy spojíš k sobě. Tak bude Příbytek tvořit jeden celek. ...

Exodus 26/1-6

Sakrální stavby potřebujeme proto, aby nám napomáhaly v naší touze být blíže Bohu. Stavíme je pro sebe, pro to, abychom se oprostili od běžných starostí a lépe soustředili na nacházení vztahu s Ním i sami k sobě, abychom sdíleli radost i žal. Z předchozího úryvku z knihy Exodus vyplývá, že je nestavíme jen pro sebe, že na začátku byl záměr Boha. Bůh promlouvá k Mojžíšovi na poušti, aby postavil chrám, přesně určuje, jak má vypadat, jaké má mít rozměry a jaké proporce. Dokonce jmenuje osoby, které jsou k tomuto záměru nadány a určuje tak architekta chrámu a jeho tým. Není jasné, zda-li jeho záměr stavbou kostelů naplňujeme nebo jestli jej naplňují já svými návrhy, ale snažím se ho hledat.

To důležité

Co je to kostel?

Kostel není jen trojrozměrná nádoba, určení prostoru ve třech souřadnicích je vlastně docela ploché. Není to jen fyzické prostředí a jeho vzájemné vztahy, ale i očištění tohoto prostředí od každodennosti, k čemuž pomáhají rituály. Ke kostelu patří i to, co nemůžeme vidět, co je za hranicí hmotného. Architekt pak má u vzniku sakrální stavby interpretační roli. Tušené chvění nekonečna a následně myšlenky vetkává do cihel, betonu a dalších materiálů. Z tohoto pohledu se cítím jako hmotář.

Při práci s hmotou používám její vytýčení na základě geometrické osnovy. Geometrie stavbu nějakým způsobem produševňuje. Mysleli si to naši předkové i mistři minulosti a jejich názor sdílím. Při úvahách o vnitřním prostoru vnímám jako nejdůležitější element světlo. To dopadá na hmotu, kterou mu stavím do cesty a ovlivňuje charakter, atmosféru i mystičnost sakrální stavby. V poslední řadě zde musím napsat, že mám rád kruhy. Důvod se dovíte v knize.

Hospodin promluvil k Mojžíšovi: „Pohled“, povolal jsem osobně Becaleela, syna Uriho, syna Hurova z pokolení Juda. Naplnil jsem ho Božím Duchem – zručností, důvtipem a znalostí každého řemesla, aby vymýšlel plány a prováděl je ve zlatě, stříbře a bronzu, aby opracovával a osazoval drahokamy, opracovával dřevo a ovládal každé řemeslo. Hle, přidal jsem mu také Oholiaba, syna Achisamachova z pokolení Dan. A každého nadaného řemeslníka jsem obdařil důmyslem, aby zhotovili vše, co jsem ti přikázal:

Stan setkávání, Truhlu svědectví i slitovnici ležící na ní, veškeré náčiní stanu, stůl a jeho náčiní, svícen z čistého zlata a všechno jeho náčiní, kadidlový oltář, oltář pro zápalné oběti a všechno jeho náčiní, umyvadlo i jeho podstavec, svatá bohoslužebná roucha kněze Árona, roucha jeho synů ke konání kněžské služby,

olej pomazání a vonné kadidlo pro svatyni.

Ať vše udělají přesně tak, jak jsem ti přikázal.“

Exodus 34/1-11

Vybrané stavby detailně

1. Duchovní a pastorační centrum, Brno – Lesná, 1991
2. Boží muka, Pražmo, 1994
3. Kaple sv. Ducha ve Starém Zubří, 2000
4. Interiér kostela sv. Kateřiny, Ostrava - Hrabová, 2006
5. Kostel sv. Ducha, Ostrava – Zábřeh, 2006
6. Kostel sv. Ducha, Šumná, 2008
7. Papežská misie, Brno u letiště, 2009
8. Katedrála sv. Mikuláše, České Budějovice, velká liturgická úprava (vysvěcena 2013)
9. Rekonstrukce piaristického chrámu Nalezení sv. Kříže, Litomyšl, 2014
10. Kostel sv. Jana Křtitele, Frýdek, liturgická úprava (vysvěceno 2015)
11. Kostel sv. Václava, Sazovice, 2017)
12. Kaple Lesní vzpomínka, Střelice, 2018
13. Kostel bl. Marie Restituty, Brno-Lesná, 2020

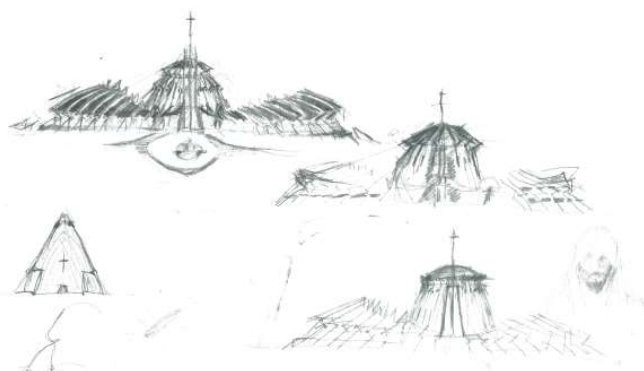
Duchovní a pastorační centrum

Brno – Lesná, 1991

Kvas, záře

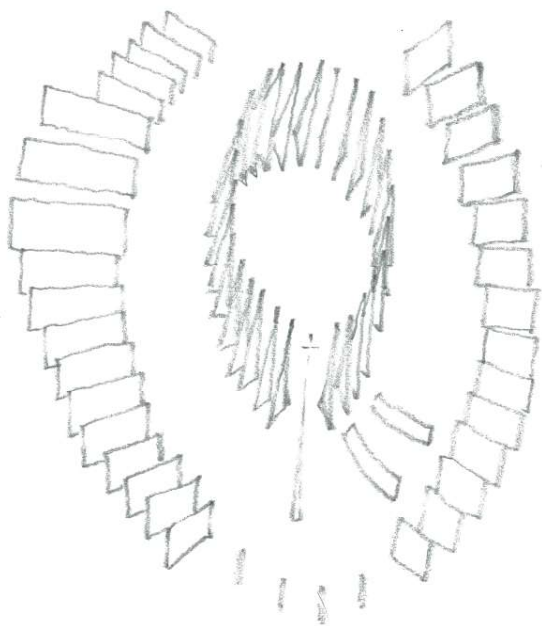
„Tento návrh je můj diplomním projektem u Jaroslava Drápala na fakultě architektury VUT v Brně. Práce na návrhu byla intelektuálně velmi namáhavá a vyčerpávající, protože jsem ji bral velmi zodpovědně. Z období tohoto intenzivního myšlenkového zkoumání a experimentování vyplývá pozdější myšlenkový grund mých sakrálních staveb. Dá se tedy nazvat kvasem další tvorby v atmosféře porevoluční svobody. Diplom jsme dělali ve školních ateliérech na Rybářské ulici souběžně s Martinem Laštovičkou a Michalem Wernerem, někdy jsme vytáhli stoly ven na zinkovou střechu a na ní obědvali. Jaroslav Drápal pro nás byl nositelem pozitivní energie a svobody tvorby.

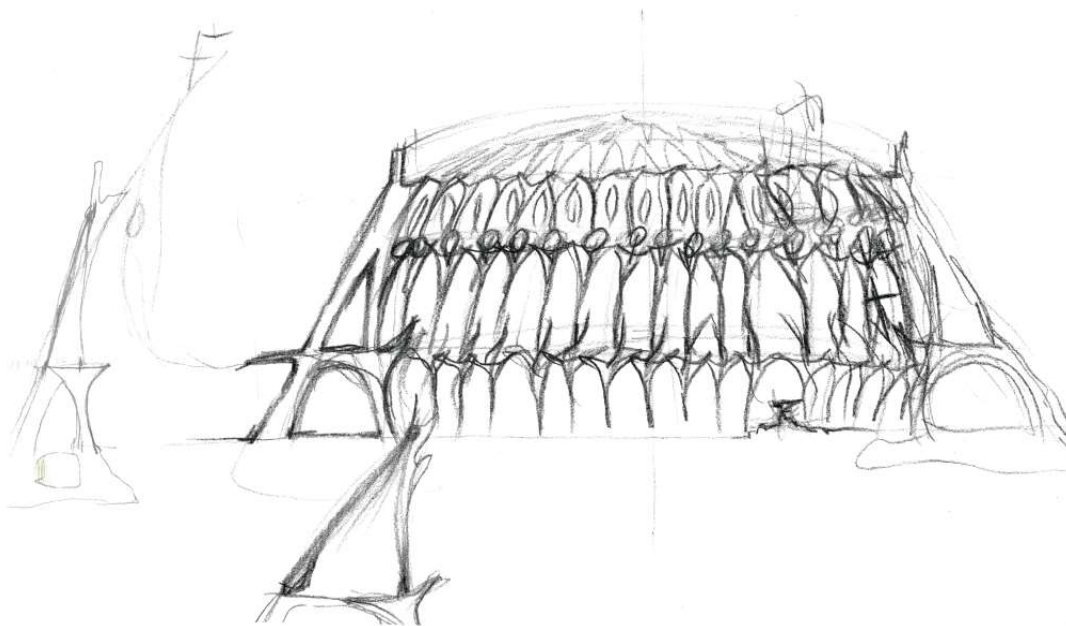
Návrh jsem dal do probíhající architektonické soutěže, ve které zvítězil. Na osobní schůzce s porotou mi pak doporučil František Zounek (autor sídliště Brno-Lesná) spolupráci se Zdeňkem Burešem, jehož návrh se rovněž umístil. Pravděpodobně mě měl za nezkušeného eléva, jímž jsem rozhodně tedy byl. Asi dva roky jsme to zkoušeli, pak mě ale začala zajímat více má budoucí žena Vanda a lesnou jsem hodil za hlavu. Text zprávy je ponechám dobovů.“

IDEA NAVRHU

Na současné Lesné může kdokoliv sice pozvednout svou duši k Bohu, ale každý sám nebo v malých společenstvích, či úplně někde jinde. Vycházím z toho, že duchovní a pastorační centrum se stane jednotícím prvkem, ve kterém se modlitby věřících sečtou v jeden duchovní proud velké intenzity. Celé toto centrum je navrženo jako záře, jako světlo Ježíše Krista vycházející z centra /kostela/ do okolních míst na Lesnou. Jako aureola, ve které se prolínají paprsky a ve které dochází k průniku vertikální a horizontální linie, abych tak dal vzniknout místu duchovně dynamickému a definovanému. Celá stavba svou prodyšností má naznačit možnost přístupu každému, svou otevřeností světlu otevřenost církve vůči okolnímu světu. Paprsky záře symbolizují téma pastorační činnosti bratří a sester. Záře se v celé své plnosti objevuje až uvnitř kostela, aby tak pomohla návštěvníkovi, který do tohoto liturgického prostoru vstoupí, uvědomit si přítomnost živého Boha Ježíše Krista. Záře se objeví tomu; kdo do chrámu vstoupí, stejně jako se objeví záře Ježíše tomu, kdo se mu otevře. Tato idea je vtisknuta nosné konstrukci a struktuře duchovního a pastoračního centra.

Duchovní a pastorační centrum je rozděleno do tří hlavních částí. Jádrem kompozice je kostel, který je z jedné strany obklopen konventem, z druhé kulturním a společenským centrem. Ty na sebe navazují nadstřeleným venkovním prostorem. Vstupy do všech tří objektů jsou řešeny z nástupního platů jako jediného prostoru. Tento prostor se otevírá směrem k hrotu ostrohu a k loukám za konečnou tramvaje na SZ. Kolem kostela je nezastavěný introvertní prostor, jehož jedna část je přístupná veřejnosti, část tvoří rajský dvůr. Celým prostorem probíhají jednotlivé paprsky dlažby, jako pokračování nosné konstrukce. Na hraně ostrohu je umístěna věž naznačující hlavní vstup do areálu.

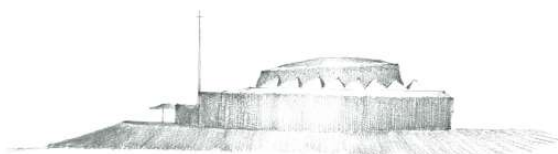
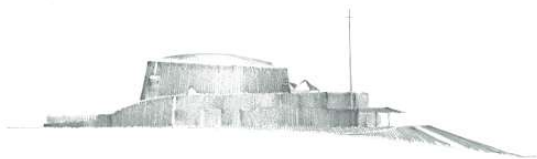
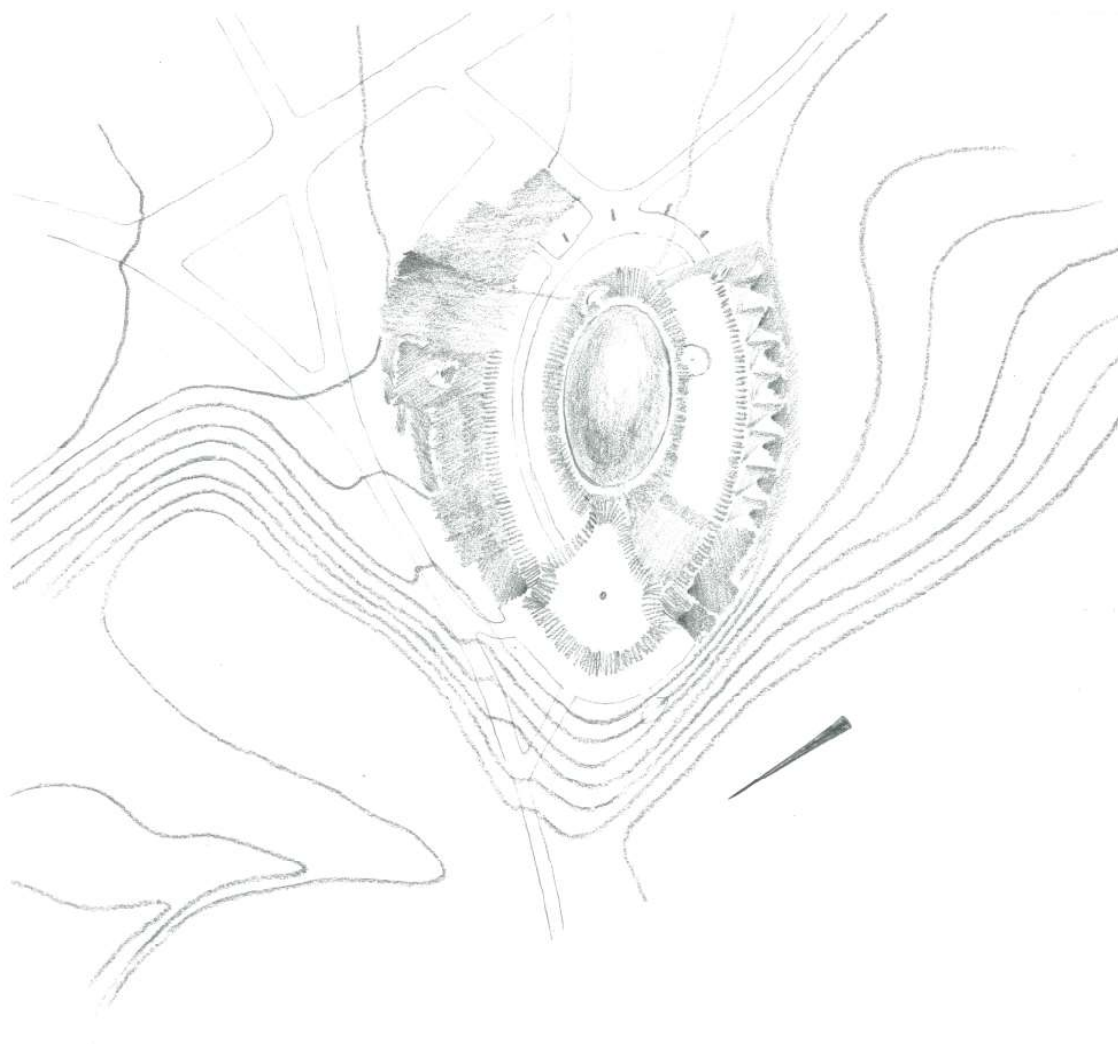
Kostel eliptického půdorysu je obehnán řadou příčných pilířů. Je orientován směrem nahoru, kde bočním prstencovým oknem je osvětleno hvězdčité zastřešení. Objevuje se zde hra světla v podobě záře a člověk v kostele se tak ocitá přímo uvnitř, v ní. Naproti vstupu je presbytář s obětním stolem v ohnisku prostoru.

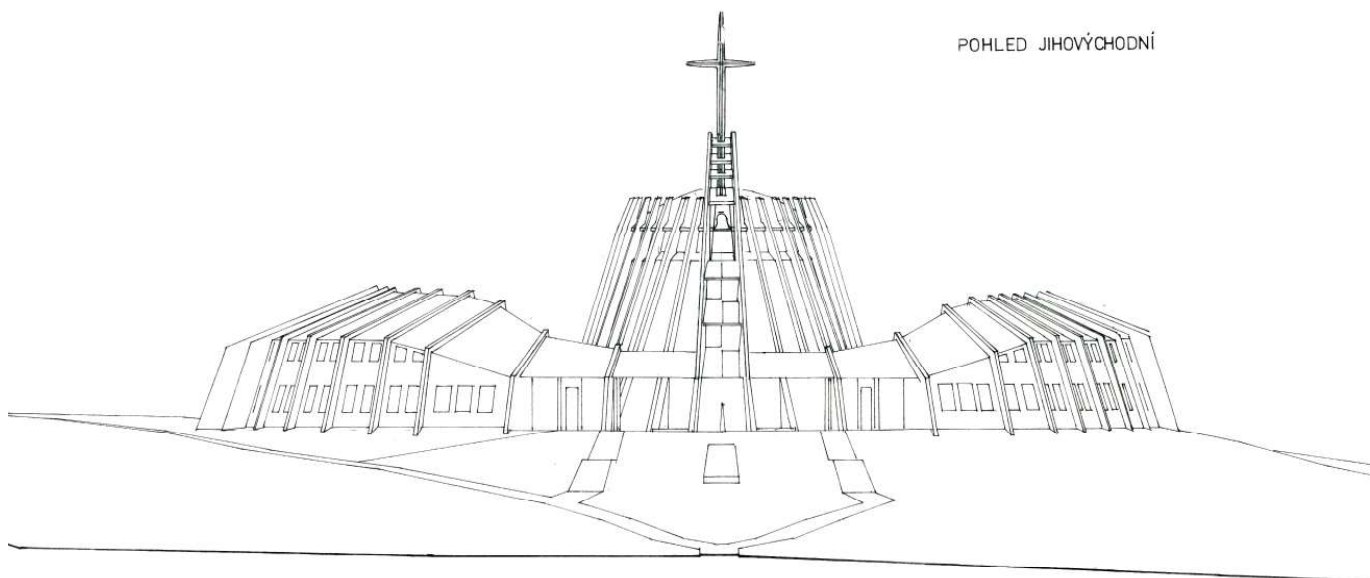
Svatostánek je umístěn ve zdvojeném pilíři mezi presbytářem a adorační kaplí a je zdůrazněn osvětlenou šterbinou. Za presbytářem jsou dvě kaple – adorační a ekumenická. Adorační v návaznosti na svatostánek, ekumenická v návaznosti na křtitelnicí. Sezení pro 170 lidí je v lavicích orientovaných směrem na obětní stůl s hlavní uličkou uprostřed, celková kapacita kostela je přes 300 lidí.

Konvent je navržen ve dvou podlažích s osmi celami pro řeholníky, oratoři, knihovnou a rekreací. Kulturní a společenská část je rovněž dvoupodlažní umístěna symetricky ke konventu s klubovny, knihovnou a společenským sálem.

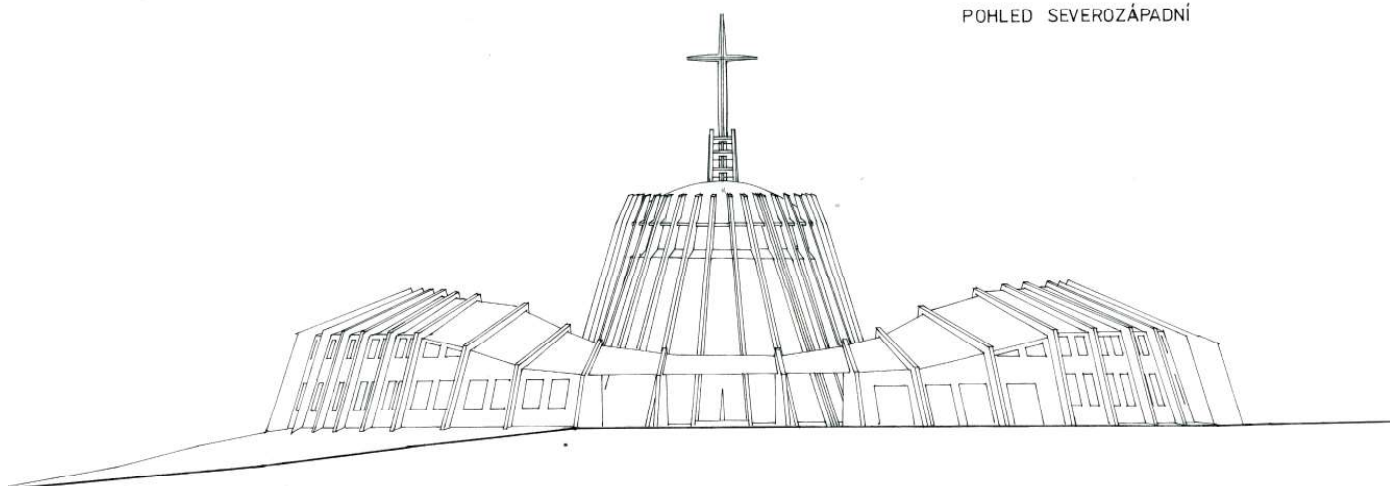
Konstrukční systém vychází z hlavní myšlenky projektu - záře. Nosné prvky jsou řazeny tak, že vycházejí z pomyslného centra vnitřního prostoru kostela a odtud vyzařují do všech stran. Nosná konstrukce je viditelná zvenčí i zevnitř. Tvoří ji betonové monolitické pilíře tvaru písmene A postavené pravidelně po obvodu elipsy.

Z nich vyrůstá hvězdčité konstrukce střechy z lepených dřevěných vazníků s kovovými spoji tvořících v prostoru kupoli a kovovými spoji krytou mědí / obdobně kupole planetária v Brně, proveditelnost konzultována s autorem této kupole/. Venkovní plášť mezi pilíři je tvořen lehkou sendvičovou konstrukcí s bílými cementovými šablonami vně a hojně použitým dřevem uvnitř. Konstrukční systém kulturně společenské části a konventu tvoří příčné zdi a podobná skladba konstrukcí jako kostel. Věž je monolitická, závěsný mechanismus pro zvony je kovový.

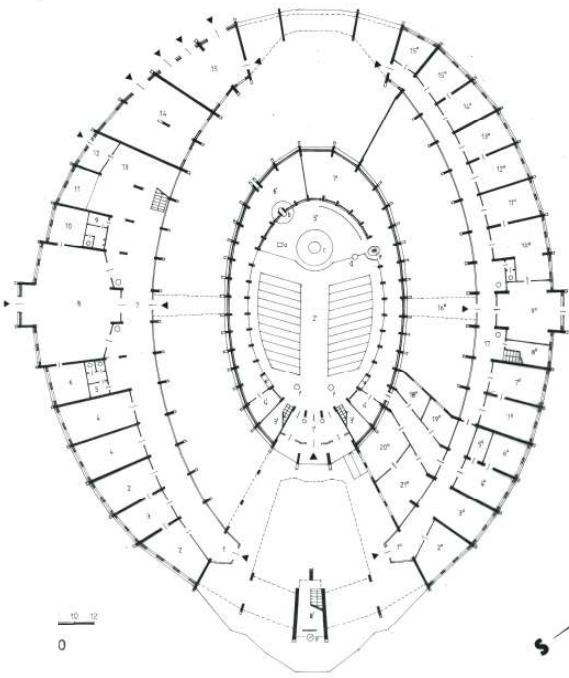

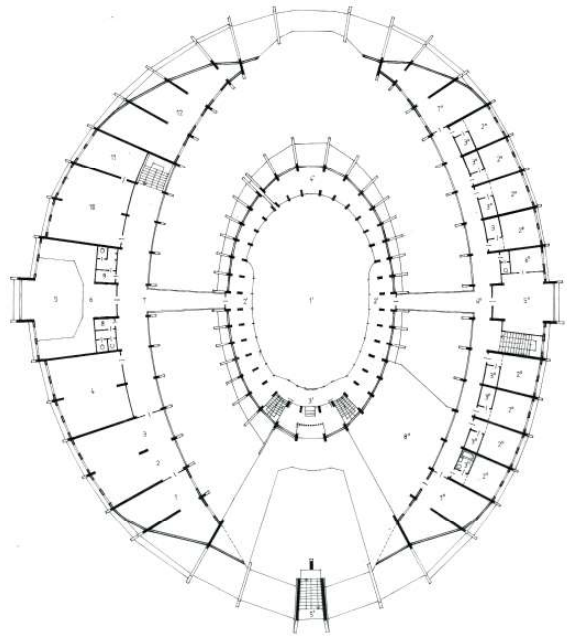
POHLED JIHOVÝCHODNÍ

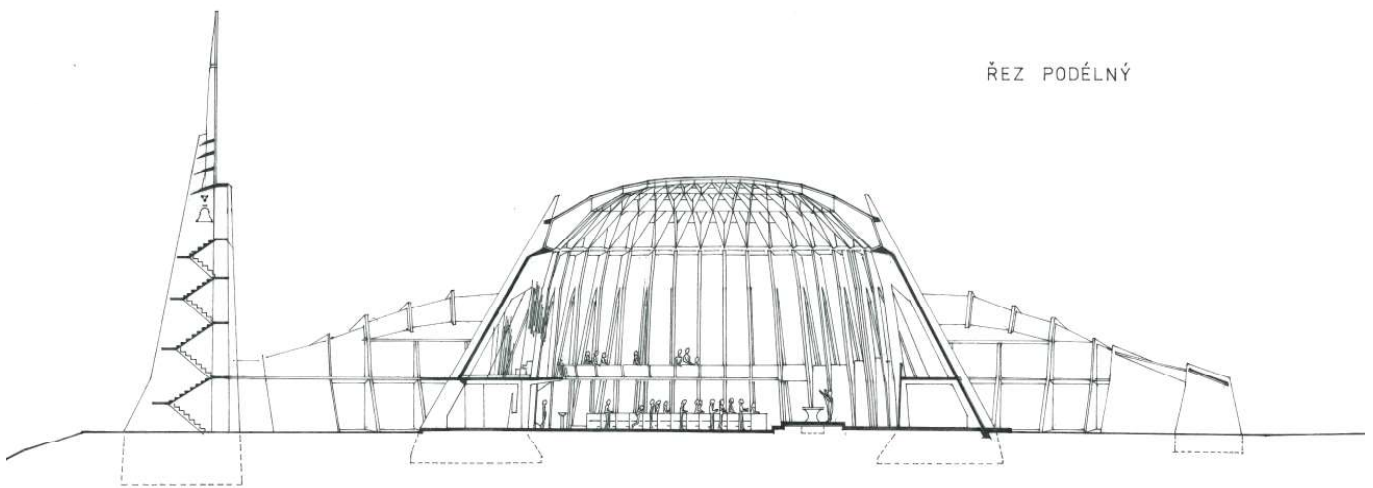
POHLED SEVEROZÁPADNÍ

PŮDORYS 1. N. P.

PŮDORYS 2. N. P.

ŘEZ PODÉLNÝ

Boží muka

Pražmo, 1994

*Den i noc stejně mě bolí,
duše musí orat
kámen z polí*

Petr Čichoň

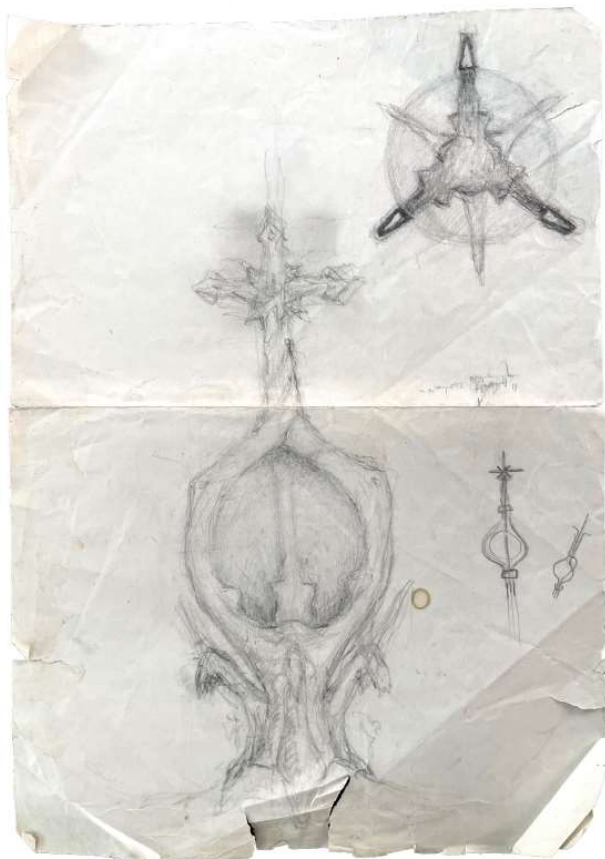
Boží muka na Pražmě vznikla v průběhu let 1993 a 1994 na louce u cesty ke hřbitovu nad vesnicí. Je postavena z kamene z blízkého lesa na Zlani a oblázků z řeky Morávky. Socha sedícího Krista (tradiční téma v Slezské části Beskyd) je vytesána ze starého pískovcového schodu z místního kostela. Tato stavbička je postavena jako poděkování rodičům a předkům. Je dílem celého společenství mladých lidí, kteří se po dvě léta vždy na týden na Pražmě sešli a stavěli ji.

Stavba byla vyvrcholením výtvarných plenérů, které jsem pořádal v průběhu studií se svými kamarády na naší chalupě na Pražmě. Začátkem devadesátých let jsme dělali i dočasné krajinné instalace. Po jednom rozhovoru s tehdejšími farářem Svenczekem jsme určili i téma typické pro Slezsko – sochu odpočívajícího sedícího Krista.

„Boží muka, památky na umučení Páně neboli světelné věže, známe v Evropě především v gotických nebo v barokních podobách. Boží muka na Pražmě, posvěcená 22. května 1994 na Svatodušní neděli, je neobvykle secesní. Přírodní materiál (rula) je zděn od rozměrnějších kamenů přes zdobné oblázky v trojúhelníkový tvar a kladen vzhůru třemi otvory (což tvoří lucernu), až po pískovcovou sochu sedícího Vítězného Krista. Gotická muka stávala na rozcestí, aby především chránila nočního poutníka svým světlem umístěným na vrcholu sloupu v kamenné lucerně, měla tedy i profánní účel. Barokní světelné věže již svítilny většinou neměly, v lucerně byl umístěn obraz Madony. Tato Boží muka příjemně překvapí hlavně proto, že nesleduje modernistický diskurs, demonstruje prostor trojedině otevřený. I když dnešnímu poutníkovi již svítí na cestu jiné světelné věže, zabloudí-li k Boží muce Marka Štěpána, její zřetelná klasická linka mu zakročí cestu k modlitbě či ke znamení kříže.“

(Světelné věže, Petr Čichoň)

Povolání této stavbičky proběhlo vedle křižovatky u kostela na Pražmě. Zrovna tam kosil kosou šéf stavebního úřadu a starosta Kubenka, kterého jsem již se záměrem obeznámil, mě za ním přivedl. Uvítal nás se slovy „ty starosto, přesekl jsem asi zmiju“. Pak jsme se chvíli přeli, zda-li to byla zmije nebo užovka a asi za pět minut jsem odcházel s ústním souhlasem a slibem, že nepřekopnu žádný drát. Měl jsem tedy povoleno a s láskou vzpomínám na tuto dobu bezbřehé svobody (byť ve všech směrech).

Kaple sv. Ducha

Staré Zubří, 2000

Autor: Marek Jan Štěpán

Stavebník: Římskokatolická farnost Zubří

Dodavatel: svépomocí

Projekt: 1993 - 1996

Realizace: 1996 - 2000

Plocha stavebního pozemku: 878 m²

Zastavěná plocha: 187 m²

Užitná plocha: 142 m²

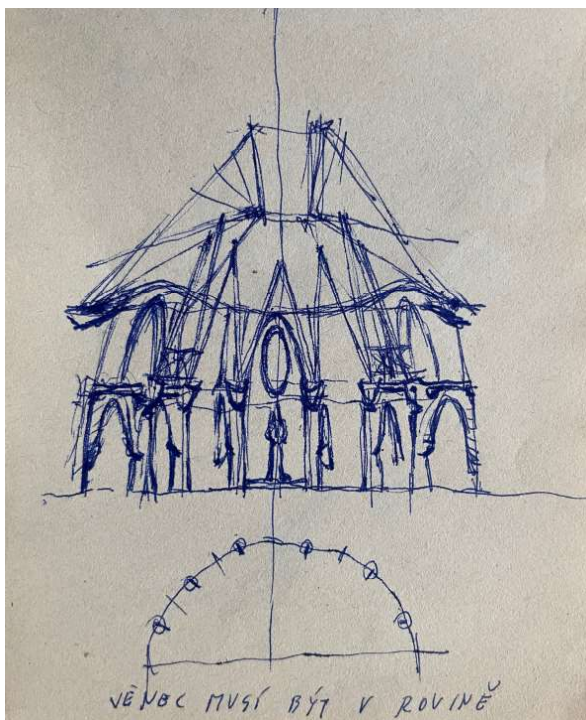
Celkový obestavěný prostor: 1220 m³

*V ústech křidel voní vzduch,
Pane, proč zas žijem?
Bytosti, které jsem měl rád
pomozte mi z planety kříže*

Petr Čichoň

Kaple je umístěna na lukách nad vesnicí v Beskydech. Pozemek je mírně svažité směrem k jádru vsi na jižní straně, přístupný je z komunikace lemující jeho východní část. Záměr postavit kapli zde vznikl na počátku devadesátých let, obec žádnou kapli neměla. Studie byla zpracována v roce 1993 na přímou objednávku farnosti, s výstavbou bylo započato v létě 1996, svěcení proběhlo 11. 6. 2000. Vztah architekta s klientem zde byl zcela specifický, místy symbiotický, místy napjatý, návrh vznikl poměrně dlouho. V zadání byl specifikován požadavek centrálního liturgického prostoru a přibližná velikost kaple. Prakticky celá stavba je provedena svépomocí, v průběhu výstavby vznikla kolem kaple pulsující komunita lidí pravidelně se scházejících.

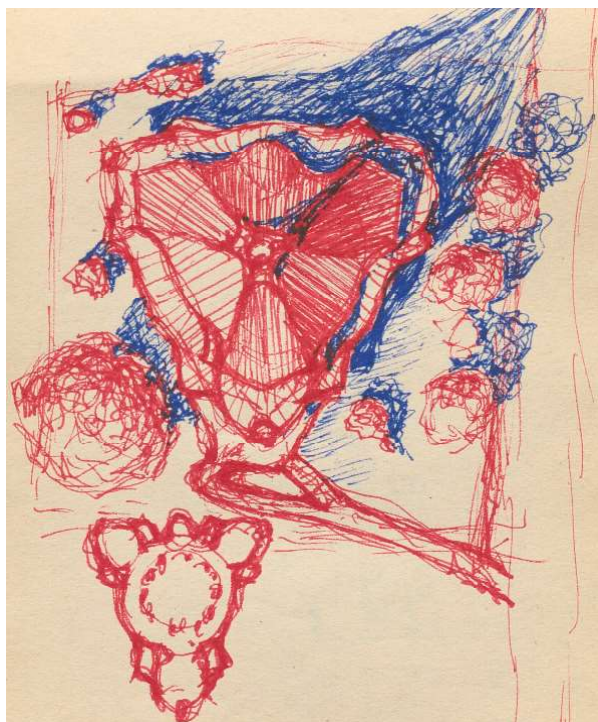
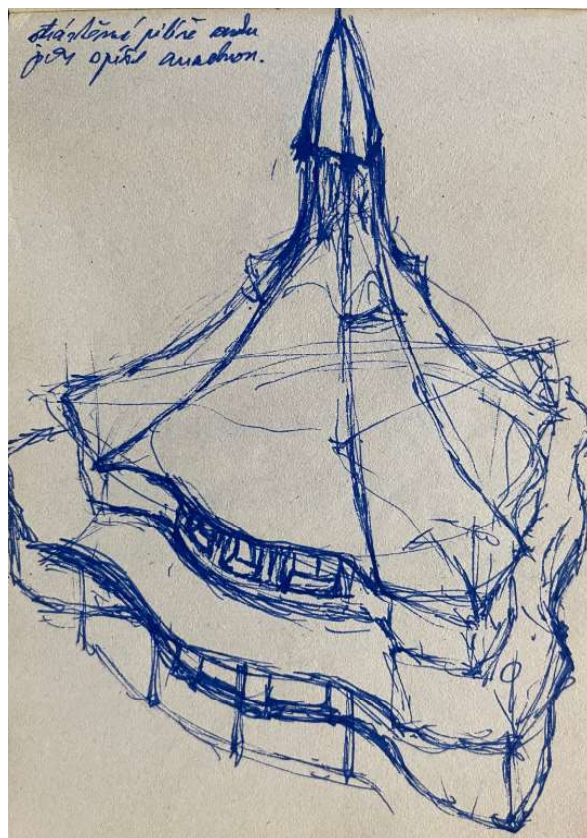
Tato kaple je materiální strukturou ovlivňující člověka, který do ní vešel. Prostor kaple je koncipován v jednotlivých cibulovitých slupkách v jejichž středu je vnitřním kruhová loď kaple, kterou střeží 12 andělů – pilířů se stylizovanými křídly z rezného cihelného zdiva. V úplném středu kruhového prostoru je kamenná menza. Loď je obehnaná ochozem vytýčeným pilíři, které vynášejí dřevěnou galerii i hvězdovitý větvící se krov. Vnější zdi lodi jsou mírně zaklenuty do věnce. V ose lodi je malá apsida se svatostánkem. Loď lemují trojice pětiúhelných hmot, v nichž jsou umístěny vstup, zákristie a klubovna, v patře pak dvě meditační místnosti. V konceptu kaple je v druhém plánu vepsáno množství symbolických a numerologických prvků

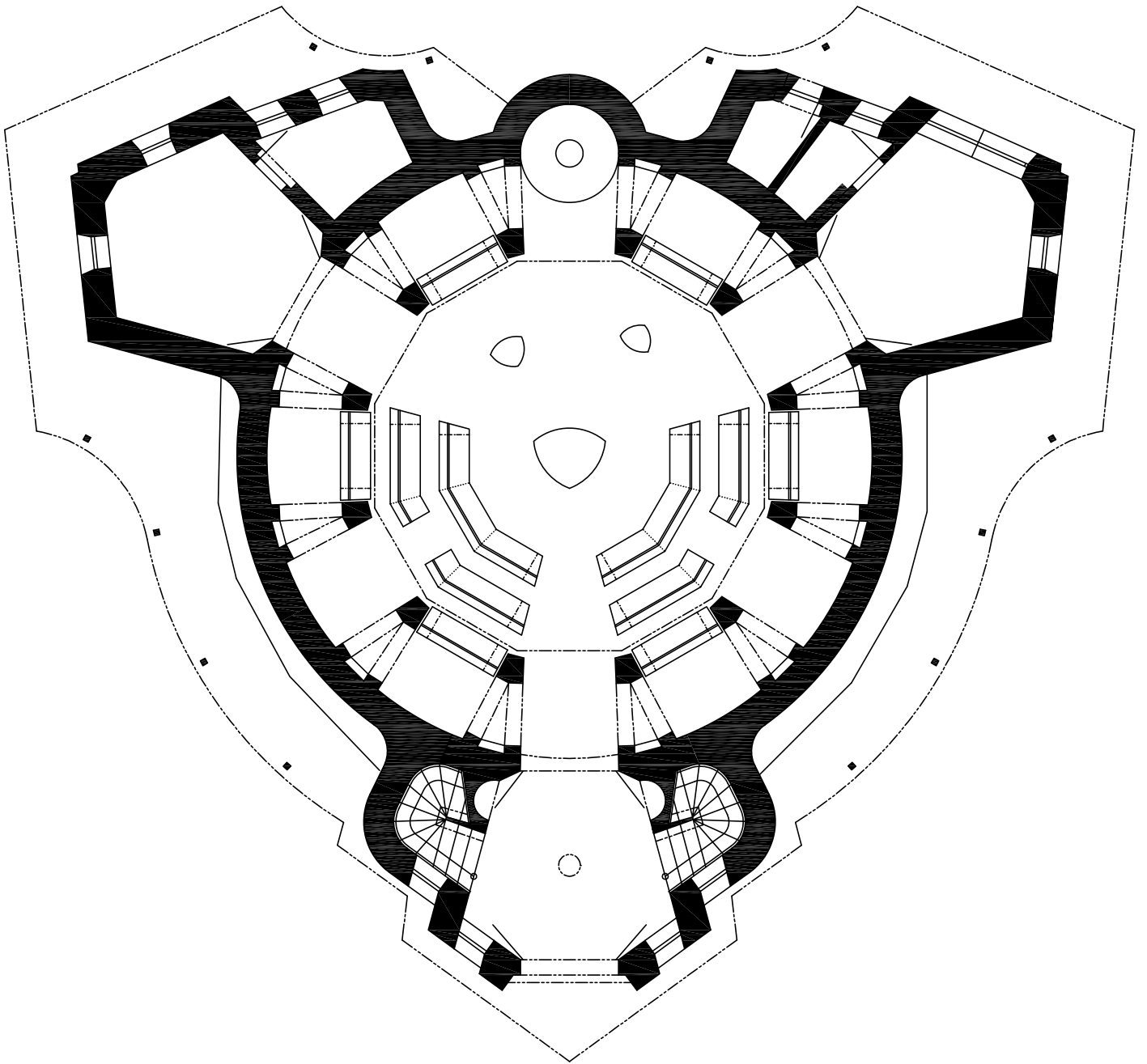

(počet pilířů – 12, větvící se krov – 12/24/6, boční kaple – 3, atd.). Celá nosná struktura – světelná lucerna – hvězdicovitý krov – trojnohé cihelné pilíře – symbolicky ztělesňuje seslání Ducha svatého. Návrh vychází z klasických stavebních materiálů, technologií a tradic jižních Beskyd. Zdi kaple jsou zděné z keramických bloků, pilíře jsou vyžděny režně z plných cihel. Krov je dřevěný prostorový s viditelnou konstrukcí, střecha je zateplená, krytá mědí. Válcový objem hlavního prostoru je zvenčí obložen kamenem, ostatní omítnut štukovou, dlažba je keramická šestiúhelná. Okna jsou většinou dřevěná, na galerii jsou do rámců vsazeny onyx. Okna na galerii jsou jediným nelokálním použitým stavebním materiálem.

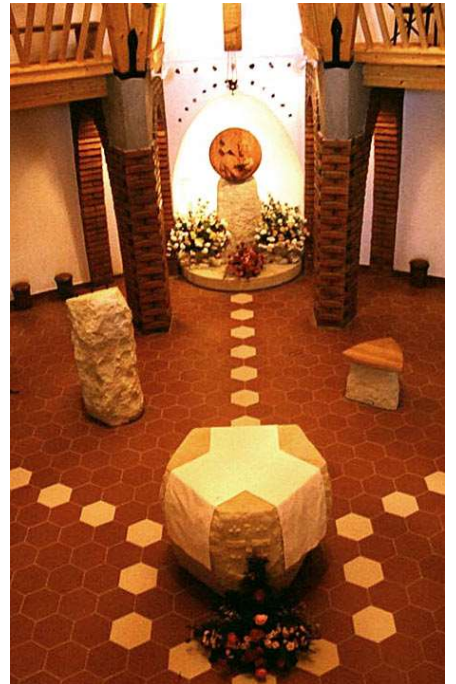
Zuberský farář Vojtěch Kološ na mě dostal doporučení od místeckého děkana Maňáka, pro kterého jsem dřív navrhoval dveře. Návrh jsem kreslil doma v Místku a šel okopírovat na jedinou barevnou kopírku ve městě. Velké skic ke kapli vznikaly na chalupě na Pražmě a vzhledem k momentálnímu nedostatku výtvarných potřeb jsou barveny rozmačkanými bobulemi černého bezu.

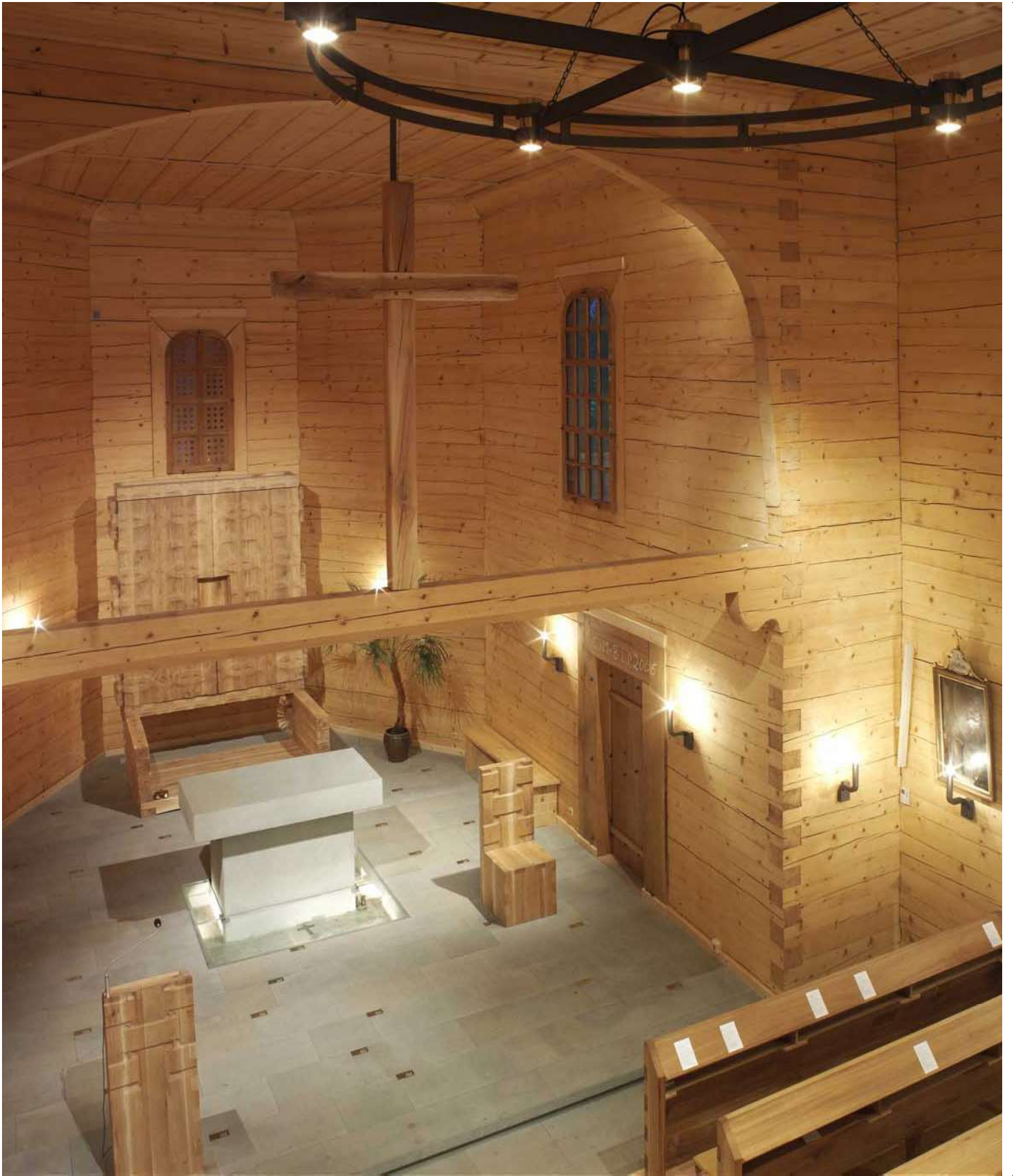
Když se začala kaple v Zubří stavět, pořád mi farář volal, že „to nejde postavit“. Jeden víkend jsme si tedy dali sraz na stavbě a na sucho do bedněni vyklenuli první z dvanácti nosných oblouků. Pršelo a domů jsem jel promočený ve starém Mitsubishi, kterému nešla zařadit trojka. Když jsme si tam v dešti zedník, architekt a farář připíjeli slivovicí, bylo to ve sledu „na zdraví“, „na zdar díla“, „na svatého Ducha“ podle povolání.

Kostel sv. Kateřiny

Ostrava - Hrabová, interiér (vysvěcena 2006)

Autor: Marek Jan Štěpán

Spolupráce: Zuzana Morávková

Stavebník: Biskupství Ostravsko-Opavské

Dodavatel: WInro

Projekt: 2002 - 2003

Realizace: 2004 - 2006

*Chtěl bych vše vrátit, ale chtěl bych, aby to bylo jako kdysi,
nad měsícem musí přece ještě jeden měsíc svítit,
nad sluncem by mělo ještě jedno slunce svítit!*

Petr Čichoň

Dřevěný kostelík z 15. století na Velikonoce roku 2000 vyhořel. Zbyla z něj pouze kamenná dlažba a základy. V několika letech byla postavena striktní vědecká rekonstrukce původní stavby.

Při návrhu interieru byla dodržena zásada nedotknutelnost původní stavby. Nový interiér je navržen jako intaktní vize interieru z doby vzniku stavby při kolonizaci severovýchodních Moravských hvozdů (např. vize, jak by předkové zacházeli se světlem, kdyby znali elektřinu, apod). Srubovina je ponechána odhalena v syrovém stavu, ošetřena voskem. Podlaha je ze stejného materiálu jako původní – z Jablunkovského pískovce, je však z důvodů uchování původní a izolacím posazena o 40 cm výš.

Ve spárořezu dlažby v presbytáři jsou umístěny mosazné pečetě s plamenem jako připomínkou požáru. Jako pojítka mezi generacemi vyrůstá menza a křtitelnice – základní symbolické body života společenství farnosti - z původní staré podlahy a ze stejného materiálu. Viditelné fragmenty staré podlahy jsou doplněny o několik roztavených kusů devocionálií, roztavených požárem.

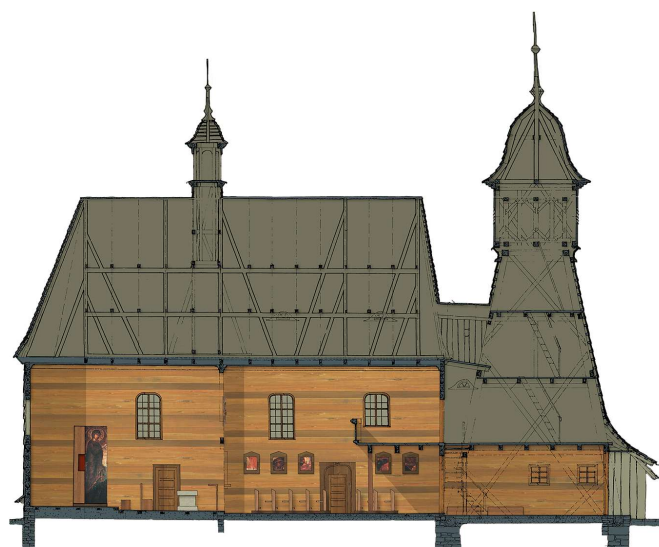
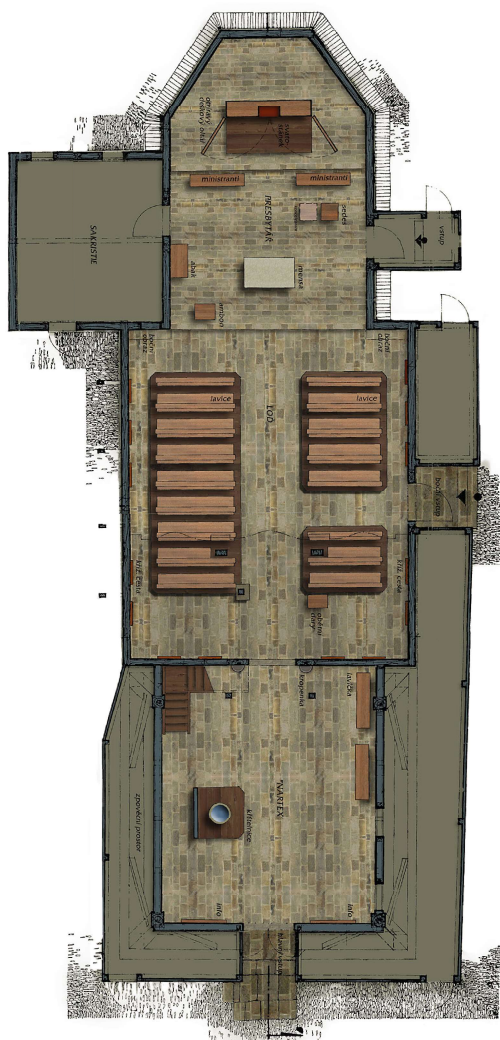
Retabulum se svatostánkem v čele presbytáře je ve vzájemné geometrické souvztažnosti s ostatními dřevěnými liturgickými objekty v presbytáři – menzou a sedes. Měřítka vychází z proporcí řezu kostela. Retabulum z masivního dubu má z venkovní strany řezaný reliéf, vnitřní otvíravá část bude osazena malbou na dřevěných deskách v technologii tempery. Výtvarné pojednání retabula je inspirováno pro dobu vzniku kostela typickými příklady otvíravých oltářů, zvenčí je uzavřen v pevné skořepině - „lastuře“.

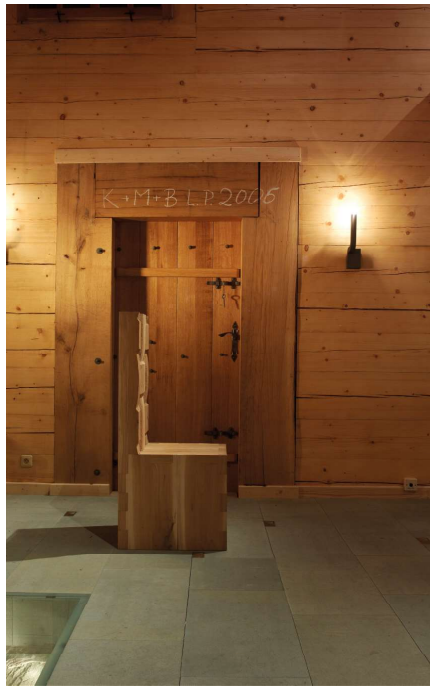
Motiv řezby je odvozen z kola (symbolu utrpení sv. Kateřiny) abstrahovaného a násobeného v mříž rozprostírající se v čase. V těžišti tohoto „rámu“ je umístěn svatostánek s motivem kalichu s Kristovou krví – symbolem Eucharistie.

Desková malba je složena z pěti částí – velkého ústředního motivu a čtyř menších na postranních křídlech. Ústřední motiv představuje sv. Kateřinu rozjímací nad utrpením Krista v podobě kalichu s Jeho krví a Kristem vítězným s zehnajícím gestem. Motiv je umístěn v transcendentním prostoru s hořícím kostelem. Boční motivy znázorňují příběhy ze života sv. Kateřiny. Malba prozatím z finančních důvodů nebyla osazena. Lavice jsou dubové s přiznanými truhlářskými spoji, podobně jako srub.

Osvětlení je řešeno lokálními zdroji na stěnách a centrálním lustrem. Nástěnná osvětlovací tělesa jsou v podobě svícňů, centrální lustr v podobě zavěšeného kola (opět vzato ze symbolu utrpení sv. Kateřiny), obojí z černého kovu se zámečnickým opracováním. Ze vstupního prostoru pod věží je přístupné po stranách zpovědní místnost a wc – nové vestavby v konstrukci věže.

„V tomto kostele se brali rodiče mé ženy.
 Na místě spáleniště jsem měl inspirující zážitek. Přišel jsem na něj za velkého mrazu a všude byl sněhový poprašek a takové rozptýlené ostravské světlo. Bylo dopoledne a ticho, asi kvůli zvukovým vlastnostem sněhové pokrývky. Chodil jsem po staré zasněžené dlažbě a zažíval již neexistující stavbu a její prostor. Zanedlouho mi začala být zima a měl jsem tři intenzivní vjemy, které se ocitly v mých dalších úvahách. Byly to tělesné vjemy, následně přetavené do pojmu a procesu tvorby na tomto i jiných návrzích. Tělo, světlo a ticho.“

Kostel sv. Ducha

Ostrava – Zábřeh, ulice Výškovická / Kotlářova

Autor: Marek Jan Štěpán

Spolupráce: Bořivoj Srba, Miroslav Tyl

Invstor: Římskokatolická farnost Ostrava - Zábřeh, Biskupství Ostravsko-Opavské

Projekt: 2002 - 2004

Realizace: 2004 - 2007

Zastavěná plocha – 1967 m²

Obestavěný prostor: 14 369 m³

Výška atiky kostela: 15,8 m

Výška věže: 30,00 m, vč. kříže 34,50m

Kapacita kostela: 650 osob, z toho 250 míst k sezení

Modlí se za cikána,

který kouří u řeky.

Odra teče tiše

v šachtě, jež je zbourána.

Petr Čichoň

Koncept

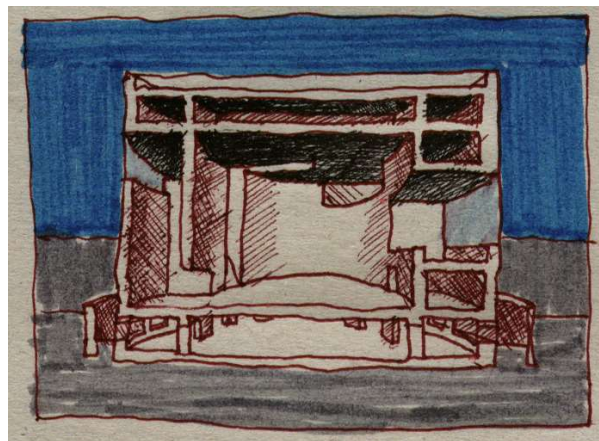
Kostel stojí ve velkém sídlišti panelových domů s vyšší kriminalitou. Proto je navržen jako moderní pevnost. Při vstupu dovnitř věřící prochází skrz jednotlivé vrstvy fungující jako stupně ztišení: – plato – příkop – zeď – věnec bočních prostor – vnitřní intimní jádro. Jsou to stupně přechodu od vnějšího materiálního světa k vnitřnímu světu duchovnímu, který je těmito vrstvami chráněn.

Vzhledem ke stavebnímu programu nebylo možné vytvořit objemovou a výškovou dominantu větší nebo vyšší než okolní panelové domy. Proto byla zvolena odlišnost jasným objemem a větším měřítkem – dominanta měřítková, pohledová a sémanticky jasná. Vlastní chrám je vytýčen elipsou - bipolárním útvarem se dvěma ohnisky - v řeči symboliky vztahem mezi těmito ohnisky, vztahem mezi dvěma póly, vztahem člověka a Boha, vyjádření lidského synovství, vyjádřením jednoty církve. V řeči geometrie má každý bod elipsy stejný součet vzdáleností od ohnisek.

Interier

Světlo modeluje celý vnitřní prostor, jednotlivé proražené otvory v masě zdi mají svůj význam a barvu /svatostánek, menza, kříž, kůr apod./ Hmotný charakter objektu kontrastuje s odhmotněným účinkem světla filtrovaného abstraktními fraktálními vitrážemi. Světlo se tak stává prvkem, který navozuje neexistenci rozhraní mezi smysly ověřitelným a tím co je za hranici hmotné skutečnosti. Uvnitř kostela jsou všichni na jed-

ně shodné základně - dlažba v lodi i presbytáři a vlastně i všech přilehlých prostorech je stejná. Barevnost dlažby je inspirována za tepla válcovaným ocelovým plechem, který je typickým produktem zdejších železáren a válcoven. Její spárořez je však různorodý.

Z této základny jako země vyrůstají hranolové hmoty liturgického inventáře - menzy, křtitelnice, ambonu a sedes. Ty jsou v kontrastu k temné podlaze-zemi ze světlého Dunajského vápence, vždy z jednoho monolitního kusu. Jejich tvarování je abstraktně symbolické. Např. hmota menzy je zraňována pěti výřezy obdobně jako Tělo Kristovo na Golgotě.

Čtyři výřezy jsou po obvodu, pátý v samém jejím jádru – v něm jsou uloženy ostatky Jana Pavla II. Povrch menzy je vyleštěný, kubické výřezy jsou hrubě opracovány. Imaginární prázdný prostor výřezů je naznačen stejným vápencem na podlaze. Křtitelnice stojí uprostřed kostela i celého společenství věřících.

Svatostánek není spjat se zemí, „levituje“ na konzole opět ze stejného vápence. Vlastní tělo svatostánku je z tlustého v žáru fúzovaného skla. Na jeho kubické hmotě je na pravé větší části znázorněn Starý Zákon, na levé otvíravé Nový Zákon. Starý Zákon je znázorněn barevným hořícím keřem, ze kterého se ozývá Hospodin slovy „Jsem, který jsem“. Strana Nového Zákona je v přirozených barvách skla s velkými pozlacenými písmeny A a W.

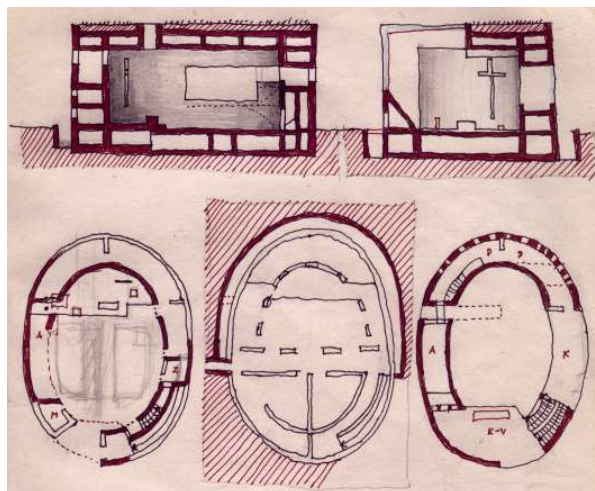
Za posuvnými dveřmi Nového zákona je trvale umístěna Eucharistie. V místě svatostánku je celá hmota kostela proražena svislým průrazem pro jasné vyznačení jeho polohy. V čele eliptického prostoru se vznáší obrazový svatodušní triptych Jakuba Špaňhela. Jednotlivá témata triptychu jsou křest vodou, křest duchem a posvěcení kříže. Ostatní mobiliář kostela je dřevěný – dubový. Lavice tvoří jakési horizontální přízemní trámce.

Stavební řešení

Objekt kostela je založen na vrтанých pilotách a železobetonové krabici podzemního podlaží. Svislé nosné konstrukce jsou keramické hrázděné betonem, střecha je ocelová. Okna jsou hliníková s velkými barevnými fúzovanými skly. Věž, opěrné stěny plata a anglického dvorku jsou z pohledového železobetonu. Kostel je největší porevoluční sakrální stavbou u nás.

V podzemí je společenská část se sálem, knihovnou klubem a garážemi. V horních patrech je umístěná fara.

V Ostravě na kostel vyzvaná soutěž, kterou jsem svým návrhem jednomyslně vyhrál. Zajímavé je, že na místě jsem nikdy nebyl. Kostel však stojí na sídlišti a taková sídliště na severní znám, protože odtud pocházím. Vycházel jsem se zobecnění a archetypálnosti tohoto prostředí. Přesně si vzpomínám, že k nápadu jsem dospěl v sobotu dopoledne v podkrovním ateliéru na Jiráskově ulici v Brně. Výsledek odpovídá až na drobnosti soutěžnímu návrhu. Na tomto projektu jsem se poprvé ve velké míře setkal s velmi komplikovaným církevním investorem. V závěru stavby se vztah stabilizoval s osobou faráře Vitězslava Řehulky.

Vířa se rychle zorientoval a pochopil, že současná architektura a umění mohou být dobrou osnovou pro evangelizaci a vyprávění biblických i našich příběhů. Dohodli jsme se, že velká okna kostela budou osázena tavenicemi současných umělců. Oslovil jsem s žádostí o pomoc ředitele Národní galerie Milana Knižáka. Ten mi doporučil 3 autory schopné zvládnout několikametrovou dílo (malbu) a první, kdo zvednul telefon, byl „Jakub Špaňhel. Tak začala spolupráce na hlavním obraze i tavenicích v oknech. Pak následovaly další výtvarné vstupy v kostele (Císařovský, Kusá, Ptaszek, ...) Vitězslav Řehulka jako investor tyto díla nejen objednával, ale poté i akčně využívá. Pro mě je skvělým příkladem zapojení umění do liturgie i teologie v každodenním životě.

Umění je mostem mezi rozumem a vírou, mezi vědou a spiritualitou

Sakrální architektura je specifická v tom, že vytváří prostor pro další umění, ať už hudební či výtvarné. Liturgie nabízí možnost uplatnění umění snad v největší možné míře a oslovit nejširší okruh lidí.

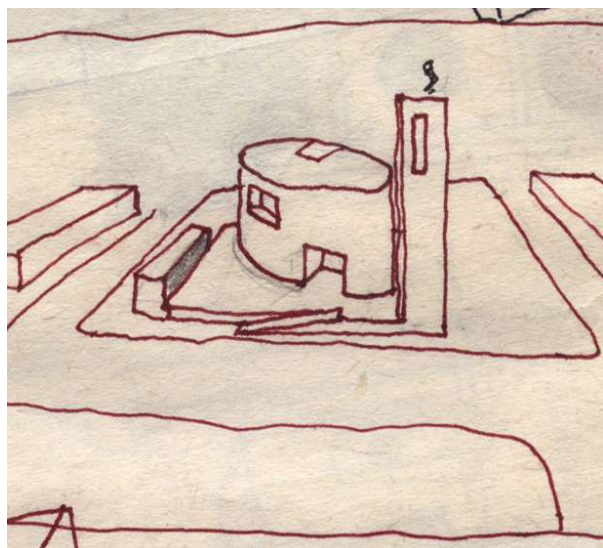
Jsem vděčný Bohu, že jsem mohl být u zrodu a realizaci kostela Svatého Ducha v Ostravě-Zábřehu. Ještě větší vděčnost ve mně rezonuje, že mohu v tomto prostoru zakoušet tajemství setkání člověka s Bohem. Setkání, kdy se věčnost prolamuje, skrze víru člověka, do časnosti. Na začátku života tohoto sakrálního místa (kostel, pastorační centrum, věž a prostor na vyvýšeném platu) tomu lidé ze sídliště říkali „konzerva s otvírákem“, vzhledem k půdorysu kostela a tvaru věže. Člověk z toho může být smutný nebo si uvědomit, že stavba funguje. Lidé nemíjejí stavbu kostela jako další panelák, ale musí o tom, co mají před očima přemýšlet. A že oni mají při pohledu na tuto stavbu představu konzervy, kterou si otvírají na dovolené či u seriálu v televizi, není chyba architektury, ale pozůstatku „šedé“ doby. Jediné, co mohl dělník dělat, bylo nadávat u piva či vymýšlet vtipy na pány nahoře...

Elipsa-tvar kostela Svatého Ducha je tak trochu setkání dvou kružnic, které se vzájemně protínají. Už ano – ještě ne. Zůstávají dvě ohniska, napětí mezi dvěma body. A to je přesně obraz víry. Můžeme zakoušet Boha, Jeho přítomnost, ale „nic“ o něm nevíme. Bůh nám zase dává svobodu se přiblížit k Němu, zakoušet Jeho blízkost. Je to prostor setkání a každé setkání je tajemstvím věčnosti. Věčnost je setkání naplněné láskou, důvěrou a svobodou... Ta jednoduchost myšlenky mě až fascinuje. Nechci se dál rozepisovat o dalších spirituálních aspektech (světlo, dělení vnitřního prostoru, osa kostela navazující na hranu věže, vnitřní koncepce liturgického prostoru). Chci zůstat u této jednoduchosti, která nabízí tolik prostoru k „tvorbě“ a velkou příležitost k setkání člověka s Bohem a člověka s člověkem.

Proto si troufám tvrdit, že kostel Svatého Ducha je první sakrální stavbou sídlištního prostoru. Stává se ukazatelem na cestu sakrální stavby na sídlištích, které měly být unifikované, skoro až „bezduché“, spirituálně prázdné.

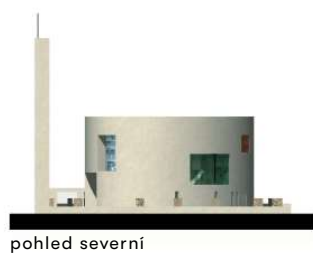
Tuto moji úvahu chci zakončit citátem kardinála Tomáše Špidlíka, který je na mozaikové stěně u jeho sarkofágu ve velehradské bazilice: „Věčnost vytvářejí vztahy, které nekončí...“ Setkání je začátkem vztahu a začátkem věčnosti, kterou můžeme zakoušet už zde v přítomném čase. Jsem rád, že jsem farářem kostela Svatého Ducha, kde na začátku byl Duch svatý. Stvořil jej Marek Štěpán a dotváří každý člověk, který zde přichází se svým osobním příběhem...

-Vítězslav Řehulka, farář od kostela Svatého Ducha

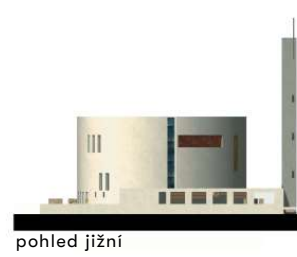
pohled východní

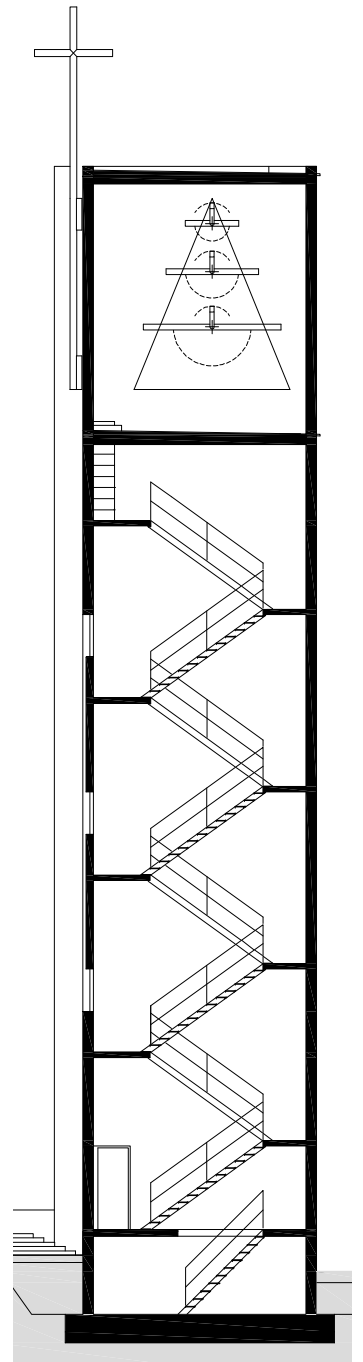
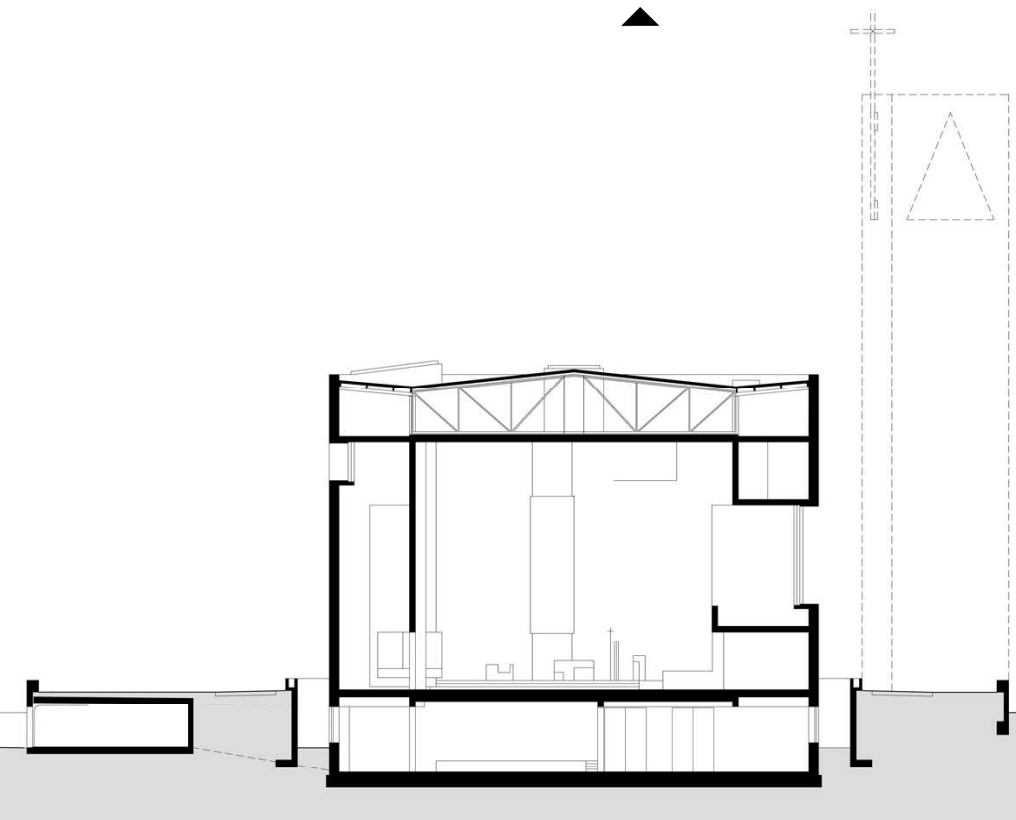
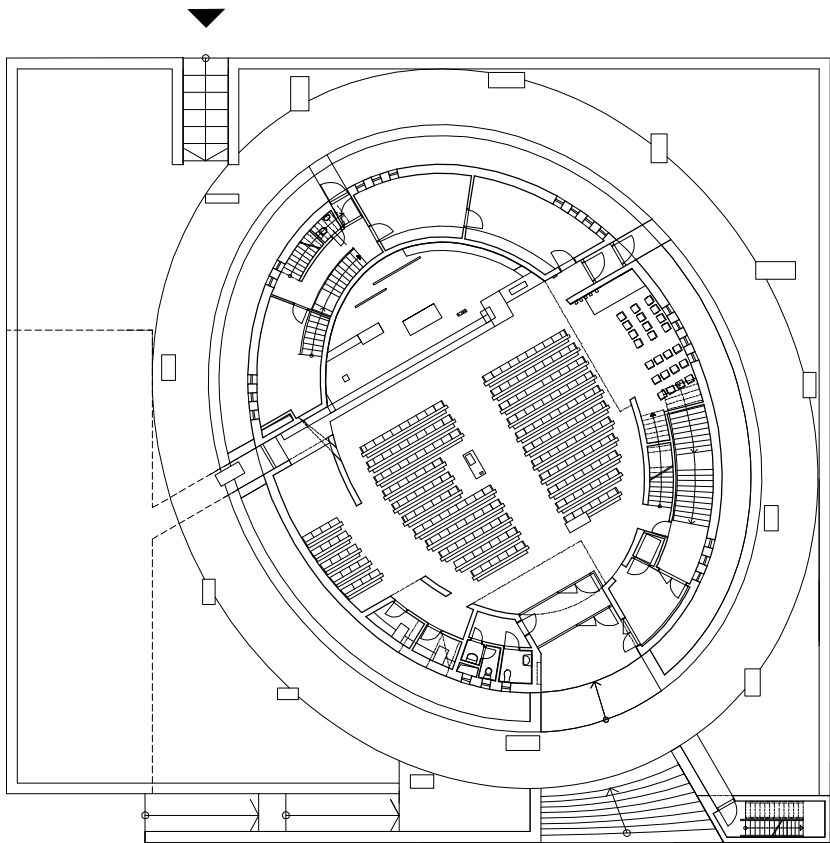
pohled severní

pohled západní

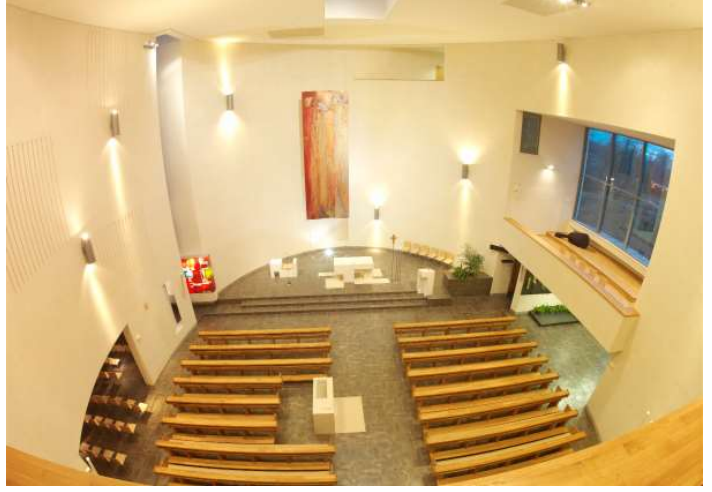

pohled jižní

AVANCE
DUCH
T
J
AM

Kostel sv. Ducha

Šumná

Autor stavby: Marek Jan Štěpán
Stavební řešení: Jakub Staník
Stavebník: Fatym Vranov
Dodavatel: Atlanta Znojmo
Projekt: 2003 - 2005
Realizace stavby: 2005 - 2008
Celkový obestavěný prostor: 1500 m³
Celková zastavěná plocha: 160 m²
Kapacita kostela: 120 osob
Fotografie: Alexandra Videmannová, Petr Förchgott,
archiv ateliéru

*Opodál mrtvý Ježíš leží,
na stolech vázy uvadlých protěží,
... kvetly tam a zpět a stále vně
Petr Čichoň*

Budova kostela je umístěna na do této doby neutěšené veřejné ploše. Nově a jasněji definuje trojúhelníkový prostor návsí. Aby se nevelká hmota kostela urbanisticky uplatnila je opticky zvětšena vstupní hranolovou věží – ta tvoří hmotnou dominantu. Vstupní fasáda s touto věží je přímo v pohledové ose příjezdové komunikace. Zadní fasáda kostela nově definovala rovněž prostor za kostelem. V budoucnu se předpokládá vztyčení pylonu na nově trojúhelné návsí před kostelem.

Architektonická forma kostela je prostá, v geometrických liniích, vystavěna na striktní proporční osnově vycházející z vepsaného kruhu (jak v půdorysech, tak v řezech). Architektura kostela vychází ze starých raně křesťanských podélných sakrálních staveb s apsidálním závěrem a přepisuje je pro potřeby současné liturgie.

Kostel intimních rozměrů má obdélníkový půdorys velikosti cca 18x9,3 m, rozdělený na věž, loď a závěr. Hlavním prostorem je obdélná zaklenutá loď s kněžištěm v apsidálním závěru. Věž má 4 podlaží, v 1. a 2. podlaží je kůr, nad ním zvonice, na vrcholu věže je kříž z probarveného betonu. V suterénu pod presbytářem je umístěna klubovna se zázemím, přístupná zvláštním vstupem.

Liturgické řešení se obrací k rannému křesťanství. Ohniskem prostoru je presbytář, ten je vyvýšen o 2 stupně vůči lodi na kruhovém ostrově. Centrem presbytáře je obětní stůl, ten je stejně jako ostatní liturgický mobiliář z Božanovského pískovce.

Materiály, které jsou zde použity vychází z klasických a tradičních materiálů a technologií této oblasti. Objekt je založen na betonových základových pasech ztužených věncem, svislé nosné konstrukce jsou z keramických bloků a plných cihel, stropy jsou monolitické železobetonové, schody dřevěné. Konstrukce krovu je z obloukových dřevěných vazníků. Střecha je zateplená, kryta odvětranou keramickou krytinou. Izolace proti zemní vlhkosti je z modifikovaných asfaltových pásů. Klempířské práce jsou provedeny v mědi (resp. titanovém zinku). Okna a dveře jsou dřevěné atypické dubové, vstupní dveře s reliéfem. Podlahy jsou keramické s výjimkou kůru (dřevěné), omítky jsou vápenné jemně kletované, lavice jsou dubové, celodřevěné konstrukce, mobiliář a stupeň presbytáře jsou kamenné. Byly zde udělány i kovové liturgické předměty jako procesní kříž, kropenka, kadidelnice či svícny.

Již dříve jsem navrhnul kapli do Budče. Nebyla tam přijata, ale její archetypální tvar doporučila diecézní architektka Marie Veselá k rozpracování do Šumné. Setkal jsem se s tamějším farářem Markem Dundou, abychom probrali záměr. Měl modré vlhké oči a říkal mi, že kostel by měl být co nejlevnější a pokud možno dost velký. To se povedlo uskutečnit.

Je těžké stavět sakrální stavby v prostředí, které má k víře a církvi tak rozporuplný vztah jako je tomu u nás. Země, která je protkána a formována stovkami kostelů, si jen těžko hledá jednoznačný vztah k Bohu a většina jejich obyvatel se dokonce přímo označuje za ateisty. Komu tedy jsou vlastně tyto stavby určeny? Je to jen relikt minulosti, která se nevrátí? A potřebujeme vůbec nové kostely, když jich je tolik na pokraji fyzického zániku? Ale na druhou stranu: je-li tomu tak, že většina lidí k sakrálním stavbám vztah nemá a nehlédá ho, jak je možné, že jsou kostely dodnes nejen chápány jako pomyslná centra měst a obcí, ale i jako místa, kam se lze uchýlit ve chvíli nejistoty a hledání? A není to tedy spíše tak, že kostely mají v českých zemích úlohu společensky mnohem závažnější, než by se mohlo dle jejich jednoznačného náboženského účelu zdát?

Napsat recenzi na novostavbu kostela bez osobního vztahu k tématu nelze. Z toho však také vyplývá, že každá taková recenze je více či méně subjektivní a osobní, a to i přesto, že se zabývá především architekturou. Osobně mám k sakrální architektuře velmi silný vztah. Ten se však týká zejména staveb historických, jejichž tichá posvátnost je pro mne povýšena nad rozdíly konfesí a ritů. Většina současných kostelů mne leká rozmáchlými a většinou zbytečnými gesty, která se — alespoň pro mne — vlastně přímo vylučují s vnitřní cestou k Bohu. Z tohoto úhlu pohledu se vlastně necítím moc povolán k hodnocení sakrálních staveb, na jejichž utváření mám v principu zjevně až příliš subjektivní názor, a možná tak v mnoha případech ani nejsem jejich adresátem. O to větší chuť má však člověk psát o stavbách, se kterými nějak souzní. Ve jménu objektivity tak musím hned zkraje přiznat, že kostel sv. Ducha v Šumné je stavba, k níž jsem si cestu složitě hledat nemusel — ba právě naopak.

O vesnici Šumná nebylo až donedávna z hlediska architektury moc o čem psát. Svým založením na počátku 19. století patří mezi velmi mladá sídla. Nevelkou obec tvoří dvě hlavní ulice, jejichž příčné propojení zhruba naznačovalo pomyslné centrum zástavby. Vlastním středem vesnice je křižovatka před obecním úřadem, vedle něž se nachází pošta a zdravotní středisko. Mezi dvěma příčnými ulicemi, směřujícími k úřadu, je bývalé pole, na jehož části byly postaveny bytovky a zbylý trojúhelník se proměnil v louku. Až do současné doby kostel ve vesnici nikdy nestál. Novostavba kostela sv. Ducha vznikla z iniciativy místních farníků, kteří sesbírali i většinu finančních prostředků na její realizaci. Stavba sama je tak zjevným papřením mých úvodních skeptických úvah. Pokud by věc zůstala v této rovině, mohli bychom hovořit o pozitivním příkladu, který dává naději jiným místům, jež by mohla dle vzoru Šumné o stavbu kostela usilovat.

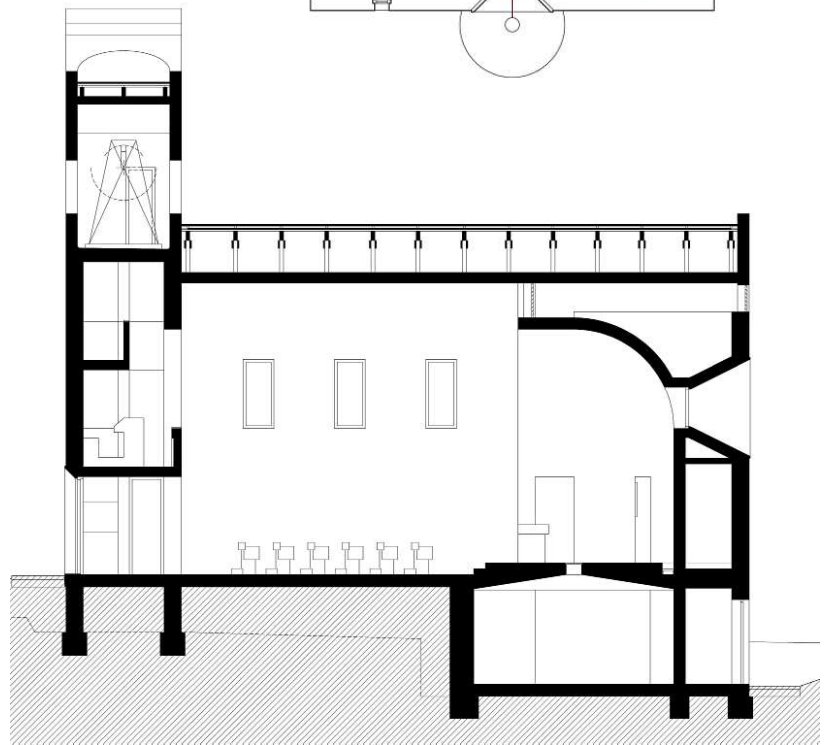
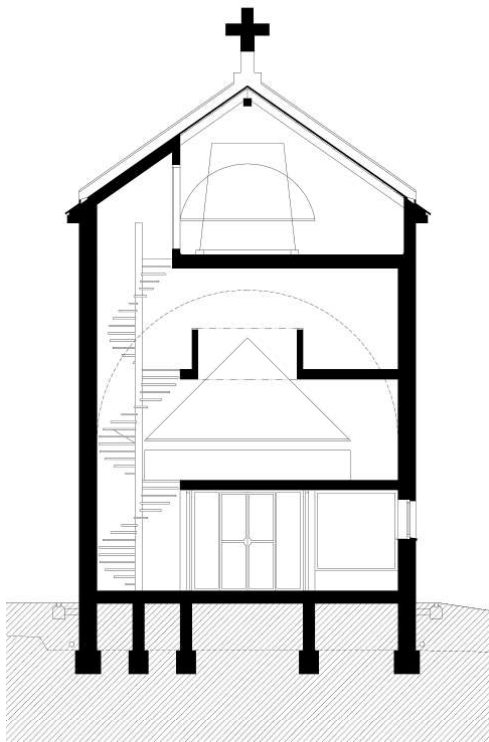
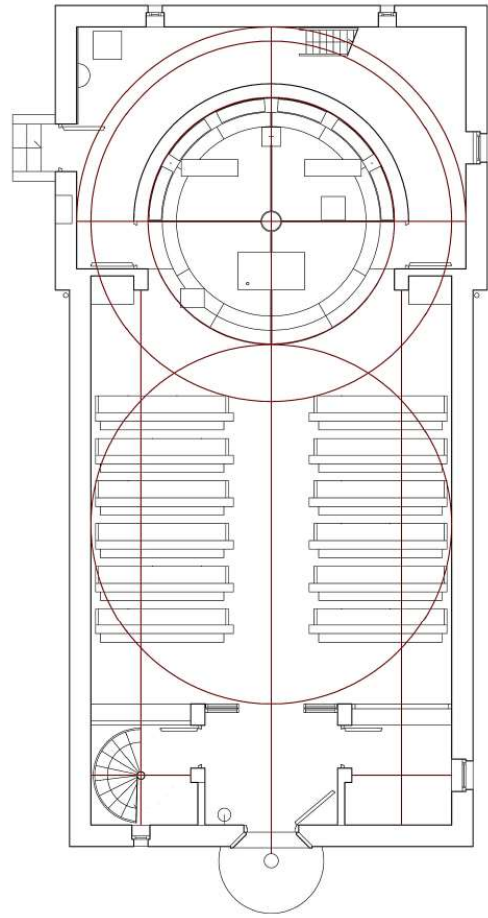
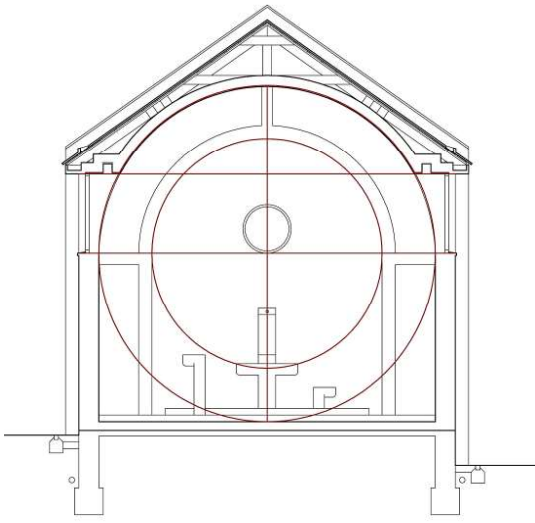
Jenomže u kostela sv. Ducha jde ještě o něco víc. Domnívám se, že téma sakrální stavby se zde rozeznělo způsobem, který — snad s výjimkou Pawsonova Nového Dvora — česká architektura už dlouho nezaznamenala. Proč je tomu tak?

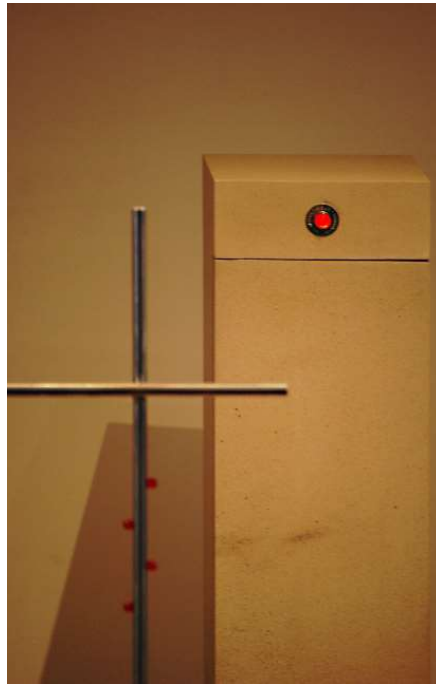
Sakrální stavby 17. a 18. století měly jednu společnou vlastnost: jejich architekti je většinou dokázali neomylně vsadit do urbanistického organismu. Novým (nebo staronovým) kostelem umocnili celek a vytvořili přirozenou dominantu, k níž se ostatní stavby vztahují. Cít pro urbanistické souvislosti a schopnost povýšit jednou stavbou městský nebo vesnický celek se tak vlastně staly jakýmsi atributem kostelů, který posílil jejich symbolické místo v urbánní struktuře. Kostel sv. Ducha v Šumné je dle mého soudu unikátním případem právě takovéto stavby. Umístěním do horní, užší části trojúhelného místa byla nejen zdůrazněna klíčová role centrálního prostoru před úřadem, ale rovněž zformována náves, ve kterou se náhle proměnilo bývalé pole.

Přirozené situování kostela do organismu vesnice má analogii v překvapivě harmonickém principu utváření jeho architektury. Vzájemný vztah jednotlivých partií stavby je podřízen téměř renesančnímu pojetí proporcí, v jehož rámci vychází detail z celku a celek z detailu. Jazyk architektury vědomě balancuje na hraně mezi tradičním a nadčasovým, klasickým a současným. Klasické pojetí jednolodního kostela s presbytářem a širokou průčelní věží stavbu paradoxně osvobozuje od nutnosti nějak vyjádřit svou sakralitu, jejíž přítomnost je na první pohled zřejmá každému. Vnější monumentální kompozice nevelké stavby tak suverénně ovládá své okolí, zatímco její vnitřní architektura se může soustředit na čisté pojetí prostoru a hru geometrických forem. Jistěže zde lze nalézt i momenty rozpačité, jako jsou například hrubé a patrně typové profily okenních rámců, které – diktovány snad finančními důvody – jsou v jinak do posledního detailu dotaženém celku dosti patrné. Na celkovém účinku stavby tyto momenty naštěstí mnoho nemění.

Každá architektonická úloha má své vnitřní zákonitosti, které mohou různě ovlivňovat typologii, materiály, nebo detail stavby. Použití tradičního jazyka má v případě kostela jiný účinek než například u obytného domu: co by jinde bylo především historismem či tradicionalismem, mění se v sakrální stavbě ve znak nadčasovosti a možná i posvátnosti jako takové. To samozřejmě neznamená, že všechny kostely mají vypadat jako ten v Šumné. Jeho autorovi se však dle mého soudu podařilo nalézt přesně ten jedinečný způsob, jakým se sakrální stavba nejpřirozeněji zapojuje do architektonického i duchovního života vesnice. Je jasné, že tohle hledání musí probíhat vždy znovu s každou novou stavbou a že univerzální recept existovat nemůže a ani nemá. Nám by mělo stačit, že v Šumné vznikl nový kostel, který se zdá být na svém místě odnepaměti. To je pro každého tvůrce nejtěžší úkol a v případě úspěchu zároveň i největší zadostiučinění. Myslím, že u kostela sv. Ducha na něj má architekt plné právo.

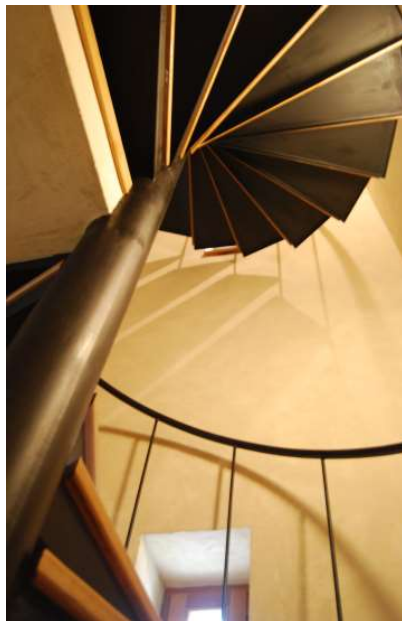
Novostavbu kostela recenzoval Richard Biegel.

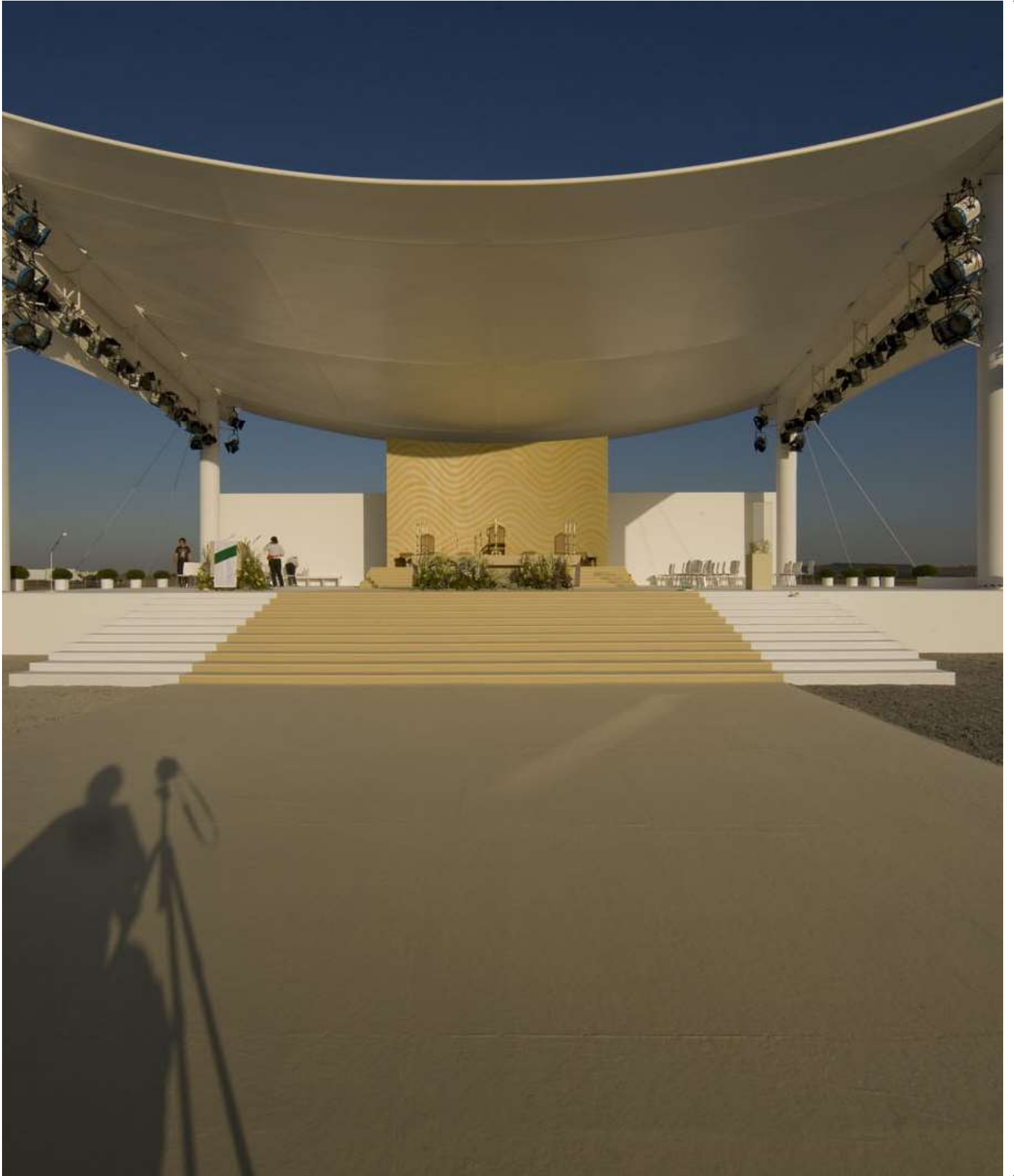

Papežská misie

Brno u letiště Tuřany

Autor: Marek Jan Štěpán

Spolupráce: František Brychta

Zadavatel: Biskupství brněnské

Kapacita: 150 000 lidí

Projekt: 2009

Realizace: 2009

Foto: Ota Nepilý, archiv ateliéru

Výstava: Naděje v Brně

*Až pochopí duše, jak v žáru se hřát,
mrak rozplyne se, on nám sešle slast
a řekne – pojdte sem, mám vás rád,
jak beránci ke mně se pojdte pást*

- William Blake

Návštěva Benedikta XVI zanechala v Brně znatelnou stopu. Trvala 204 minut a přesto je v mnoha myslích spojena právě s poselstvím jeho návštěvy – pohledem do budoucna s nadějí. Nadějí v dnešní době vytěsňuje každodenní komerční tlak a postupně se vytrácí. Sice nenápadně, ale ve všech oblastech života. Poselství naděje, které Brnu Benedikt XVI přinesl bylo vyjádřeno symbolem kotvy v areálu mše, otisklo se do našich srdcí a poté i do symbolu kotvy, která zůstala jako vzpomínka na brněnském výstavišti.

O koncepci a architekturu areálu mše B XVI

Na pole před Brněnským letištěm je rozprostřen obrovský koberec. Stejně jako v místnosti i zde zabývá kus prostoru, jen v jiném měřítku – v měřítku zdejší krajiny. Tento exaktně výtýčený obdélník o stranách zhruba poloviny kilometru je protkán sítí úhlopříčných cest, které tvoří jeho dekor. Z pohledu z letadla tak vypadá areál mše Sv. otce Benedikta XVI. jako veliký koberec s úhlopříčným vzorem. Toto uspořádání má několik důvodů, např. polohu stávající cesty, která byla začleněna do tkaniva cest. Dalším je orientace ke světovým stranám - účastníci budou otočeni směrem k východu apod. Celý areál je skoro přesně orientován ke světovým stranám. Zvláštní a symbolickou roli v nástupu do areálu hraje stará Boží muka v záhybu cesty v severozápadním rohu areálu. Ukazuje na drobný podíl každého jedince na cestě víry v čase. Člověk, který ji kdysi stavěl, jistě netušil jaká událost se zde v budoucnosti odehraje. Tato stará stavbička je začátkem hlavní, symbolické osy areálem. Na druhém konci osy je umístěna desetimetrová kotva – symbol naděje a zároveň papežské návštěvy v Brně. Tato osa Boží muka - kotva je vyjadřuje spojení mezi generacemi.

Stručný přehled o časové náročnosti a výjimečnosti příprav návštěvy :

24.12.2008 - první zmínka o příjezdu papeže - kardinál Vík
únor 2009 - zahájení příprav, jmenování koordinátorů, ustavení pracovních skupin na Biskupství brněnském
3.2.2009 jmenování hlavní koordinátorky za statutární město Brno Alice Zafirelisové
18.4.2009 - Pastýřský list biskupů ČR o očekávané papežské návštěvě
28.5.2009 - dohoda mezi biskupstvím s Letištěm Brno o zapůjčení pozemků
29.5.2009 - podpis smlouvy s generálním projektantem - Atelier Štěpán
30.5.2009 - Vatikán oficiálně potvrzuje návštěvu
29.6.2009 - zveřejnění koncepce areálu pro mši v Tuřanech
3.7.2009 - zveřejnění programu pro papežovu návštěvu
15.7.2009 - jmenování hlavního koordinátora za Biskupství brněnské Petra Zelenky
16.7.2009 - zahájení akreditace novinářů
31.7.2009 - podepsána smlouva o dílo s generálním dodavatelem Sun Drive s.r.o.
12.8.2009 - MÚ Šlapanice vydává územní souhlas se stavbou pódii
1.9.2009 zahájení marketingové kampaně MMB a JmK informující veřejnost o návštěvě papeže
8.9.2009 - 16.9.2009 - nověna k přípravě na návštěvu papeže
26.9.2009 18:00 - 27.9.2009 17:00 - uzavřena dálnice D1

Výstavba areálu:

1. 9. zahájení prací – mulčování pole a následné uválení zeminy
- 4.9. příprava komunikací a ostatní zemní práce
10. 9. příprava konstrukce podia Sv. otce včetně pyrotechnické prohlídky
12. 9. kvůli nepřízní počasí (silný vítr) muselo být odloženo zvedání baldachýnu
13. 9. úspěšné usazení baldachýnu na nosnou konstrukci čtyř sloupů a dokončení zastřešení podia
- 14.9. začátek výstavby stanů pro biskupy, kněží, lékaře, policii, hasiče atd.
- 15.9. realizace sektorů pro návštěvníky
16. 9. realizace půlkruhového hlediště
18. 9. montáž podií pro novináře
- 20.9. instalace osvětlení, ozvučení a AV techniky
23. 9. vztyčení a uchycení kotvy, postavení kříže, výstavba stanů pro Svatého otce a prezidenta ČR
24. 9. Zahájení stavby hudebního podia, instalace menzy a ambonu, dokončení zadní stěny papežského podia, instalace vitríny pro Tuřanskou madonu, návoz předmětů k žehnání, stan Svatého otce vybaven nábytkem
25. 9. zkušební provoz na obou podiích
- 26.9. instalace sedes, stolů pro hostie, květinové výzdoby
- 26.9. 21:00 úspěšná kontrola celého areálu sekretářem papeže kardinálem Guidem Marinim
- 27.9. předání areálu k užívání
- 28.9. začátek demontáže
- 4.10. předání pozemku v původním stavu

Přístupové cesty do areálu jsou od severu a západu po místní zpevněné komunikaci. Účastníci se dopravují na místo konání mše od západu kyvadlovou autobusovou dopravou, od severu pěšky. Při těchto komunikacích jsou umístěna velká informační centra. Celý areál je navržen pro 150 000 účastníků. Systém úhlopříčných cest vytváří jednotlivé kosočtverečné sektory, každý pro cca 6000 účastníků a s vlastním infostánkem. Na východní straně areálu je jeho těžiště – pódium Sv. otce, kde bude sloužit papež Benedikt XVI mši. Před pódium je v půlkruhovém segmentu uspořádán VIP sektor.

O baldachýnu

Baldachýn s jemnou křivkou zakrývající ve dvanáctimetrové výšce pódium Sv. otce v Brně je čistě bílý. Baldachýn, jako tisíce let starý archetyp zastřešení, je vybrán záměrně pro svůj konzervativní a jasný tvar připomínající nebeskou klenbu. Byl používán po celé Evropě i za jejími hranicemi. Je symbolickým

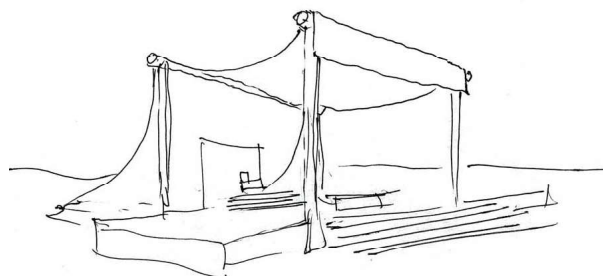
odkazem ke stanovému obydlí či stanu, který v biblických dějinách hraje důležitou roli a je i nesčetněkrát zmiňován v Bibli samotné. Baldachýn u letiště je však velmi jednoduché formy a moderního ztvárnění. Pódium je koncipováno pro Sv. otce, jeho koncebranty a 80 biskupů. Je zde umístěn liturgický mobiliář krémové barvy. V přední části je umístěna socha P. Marie Tuřanské, nejstarší takovéto sochy v Brně a zároveň místní – areál je na katastru Tuřan. Kolem pódia je vytýčen kruh, který naznačuje výjimečnosti postavení tohoto místa v areálu.

Konstrukce baldachýnu je technicky unikátní. Tvoří ji předepnutá membrána na ocelové prostorové konstrukci s extrémně nízkou tloušťkou. Tato tloušťka je z pohledu diváků nepostřehnutelná. Membrána je svařena do 1 kusu úctyhodného rozměru 25x17 m a na kratších stranách předepnuta nerezovými lany. Sváry membrány jsou úhlopříčné ve shodě s úhlem jednotlivých sektorů areálu. Tuto membránu tvoří vysokopevnostní PES tkanina, potažená povlakem PVC a zalakovaná akrylovým lakem s ochranou proti UV záření – její pevnost je cca 6 tun/metr šířky. Hmotnost celého zastřešení je 9,5 tuny, z toho 450 kg váží membrána. Tvar membrány a statický výpočet byl vytvořen pomocí speciálního softwaru tak, aby odolával tlaku 100km víchřice. Podpůrná konstrukce membrány je tvořena čtyřmi ocelovými sloupy a šikmými nosníky s převislými konci. Jsou z trojúhelníkové příhradoviny, obaleny kruhovým kartónovým bedněním. Stabilizace celého systému je zajištěna pomocí kotevních táhel s rektifikací. Ty jsou kotveny do terénu zaráženy pilotami hloubky cca 3 m. Tyto piloty jsou demontovatelné a po skončení akce byly vytaženy. Základy pod sloupy jsou na roznašecí ocelové desce. Celkové množství použitého železa včetně základů je 17 tun.

Kromě pódia Sv. otce je na východní hraně areálu umístěno hudební pódium, kde je stočlenný sbor, orchestr a schola. Zázemí areálu je umístěno ve velkých bílých stanech. Celý areál je doplněn na severní straně stanovým městečkem a na západní rezervní plochou a samozřejmě nezbytným hygienickým zázemím.

O kotvě

Kotva je umístěna na pomyslné duchovní ose areálu, která vede od starých Božích muk k této kotvě. Je symbolem naděje a právě naděje je průvodním tématem návštěvy Benedikta XVI v Brněnské diecézi. Tato osa je spojnicí mezi minulostí - našimi předky, kteří stavěli Boží muka, přes přítomnost – společnou velkou mši – do budoucnosti - s nadějí. Po této ose přijížděl Benedikt XVI ve svém papamobilu. Kotva je velká 11 m a byla umístěna na metrovém náspu. Je mírně stylizovaná a má bílou barvu, ostatně jako většina areálu. K jejímu nasvětlení je využito scénického osvětlení. Po zakončení návštěvy byla kotva přenesena k brněnské přehradě.

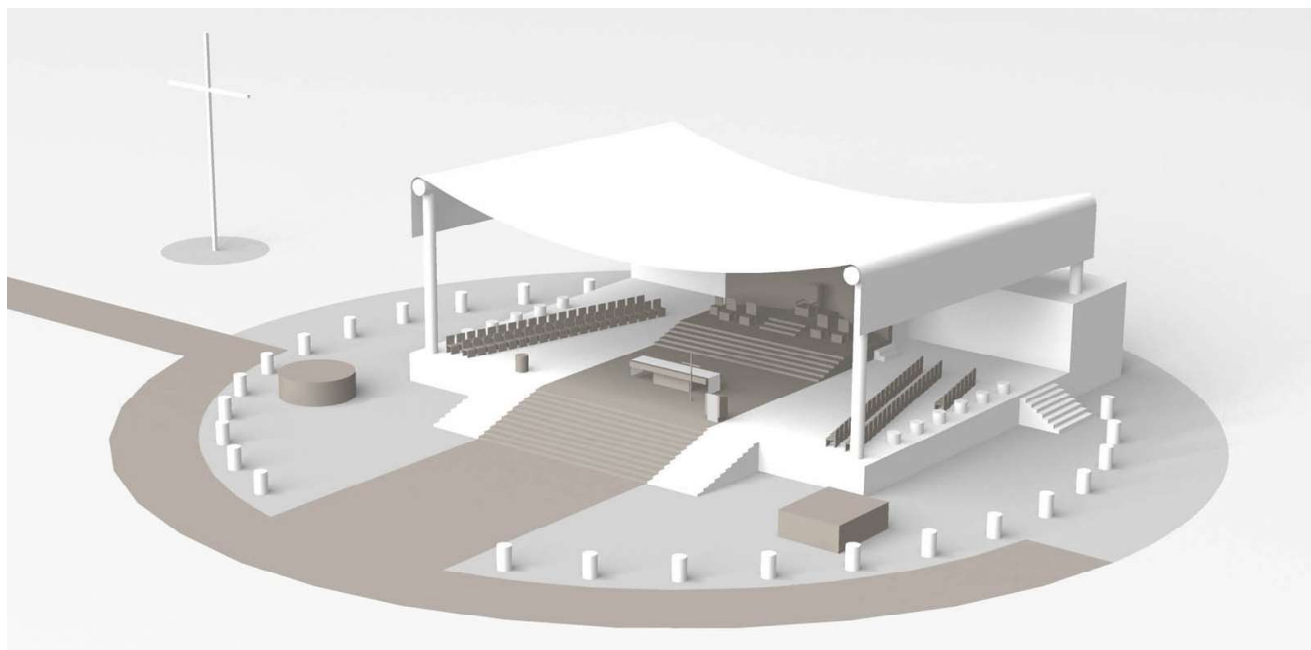

O kříži

Kříž, který stál vedle pódia, kde sloužil Benedikt XVI mši, je artefaktem, který trvale připomíná historicky první návštěvu papeže v Brně. Nyní je vztyčen vedle brněnské katedrály sv. Petra a Pavla. Ostatní části areálu byly rozebrány, recyklovány nebo zničeny. Architektonická a umělecká stylizace kříže je abstraktní. Obě jeho ráhna mají prolomení směrem dovnitř ve tvaru X. Kříž je bez korpusu, je doplněn foukaným sklem v místě hřebů. Ty symbolizují pět ran Kristových. Foukané skleněné koule mají i symbolickou a vzácnou barvu - červenou, které se docílí přidáním zlata do skla. Kříž při své výšce 12 m váží pouze necelou jednu tunu. Prototyp konstrukce byl vyvinut pro použití v prostředí Národních kulturních památek.

O svícnech pro jáhny

Pro mši je speciálně vyrobeno šest lehkých nerezových svícňů pro jáhny. Mají štíhlý, vysoký tvar ozdobený čtveřicí skleněných koulí. Zelenomodré koule jsou umístěny v konstelaci kříže v horní části svícnu. Barva skleněných koulí byla vybrána podle liturgické barvy – zelené – a podle modré barvy kalichu, který bude měl při mši Benedikt XVI. Svícny mají výšku 90 cm a byly použity například v liturgickém průvodu nebo při čtení evangelia.

Katedrála sv. Mikuláše

České Budějovice, velká liturgická úprava 2013

Autor: Marek Jan Štěpán

Investor: Biskupství českobudějovické

Projekt: 2011-2012

Realizace: 2012-2013

Fotografie: archiv ateliéru

Kdykoliv jíte tento chléb a pijete tento kalich, zvěstujete pánovu smrt; dokud nepřijde.

(1.Kor.11/26)

Vstup moderní architektury do historické stavby je vždy záležitostí velmi citlivou a zároveň vážnou. Je to tak i v případě katedrály sv. Mikuláše. Inspirovala mne vlastně geometrická struktura klenby této katedrály. Vnímám ji jako pohled do dálek (nebo hlubin) abstraktního myšlení a dál za ně k jiným obzorům, k nebesům a naději. Kus tohoto prožitku jsem se pokusil vtisknout do hmoty nového interiéru katedrály. Jejím liturgickým těžištěm a geometrickou myšlenkovou quintessencí se nově stává velký kruhový obětní stůl z Carrarského mramoru tvořený jednoduchým průnikem pěti válců. Poměr délky presbytáře a lodi katedrály sv. Mikuláše se blíží 1:1, což je neobvyklé a pro vnitřní uspořádání určující. Presbytář této katedrály je tedy velmi protáhlý. Je vlastně pozůstatkem gotické architektonické dispozice, která byla později barokizována. Architektura katedrály tak dostala v raném baroku masivnější a v detailech zemitý charakter. Nová liturgická a interiérová úprava katedrály čerpá z jejího velkého měřítka a zemitě barokizace a posunuje měřítko vnímání prostoru o krok dopředu. Mám na mysli proporce a velikost, kterým vnímáte formát mobiliáře, formát a spárořez dlažby, vše podpořeno barevností. Tato katedrála je jedním z mála chrámů, které byly velmi často vnitřně přestavovány.

Poučení z předešlých nedostatků se současná liturgická úprava pokouší vybočit z této tendence nadčasovým pohledem a inspirací z hmotné struktury katedrály. Zároveň je nutno dodat, že předešlá úprava z let 1969 – 72 otevřela cestu té stávající, byť již byla technicky vyžilá. Velmi hluboký presbytář je po své délce nově členěn optickým příběhem, který jej nově definuje a rytmizuje. Pohled je po stranách zachytáván rytmem lavic a dřevěných ploch, naopak ve středu je umístěna vizuálně aerodynamická menza. Ta je novým těžištěm prostoru, díky svému válcovému tvaru nerozděluje prostor před ní a za ní, naopak podporuje

sounáležitost okolního prostoru, který ji v historické struktuře katedrály obepíná.

Zásadním prvkem nové úpravy je dlouhý oválný stupeň z Carrarského mramoru v podélné ose presbytáře katedrály. V jejím předním ohnisku je umístěna již zmiňovaná menza. Její poloha je navíc podpořena prstencovým nápisem „Kdykoliv jíte tento chléb a pijete tento kalich, zvěstujete Pánovu smrt, dokud nepřijde.“ v podlaze.

Opačně těžiště oválu blíže baroknímu oltáři je abstraktně prázdné. Menza má geometricky jasný tvar tvořený průnikem pěti válců. Tento princip je velmi blízký raně baroknímu chápání prostoru – tedy okolnímu. Symbolika tohoto obětního stolu má několik rovin čtení. Některé cílené některé spíše pregnantní, slovy filozofa Waltera Warnacha „uměleckému dílu je vlastní dimenze, která přistupuje jako něco zcela nového, potají řídí tvůrčí proces, přestože v něm působí nejjasnější vědomí a vede k završení, které stojí nedefinovatelně výš nad tím, co do díla vnesl sám umělec.“ Při průniku s podlahou tvoří menza kříž, ten se postupně zmenšuje, mizí až při horním okraji je vytvoří kruh. Tuto vertikální změnu můžeme vnímat jako vyjádření pozemské Ježíšovy oběti až k jejímu absolutnímu významu. Pokud se podíváme na odebírání hmity kamene jako na symbolické zraňování, pak menza má celkem pět zásahů – ran – čtyři po stranách a pátou shora jako schránku na ostatky, počet je tedy shodný s počtem ran Kristových.

Po stranách presbytáře byly připraveny místa pro zavěšení jemných a křehkých výtvarných děl Adrieny Šimotové. Tato umělkyně však brzy zemřela a tento záměr proto nebyl uskutečněn. Později zde byly umístěny bez mého vědomí obrazy Marko Rupnika.

V momentě, kdy byla realizace v polovině zahřel biskup Jiřího Paďour touhou vyzkoušet jak se bude sedět v lavici pro lid. Navrhnul jsem ji ve standardních ergonomických rozměrech, sešroubovali jsme pracovní prototyp lavice z prken. Když si ji vyzkoušel, byl s jejími rozměry velmi nespokojen, což mi dal jasně najevo. Jeho figura totiž výrazně vyčnívala z klasické konfekční velikosti. Chtěl ji nechat ihned o půl metru rozšířit, aby se do ní vešel. Nakonec se nerozšířila, protože bychom my ostatní nedosáhli na operák ani na klekátko.

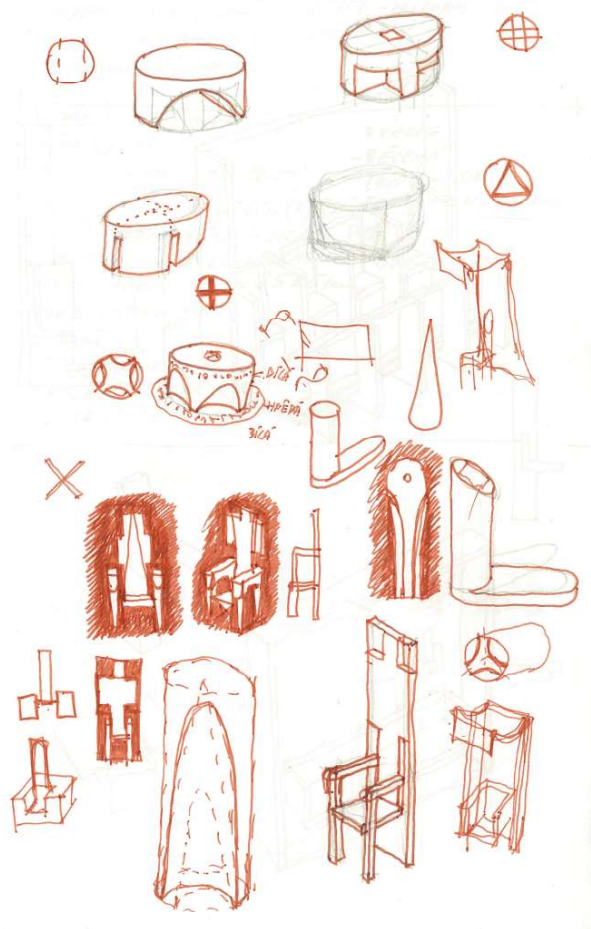
Návrh pro katedrálu v Českých Budějovicích vznikl těsně po návratu z výletu do Florencie, proto je ovlivněn italskou renezací a jejím poněkud velkorysejším charakterem třeba formátů dlažby.

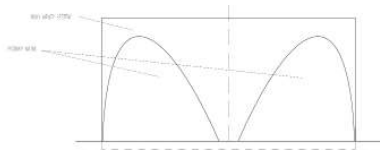
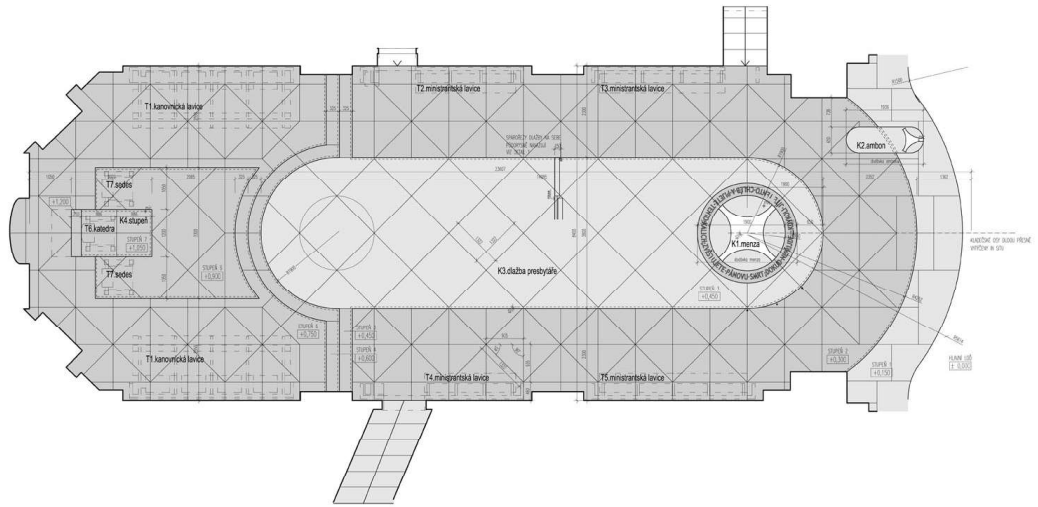
„V současné době se při navrhování sakrálních staveb a jejich realizaci vychází z koncepce stanovené II. vatikánským koncilem, a tudíž se liturgický prostor řeší spíše tak, aby vyniklo a bylo zdůrazněno společenství Božího lidu jako celku. Avšak častější jsou zřejmě ty případy, kdy je třeba řešit úpravu liturgického prostoru starého chrámu či kostela, což bývá pro architekta mimořádnou výzvou. Dokázat skloubit staré s novým, přijmout určité danosti a dát vynít kráse dotčeného prostoru, vyžaduje nejen erudici, znalost a zkušenost po odborné stránce, ale také i cit a pokoru. Někdy se totiž stává, že ve vztahu k danému prostoru se nejeden architekt zachová poněkud násilnicky.“

Českobudějovická katedrála sv. Mikuláše patří mezi chrámy, kde byla úprava liturgického prostoru realizována a dokončena v roce 2013. Nedošlo přitom k nějakým zcela zásadním změnám, spíše se projevila snaha o jakési „dotažení“ myšlenek, které byly dány předchozí úpravou (1971), aby interiér katedrály působil především harmonicky a sourodě, aby příchozí neměl pocit chladu a prázdnoty, ale naopak pocítil vznešenost a posvátnost prostoru, atmosféru pokoje a tepla domova. Není to tedy jen nová obětní menza a nový ambon v presbytáři, ale i barevnost či další detaily, které ve své prostotě a jednoduchosti činí dnes celý interiér katedrály vznešenějším a krásnějším.

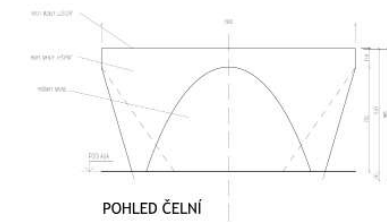
I tato obnova interiéru českobudějovické katedrály se nakonec stala výmluvným znamením a výrazem nové energie a potvrzením života církve. V důsledku se však pro každého člověka vstupujícího do prostoru nově upraveného interiéru katedrály stala také výzvou a pozváním k prožívání plnohodnotného života, k němuž nutně patří i duchovní dimenze.“

- P. Dr. Zdeněk Mareš, Th.D.
děkan českobudějovické katedrály

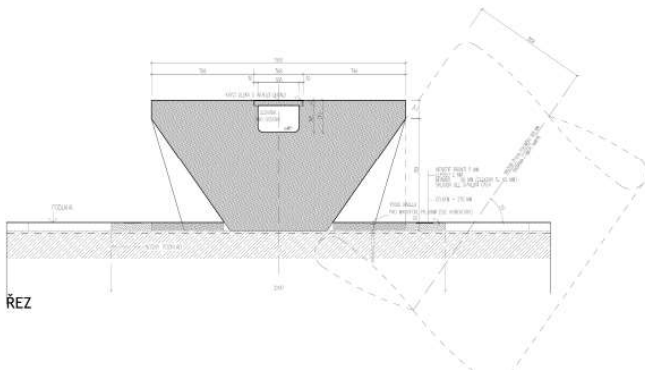

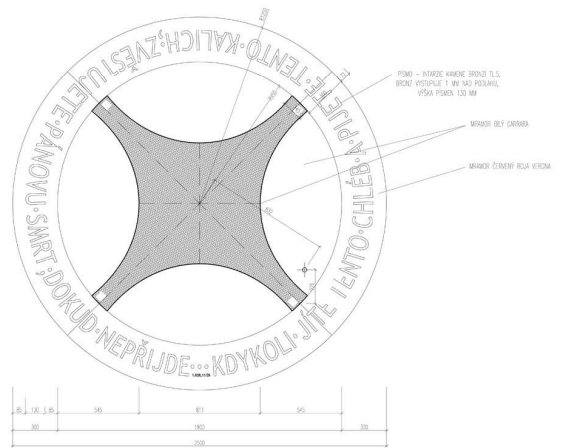
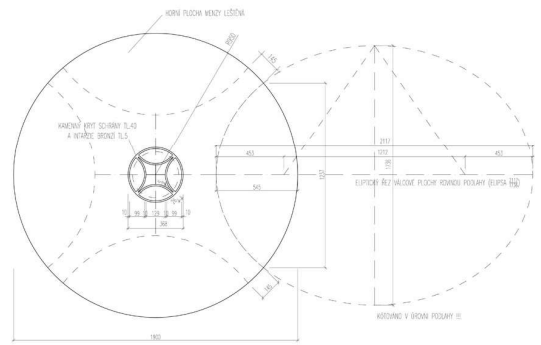
POHLED BOČNÍ

POHLED ČELNÍ

ŘEZ

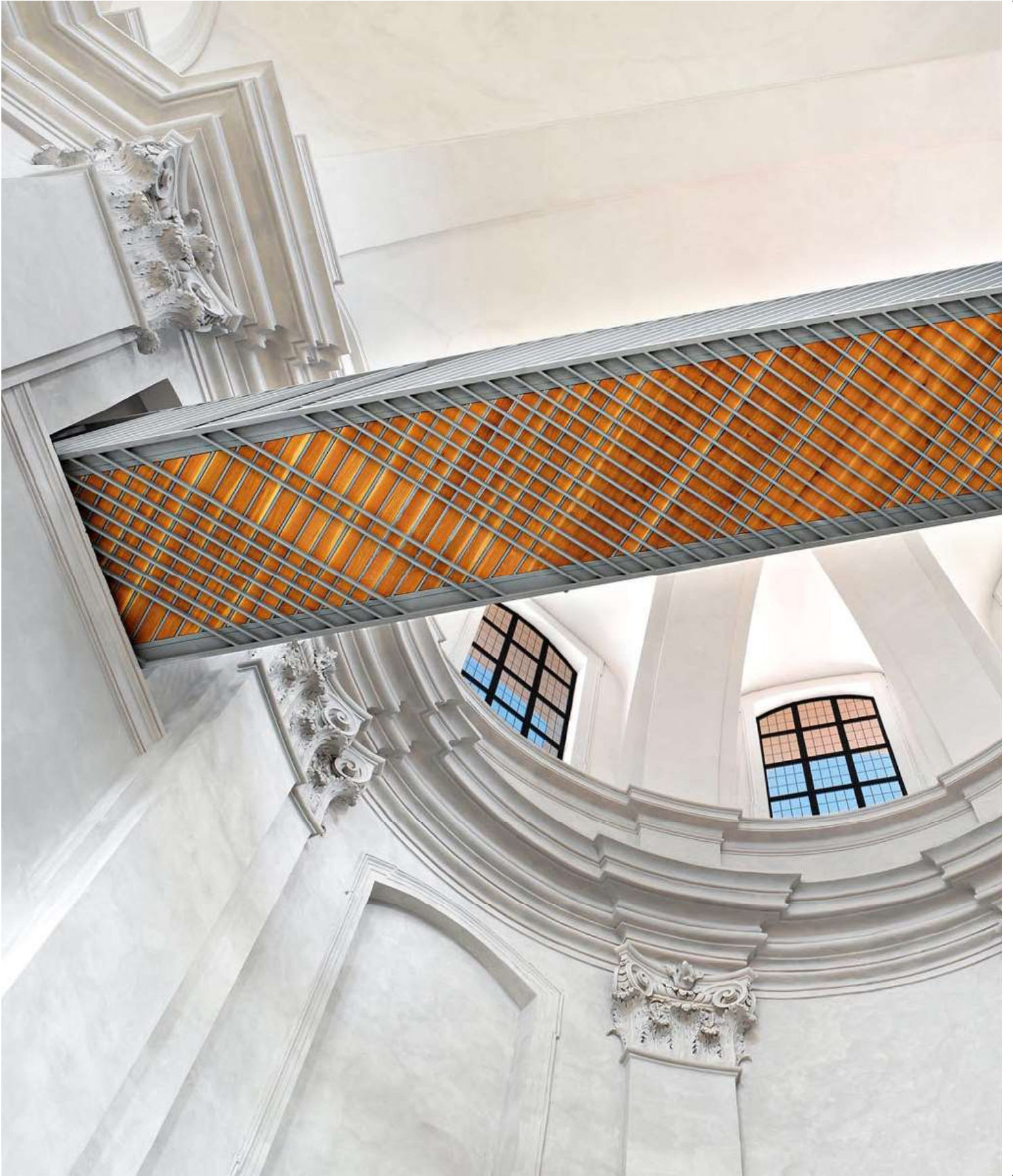

Rekonstrukce piaristického chrámu Nalezení sv. Kříže

Litomyšl

Autoři: Marek Jan Štěpán,
Vanda Štěpánová
Spolupráce: Tomáš Jurák
Jakub Staník, Hana Myšková, Barbora Barathová
Investor: Město Litomyšl
Projekt: 2007 - 2011

*Svou přítomnost odhal, ať padnu
já pohledem na všecku krásu tvoji!
Vždyť lásky již neduhem chřadnu,
ní léku je pro nemoc máji,
již přítomnost a podoba jen zhojí.*
sv. Jan od Kříže

V roce 1968 byl uzavřen z moci úřední, po sametové revoluci v roce 1989 je opětovně, byť řídce užíván k sakrálním i kulturním účelům. Vnitřek kostela byl na začátku našich prací velmi zdevastovaný. Za období posledních 50 let byl jeho vnitřek takřka neudržován. Dlouhá léta sloužil jako skladiště s automobilovým provozem. Vybavení interiéru kostela je z části poničeno, rozebráno a chaoticky uloženo na různých místech. Část omítek chyběla, dlažba v kostelní lodi má mnohočetné praskliny a lokální propady.

Co s ním?

Otázka, co udělat s natolik poničeným prostorem, byla vlastně ze všech nejtěžší. Nechtěli jsme, aby kostel byl muzeem. Jeho životaschopnost by pak nebyla dlouhá. Třeba podobně se to dělo v Rusku, kde v kostelech vznikala muzea ateismu. Studovali jsme proto historii piaristů i samotného kostela a snažili se rekonstrukci co nejvíce propojit s pohnutými dějinami místa. Dát kostelu nové funkce proto bylo nezbytné. Bez nich a jejich vrstevnatosti by tento prostor v dnešní době nebyl životaschopný. Proto kostel Nalezení sv. Kříže znovu nabízí možnost ztišení, modlitby, církevních obřadů, slavností. Prostor kostela má i nadále převážně sakrální charakter. Souběžně s tím jsou zde však přidány další funkční roviny – kulturní a turistické. Konkrétně stálá expozice sakrálního umění Hradecké diecéze se symbolickou lávkou, vyhlídková terasa v prostoru mezi věží, krypta uzpůsobena pro současně výtvarné autorské duchovní intervence apod.

Prostor bude využit rovněž pro pořádání koncertů, divadelních představení a liturgických seminářů. Slovy kardinála Vlka při zdejší první mši: “kloubí se zde kult a kultura”.

Interiér

Veškeré nátěry stěn jsou provedeny monochromaticky v šedé barvě. Tato barva je vlastně připomínkou pohnuté historie kostela a jeho čtyř požárů. Vzorky této barvy byly rovněž nalezeny na sondách. Šedá barva taky nádherně lomí světlo a prokresluje architekturu. Omítky na stěnách byly opraveny a opatřeny nátěry na bázi vápna s typickým rukopisem malíře. Stěny tak mají sametový vzhled a jemně se měnící odstín na jejichž bázích vyniká teple barevný a dřevěný mobiliář. Původní mobiliář a oltáře byly pietně restaurovány. Podlaha je nově tetována bronzovými nápisy, které připomínají nejdůležitější události místa. Na svých místech také zůstala řada starých nápisů. Například za varhanami zůstaly na zdi nápisy ze všech období 300 leté historie kostela od piaristických žáků. V podlaze je vložen elektricky otevíravý bronzový vstup do krypty. Unikátně je zachovaná zákristie včetně barokního lavaba. Do prostoru vstupní věže je vloženo nové kruhové dřevěné schodiště vedoucí na novou vyhlídkovou terasu nad vstupem. Z této terasy je nádherný výhled na zámek. Přes transept vede nově vložená ocelová lávka jako součást expozice. Do její nosné konstrukce vypadající jako optický klam je zakódován kakofonický akord zmaru.

Sloup

V křížení lodí je umístěn skleněný světelný Sloup Václava Cíglera, rozkládající denní světlo na duhu. V kostele tak je přítomno jak barokní umění a architektura, tak jejich soudobé ozvuky. Jak zmiňuje Cígler, duch Hospodinův se vznášel na vodách, pojem Boha si spojujeme s duhou, je to pojítka mezi nebem a lidmi ve smyslu vzájemné smlouvy (ČTK)

Expozice Andělů na návrší

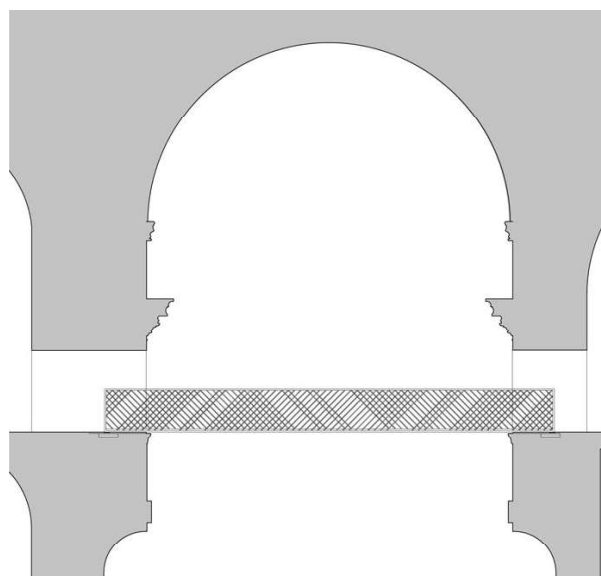
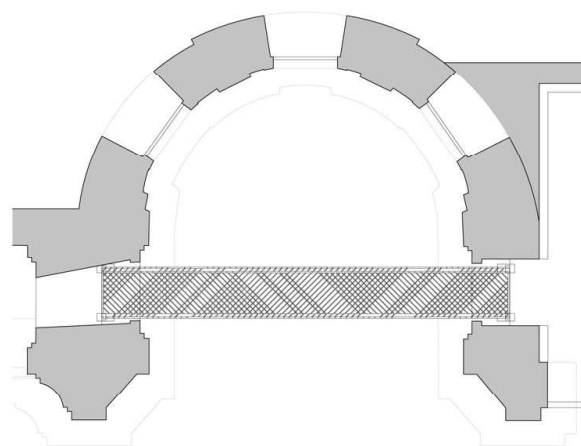
Dlouhodobá expozice diecézního muzea v bývalém piaristickém kostele v Litomyšli je koncipována jako expozice sakrálního umění křesťanské kultury (obrazy, sochy, užité umění Umělecká díla pochází z kostelů královéhradecké diecéze a většina z nich jsou vystavena zcela poprvé. Proti muzejním expozicím je zvláštností, že výstavní fundus tvoří předměty zcela neokoukané, převážně dlouhodobě umístěny v nevhodných prostorách. Divák má prostorový zážitek z monumentální architektury kostela viděné z jinak nepřístupných empor, kam je výstava situována. Instalace na emporách graduje přechodem přes lávku – transeptem kostela do sálu Nového zákona, kde se divák stává součástí tajemné barokní oslavy. Průvodci jsou divákovi andělé, kteří jej ponoukají svými gesty k cestě dál. V závěru expozice jsou představeny liturgické předměty v autentických prostorách kněžské sakristie. Součástí prostor je i dětský program s haptickými prvky.

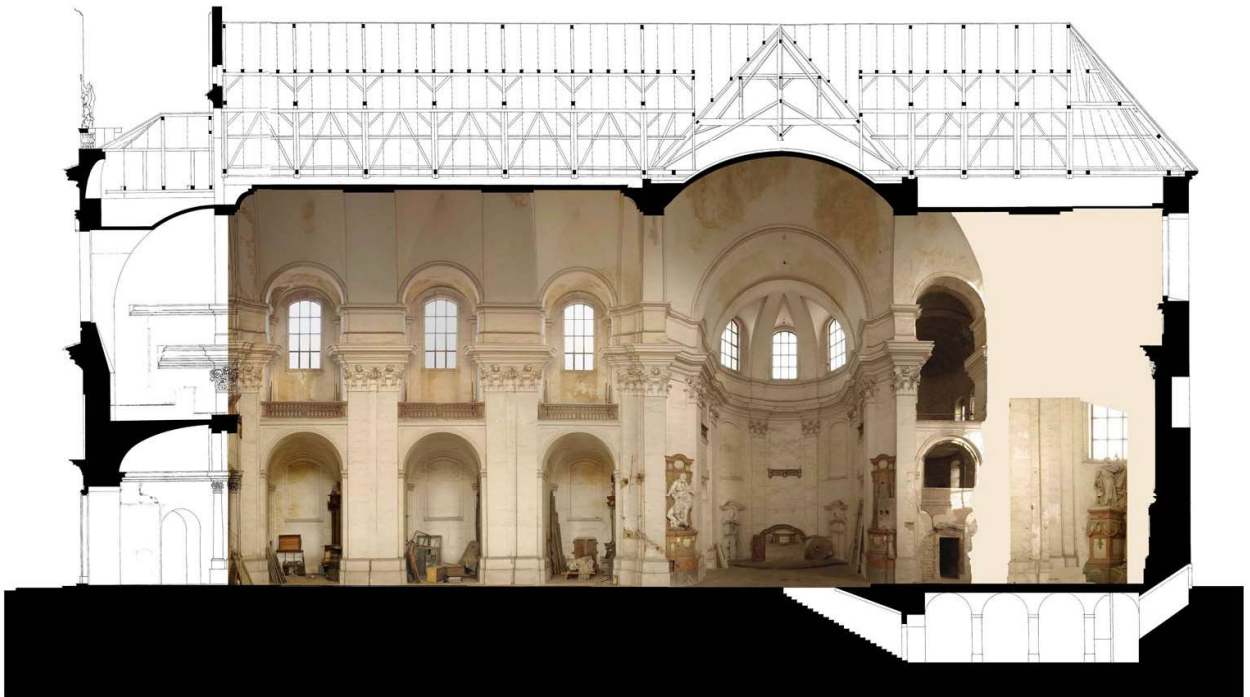
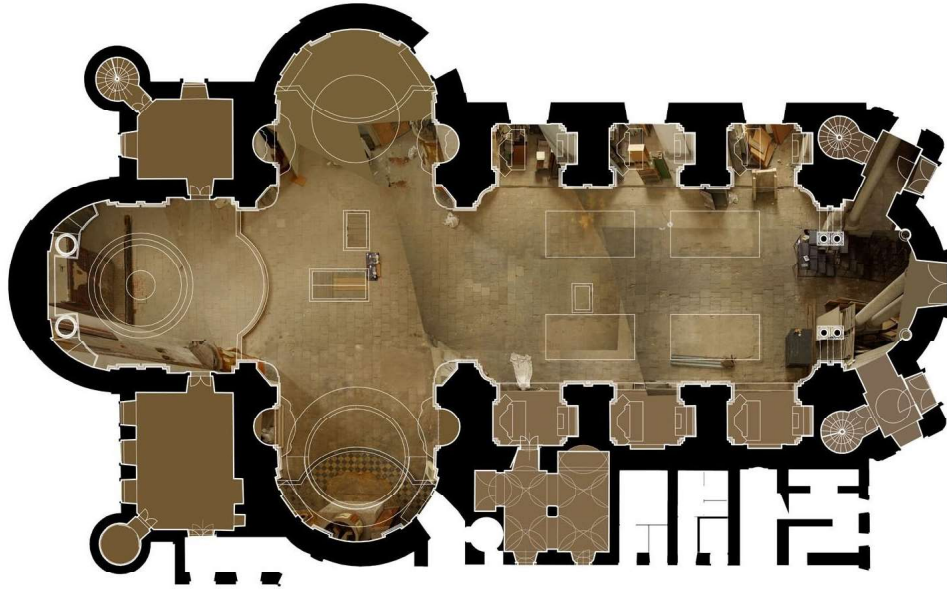
Alliprandi a válce

Alliprandi ve svých architektonických kompozicích s velkou oblibou používá válce. Válcová hmota je na všech jeho rezidenčních stavbách, je ústředním motivem, kolem kterého je pak architektura symetricky a rytmicky rozvíjena. Sledovat ji můžeme například na zámku v Liblicích nebo na Lobkowitzkém paláci v Praze. Na Alliprandiho řídkých sakrálních stavbách ji můžeme sledovat právě na kostele v Litomyšli.

V kostele v Litomyšli používá válcové objemy na půdorysu kružnice. Je jich zde použito osm, čtyři velké jako závěry lodí, a čtyři malé jako tubusy schodišť jako jejich prostorové echo. Nejpozoruhodnější je použití válcové hmoty vstupu, které je velmi neobvyklé a je projevem jeho univerzálního myšlení – vstup a závěr jsou formálně stejné a relativizují pojem vpředu – vzadu.. Tyto hmoty dávají tomuto kostelu dosti strohý až pevnostní charakter.

Na začátku bylo výběrové řízení, kde jsem byl náš ateliér jediným zájemcem, takže jsme tuto zakázku udělali. Zároveň bylo zřetelné, že město bylo rádo. Návrh byl součástí několika dalších s názvem Zámecké návrší, což bylo zajímavé. Setkávali jsme se s ostatními architekty a zástupci města na pracovních schůzkách a prezentacích, což bylo synergické. Byli tam Aleš Buruan, Jan Šépka, Petr Hájek a Josef Pleskot, všemu pak dával řád Ivo Koukol. Návrhovat ze začátku bylo těžké, protože jsme řešili prostor, který nikdo nechtěl. Oslovil jsem farnost, biskupství i piaristy, jestli mají zájem dělat v kostele akce nebo zda-li jej případně chtějí vrátit? Byl zcizen komunisty v šedesátých letech, nikdo jej nyní nechtěl. (Tedy kromě města Litomyšl, které celou věc investovalo). Spolehli jsme tedy na svou intuici a navrhli mix provozů a využití. Křesťanské charisma ale prostoru zůstalo.

Vážený pane architektě,

kostel Nalezení sv. Kříže v Litomyšli je významnou historickou i současnou architekturou a zajímavým místem. V litomyšlském kostele cítím úctu i pohodu. I když se obnovou kostel hodně změnil a je v mnoha ohledech neobvyklý, všechno se mi tu zdá být přirozené a nepochybují, že je vše tak, jak má být.

Navštívil jsem jej i před obnovou. Vybavuji si pocit přitažlivého zmaru a znepokojení nad tím, jak moc byl opuštěný. I když „trůnil na vrcholu Olivetské hory“, byl jakoby nepřítomný, vyjmutý z veškerého dění, prostor bez zastánců, kteří by jeho existenci svou přítomností ospravedlňovali.

O zachování „příliš velkého“ a katastrofami stíhaného chrámu se v minulosti mnohokrát bojovalo. Několikrát požáry jej připravily o většinu původních dřevěných konstrukcí a část vybavení a přinesly také celkové zjednodušení jeho architektonické výzdoby. Po požáru v roce 1814 o jeho zboření uvažovali i sami piaristé. Po zrušení řádu v roce 1950 byl kostel bez využití a od roku 1968 byl jako havarijní zcela uzavřený. V 90. letech byla opravena střecha a fasáda, ale využití stále neměl. Barokní chrám vybudovaný jako „pomník dokončené protireformace“, který byl ve 2. polovině 20. století téměř zapomenutý se v prostředí stále světějšího a zároveň virtuálnějšího 21. století také díky Vám znovu stal kostelem a „duchovním centrem zámeckého návrší“, které bylo a vlastně je i nadále postupně revitalizováno.

„Zámecké návrší“ označované někdy jako místo nebo areál je tak trochu novodobým konstruktem, souborem historicky nesourodých staveb a prostranství, který sjednotila vzájemná blízkost a zájem především místních na jejich „plnohodnotném zapojení do organismu města a regionu“. Smyslem celého projektu bylo nové (vyu)žití. Vaše péče byla vedena nesamozřejmě snahou nabídnout kostel na návrší znovu veřejnosti a dát mu nové využití i za cenu rozšíření tradiční představy „božího domu“, „budovy, kdež věřící k veřejným službám se scházejí“, která je „z užívání profánního svěcením nebo žehnáním církevním vyňatá“. „Prolínání“ různých provozů mělo zajistit a také zajistilo kostelu další „životaschopnost“.

Ptal jsem se dvou stejně starých žen, se kterými jsem měl možnost v různý čas kostel navštívit, na jejich představu kostela obecně a kostela Nalezení sv. Kříže. Katolička popsala katolický kostel jako „útočiště, posvátný prostor, kde víš jak a proč se chovat“ a zároveň „jako neuvěřitelně domácí prostředí“, ke kterému má respekt. Prostor piaristického kostela v Litomyšli je pro ni i s galerijním provozem stále „posvátný“. Ateistka kostel popsala jako místo, „kde se zastaví, místo pro rozjímání a tichou chvíli sama se sebou. Pro ni je kostel v Litomyšli „hlučným společenským místem v pohybu“. Pocity mě (ne)překvapily.

Se svou ženou Vandou jste nově inscenovali posvátné místo. Pojem „inscenace“ s odkazem na francouzské sousloví mise-en-scène znamená doslova umístění na scénu. Učinili jste jej znovu tématem, posvětili jste na něj. Dobrá režie spočívající ve smysluplné organizaci prostoru a herců tak, aby dílo (obvykle literární) „bylo vidět“ a „vyniklo“, je podle mého názoru přesně to, co se Vám v Litomyšli povedlo. Záměrem projektu přitom nebyla konverze nebo radikální proměna stavby, ale snaha ukázat místo návštěvníkům co nejúplněji a jinak, nechat herce promlouvat k divákovi historickým, ale i současným jazykem. S režijní pečlivostí člověka stavbou provázíte a pečujete přitom o jeho zážitek. Výstavbě dramatického oblouku slouží nejen šedé a neutrální, a zároveň velmi plastické až sochařské kulisy kostela (vzešlého z popela), ale zejména nové výtvarné prvky jako symbolické akcenty nového zrodu v současnosti, také střípky z příběhů kostela, řádu...a expozice historických výtvarných děl umístěná na ochozech a v jinak obvykle nepřístupných místnostech zázemí. Cesta krásou k víře, myšleno k ní a kolem ní, i za její podstatu, přesahuje barokní tradici a je podle mého názoru do značné míry tématem celého prostoru i expozice. Soustředěnou barokní oslnivost jste opatřili konejšivým závojem a lesk jste tak učinili výjimečnějším a snad i srozumitelnějším a snesitelnějším.

Křesťanské kostely bývají obvykle orientovanými halami, ve kterých pod zděnou nebeskou klenbou mezi stěnami usedají lidé do lavic tak, aby viděli oltář. Ostatní je tak nějak podružné. Téma cesty prostorem, které je nyní v Litomyšli hodně silné, původní orientovanost a zároveň podřízenost diváka prostoru nabourává a návštěvu tak oproti tradici činí o poznání svobodnější. Soustředěnou teatrálnost barokní architektury cestou z obvyklého hlediště necháváte selhávat, iluze se přitom stává tvarem, tvar hmotou a hmota materiálem, nadpozemské se stává uchopitelným řemeslem, otiskem lidské ruky, nadčasové historickým. Stačí ale jen málo, několik skutečných nebo pomyslných kroků a zase nás vrátíte zpět k iluzi dokonalosti, věčného pořádku. Kostel se stává materiálem, stavbou, stavba architekturou a architektura kostelem. Jednosměrně orientované plastické rozvilly na kůru nebo hypertrofované hlavice pilastrů v úrovni očí prozrazují cílenou perspektivu k divákovi dole v lavicích, výhledy z kůry, ochozu nebo lávky poodhalují jinou dimenzi tradičního kulisovitého prostoru a vybízejí k uvažování o jeho měřítku a podstatě, o významu diváka dole v hledišti, jevišti... I když je konstrukce lávky nad transeptem poměrně masivní, prostředkuje pocit patřičné nepatřičnosti, výjimečnosti, nadhledu a zároveň vystavení se pohledu všech dole, kteří jsou na svých místech. Lávka je přechodem z ochozu jinam, do bezpečnějších míst, za lávkou s zjevuje medová záře, svítání.

Neméně zajímavá zkušenost se v kostele odehrává i ve vztahu k sakrálnímu umění. Zatímco v minulosti bylo spojení víry a výtvarného umění samozřejmé a církev byla exponentem nejlepších výtvarných prací, nyní tomu tak není a významní současní umělci musí své místo na tomto poli znovu a znovu těžko obhajovat. Ve Vašem případě, pane architektke, to tak ale není. Je patrné, že Vás a paní architektku, práce s umělci a uměním obecně baví. Historická díla se sakrální tematikou se kromě oltářů objevují jako součást expozice. Výstavní architektura, která sehrává roli důsledného až neúprosného kurátora, vynáší historická díla do nejrůznějších poloh, ve kterých ona ověřují svůj smysl. Tak jako barokní architekturu situujete barokní umění do zcela nového světla, ve kterém ne všechna díla se závažným symbolickým sdělením skutečně obstojí a mohou obstát, ale to je vlastně v pořádku. Nová díla v kostele vynikají jistotou a závažností, činí spiritualitu aktuální. Výběr výtvarníků svědčí o schopnosti tvůrčí spolupráce. Záře prosté oltářní menzy vystihuje až doslovně význam „stolu páně“, místa tajemství a posvátné oběti, skleněný sloup nad odraznou plochou i světlý kříž s patřičnou mírou drzosti a zároveň hlubokého sentimentu od autorů Ciglera a Motyčky ukazují aktuální možnosti neotřelého spojení současného umění a (ne)minulé architektury. I když je celistvost skleněné studny narušována otvíráním vstupem do krypty, neztrácí ani tak úplně svou schopnost odkazovat někam jinam, možná do prázdna, a připomínat tak minulost zapomenutého kostela. Snad jen tu se pozastavím, zdali je její časté a pravidelné otevírání nutné? Krypta je sice krásná, ale mohla by být ještě výjimečnějším prostorem než nyní...

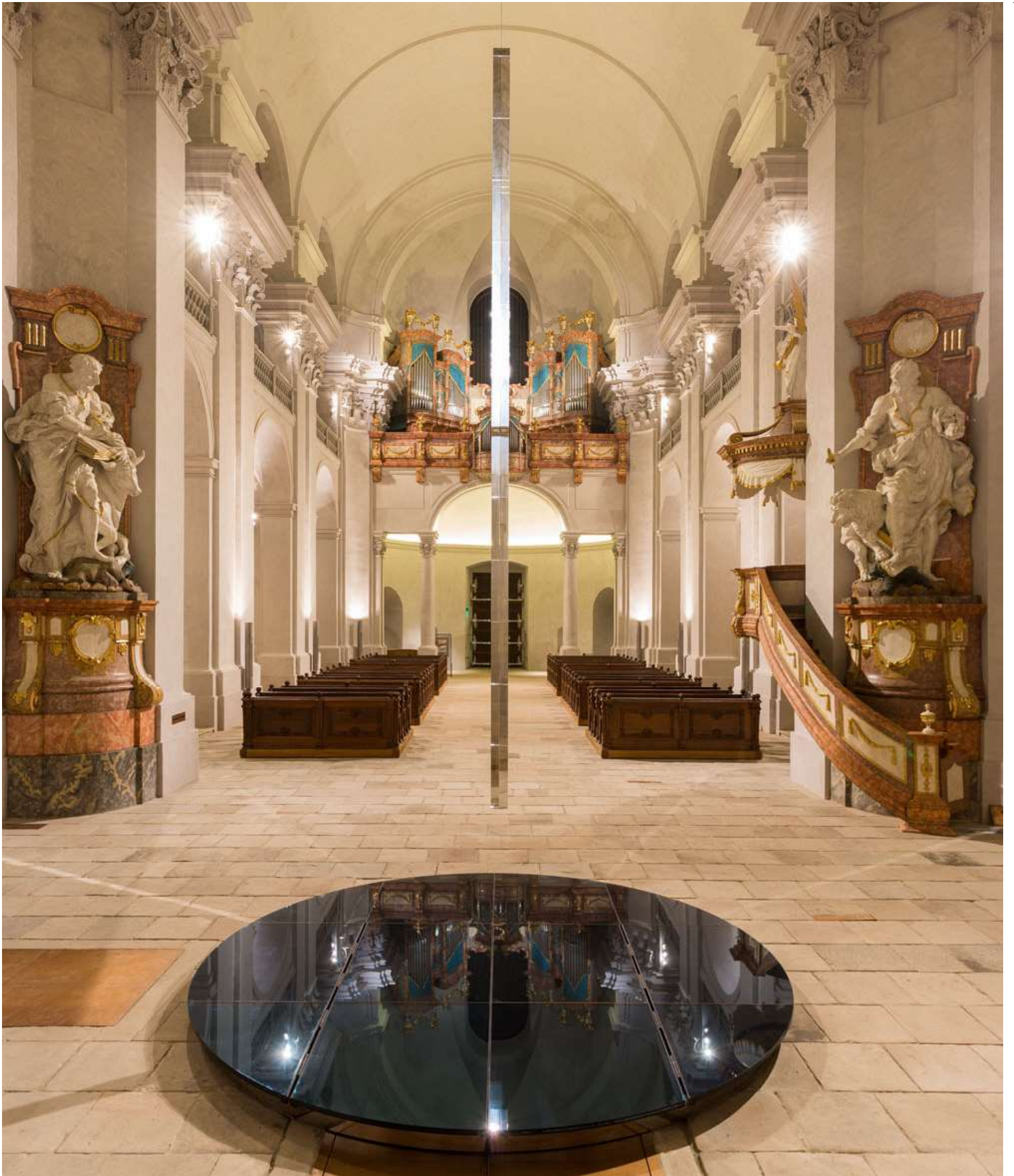
Jste režisérem a scénáristou zároveň. Není to snad jen u této stavby, kdy výsledkem Vaší práce je až literární obsah. Vyprávíte prostorem. Schopnost navázat kontakt s tradicí konkrétní stavby, místa nebo investora je nepochybně součástí Vaší dobré práce a není to přitom návaznost jen na konkrétní skutečnost, ale spíš principiální a tady pochopení podstaty. Příběh kostela Nalezení sv. Kříže je velmi silný. Vám se podařilo sesbírat jeho střípky a ve vyprávění pokračovat s nemenší intenzitou, ba dokonce s novou pointou. Vy, Vanda a další, kteří na jeho obnově participovali, jste se stali jeho významnou součástí. Podařilo se Vám některé emoce se stavbou spojené navrátit, jiné uchovat a doplnit dalšími.

Pokud bych se měl nakonec podržet své odbornosti, pro kterou jste mě asi oslovil, a které jsem se vzdálil, chtěl bych znovu vyzdvihnout Vaši schopnost navázat na tradici, ale také se se zájmem ptát po jejím smyslu. Ostatně respekt k tradici je výrazem živého kontaktu s vyvíjejícími se dějinami, nikoliv pustá nápodoba nebo opakování určitých jejich prvků, které občas mylně chápeme jako adekvátní při obnově památek. V přístupu k dílům minulosti je nepochybně důležité jejich poznání, snaha nepoškodit a postarat se, porozumět a vcítit se, ale také přiznání si vlastního soudobého pohledu, který nemůže být dokonale shodný s tím historickým, a který je jedinou zárukou autenticity výsledného díla, které se má stát součástí naší sdílené paměti.

S pozdravem,
Jiří Neubert

Kostel sv. Jana Křtitele

Frýdek, liturgická úprava

Autor: Marek Jan Štěpán

Spolupráce: Hana Myšková, Miroslav Přikryl

Investor: Římskokatolická farnost Frýdek

Projekt: 2013 - 2015

Realizace: 2015

Foto: Miroslav Přikryl, archiv ateliéru

*Na poušti půlnoc, luna bije. Mé světlo vzkvětlo, Bůh mě kryje!
Hvězda vedle hvězdy mlčí, noc svit mučí.*

Chilia, Petr Čichoň, Host 1995

Úprava frýdeckého presbytáře je vnějším projevem touhy farníků zachytit znamení doby a vyjádřit současně chápání liturgie a její vztah k umění a architektuře. Návrh provázel dialog s farníky a liturgií. Nový oltář je postaven v nejsilnějším místě gotického prostoru a umožňuje shromáždění jak velkého, tak menšího počtu lidí kolem něj.

Oltář je místem symbolické a svátostné oběti, místem kde se z chleba a vína stává Tělo a Krev Kristova. V přepsaném významu pak místem, kde se z kruhu stává čtverec, místem, kde se to božské setkává s pozemským a vyjádřením vertikály tohoto vztahu. Podsvětlení paty oltáře působí, jakoby se oltář vznášel, a tím také naznačuje, že skutečnost Eucharistie není smysly uchopitelná. Oltář je ze syrového válcovaného ocelového plechu s horní deskou z jednoho kusu leštěné břidlice. Záměrně byly zvoleny materiály, které pochází z místního regionu a jsou zde tradičně zpracovávány. V kruhové základně je biblický nápis "Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Pánu, vyrovnejte mu stezky", který odkazuje jednak k patronovi kostela - sv. Janu Křtiteli a zároveň vybízí i každého z nás abychom v sobě připravili cestu, překročili kruh a přistoupili k Jeho stolu... a vstoupili do vod Jordánu. Menzu lze vnímat jako Krista stojícího při křtu ve vodách Jordánu.

Do otvoru ve středu břidlicové desky jsou vloženy relikvie mučedníka komunistického pronásledování církve Metoděje Dominika Trčky, který se narodil ve Frýdlantu nad Ostravicí byl umučen v Leopoldově v roce 1959.

Procesní kříž, tvořený tenkou ocelovou trubkou, nese pět kamenů symbolizujících pět Kristových ran. Použitý kámen je Pyrit (konkrétně nalezený před léty v areálu Vítkovických železáren), který se využívá při výrobě železa.

Dobré umění v každé době vybízelo člověka k zamyšlení. Někdy dokonce i pobuřovalo. Až dnes z většího odstavu let, či století, je vnímáno nostalgicky až sladce. Dnešní doba je však jiná v tom, že kostel pro nás není místem čerpání informací (protože jsme na rozdíl od barokních předků gramotní), ale místem ztišení, hledání a nacházení. Z toho vychází i koncept nové mensy ve frýdeckém kostele. Podle vznikajících emotivních reakcí (v naprosté většině pozitivních, ale i negativních), otázek a diskuzí je jasné, že tento nový obětní stůl k zamyšlení vybízí a zvolený koncept padnul na úrodnou půdu.

V současné době je počet účastníků mše ve všedních dnech velmi malý. Vzhledem k větší kapacitě takového kostela, jako je ten ve Frýdku, se většinou rozptýlí po ploše kostela. Mohou se pak cítit rozptýlení, či osamocení. Proto se při tomto návrhu začaly rozvíjet úvahy o slavení mše pouze v prostoru presbytáře a vhodném uspořádání mobiliáře pro takový účel. Zároveň by měl vyhovovat velkým nedělním a slavnostním mším.

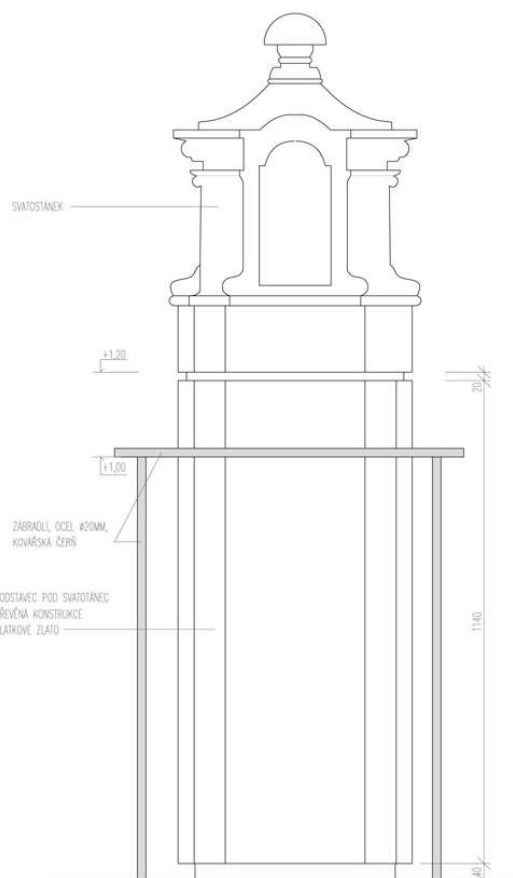
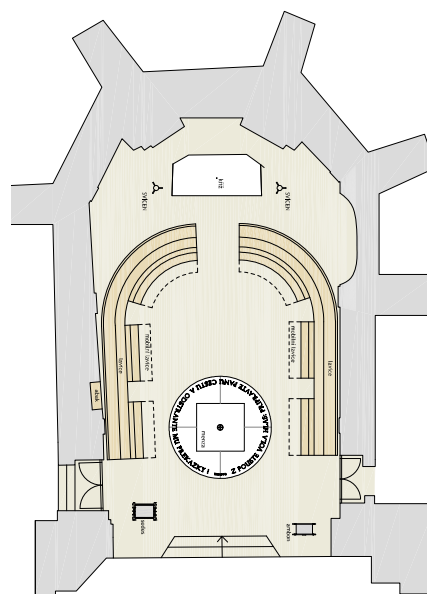
Bylo to velmi brzy ráno v atelieru, vycházelo slunce, byl klid, nikde nikdo a věděl jsem, že mám asi hodinu před odjezdem do Frýdku na návrh. Myšlenku už jsem nosil v hlavě nějakou dobu, na papír se ale dostaly během tohoto rána. Byl to jeden z těch soustředěných okamžiků otevřené mysli a intuice. Při následné debatě s frýdeckým farníkem Mirkem Příkrylem se ustálil a získal materiálovou přesnost.

„V sobotu 17. října 2015 se ve Vatikánu uskutečnila připomínka 50 let od ustavení biskupských synod. Ve své promluvě papež František zdůraznil, že synodalita pomáhá lépe pochopit povahu hierarchické služby v církvi. „Jako se Ježíš ponížil, aby umyl nohy svým učedníkům, a tak učil své apoštoly, podobně i ti, kdo stojí v hierarchii církve, jsou především povoláni ke službě. Autorita v církvi je proto jako obrácená pyramida: vrchol leží pod základnou. Proto i papež má od ó. století titul služebník služebníků Božích.“

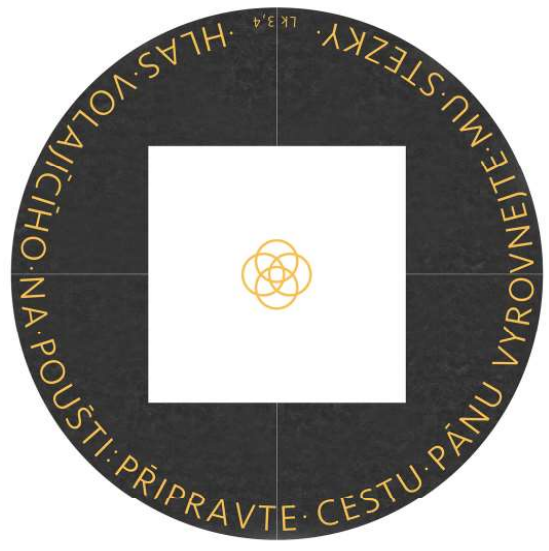
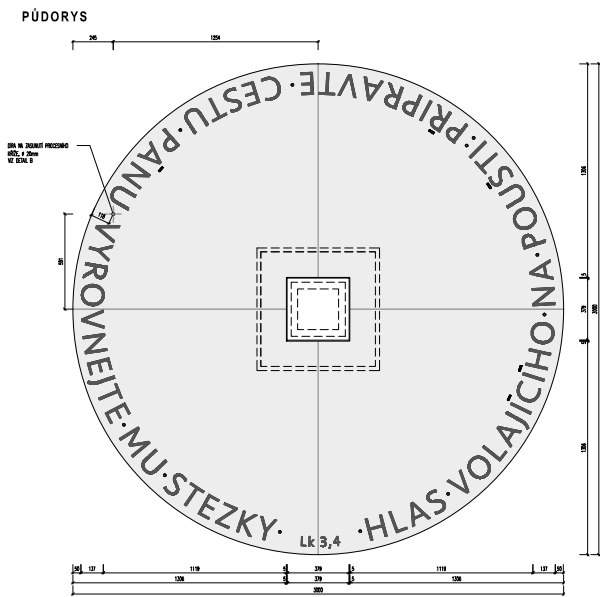
Právě v těch dnech jsme ve Frýdku instalovali nový oltář ve tvaru obrácené pyramidy. Oltář byl následně 25. listopadu 2015 posvěcen biskupem Františkem Václavem Lobkowiczem. Důraz na synodální pojetí církve v následujících letech narůstal a vyústil v celosvětovou synodu o synodalitě vyhlášenou papežem a realizovanou v katolické církvi od roku 2021 až do současnosti. Jako bychom instalací oltáře ve Frýdku symbolicky lehce předznamenali významné synodální dění v církvi.

Frýdek je prostě trochu popředu před Vatikánem!“

Miroslav Příkryl, člen farní rady ve Frýdku

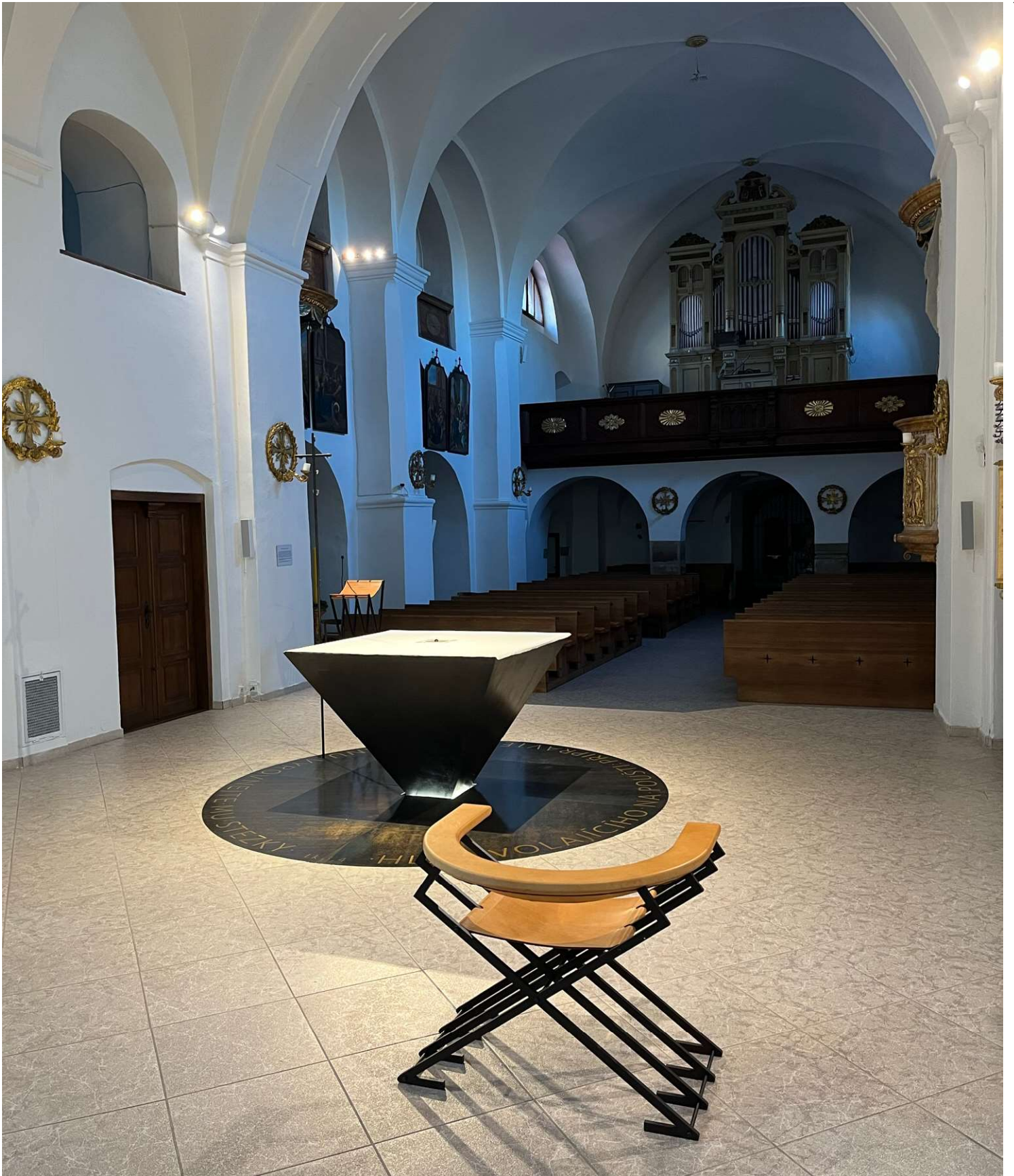
Svatostánek

Původní stav

MJS Nvrh

Kostel sv. Václava

Sazovice

Autor: Marek Jan Štěpán

Spolupráce: František Brychta, Jan Vodička, Vanda Štěpánová, Jan Martínek, Tomáš Jurák, Hana Myšková

Figurální kresby: Vladimír Kokolia

Investor: Spolek pro výstavbu kostela v Sazovicích

Dodavatel: Stavad s.r.o.

Obestavěný prostor: 2833 m³

Užitná plocha: 371 m²

Projekt: 2012 - 2015

Realizace: 2015 - 2017

Foto: Boys plays nice, archiv ateliéru

... můj Bože, můj Pane.

Vesmírný vítr mě ovane.

Je svátek svítků

Chilia, Petr Čichoň, Host 1995

Historie záměru

Plán postavit kostel začal v Sazovicích vznikat ještě před druhou světovou válkou. Občané v roce 1935 založili Jednotu sv. Václava, která měla vybudování kostela za svůj cíl. Další historický vývoj a politická situace v naší zemi však nedovolily tento záměr uskutečnit. Teprve po roce 1989 se Sazovičtí k myšlence opět vrátili. Chybějící infrastruktura v obci ale tehdy vyžadovala upřednostnění jiných investičních záměrů.

V polovině roku 2010 přišel do farnosti Mysločovice, do níž obec Sazovice patří, nový farář P. František Král. Ten opět oživil myšlenku stavby kostela. Na jaře 2011 proběhlo několik informačních schůzek, jichž se zúčastnili aktivní občané Sazovic; ti, jimž tato myšlenka ležela již po léta na srdci.

1. května 2011, o svátku sv. Josefa dělníka, byl založen ustavující schůzí Spolek pro výstavbu kostela svatého Václava v Sazovicích. Odtehdy záměr dostal rychlý spád.

Hledání místa

Při hledání místa se zvažovalo několik lokalit. Majetkově čistě a dostupné byly čtyři (v územním plánu měly číslo 21 – za školou, 22 – u potoka, 23 – u pumpy a 24 – za obecním úřadem). Z těchto lokalit bylo možné vhodně postavit kostel na dvou (22, 23) a z nich byla jednoznačně lepší lokalita 23. Tato poloha je zcela přirozeně v těžišti obce, je při hlavní

komunikaci a má stabilizované okolí. Okolní zástavba je liniová, je tvořena historickými rodinnými domy s dvory. Kolem komunikací vytváří plynulou uliční čáru. Na daném místě se prostor kolem komunikace otevírá a vytváří přirozený záliv v okolí křížení cest. Tento prostor byl dostatečně veliký pro umístění této občanské stavby včetně jejího předprostoru. Dá se říci, že lokalita čekala na výstavbu sakrální stavby. Kdysi zde stál špalíček domků, které byly ve druhé třetině dvacátého století zbořeny a zbylá plocha upravena zelení. Pořád zde ale byla cítit proluka mezi domy. Stavba kostela na tomto místě zakotvila okolní veřejný prostor v čase. Dále je zde ustálená a synergická křehká síť sociálních a urbanistických vazeb v okolí. Na všech ostatních lokalitách byl kostel jakoby za něčím – třeba za obecním domem, za zbrojnicí a podobně, což mně nepřišlo vůbec pro sakrální stavbu vhodné. I když terénní konfigurace, na které závisí náročnost zakládání stavby, mohla být jednodušší.

Urbanistické vztahy

Pozemek pro stavbu byl vybrán z vícera možností v místě rozšíření ulicové návsi, kde se stýkají cesty dvou směrů. Válcová stavba zaceluje prázdné místo v jádru obce, oblými tvary pomáhá vystavět most mezi kompaktní řadovou zástavbou podél hlavní silnice a rozvolněným prstencem domů na severní straně. Z historických map je patrné, že vybraná poloha kostela může být vnímána i jako pomyslné srdce staré zástavby. Díky svažujícímu se terénu vyrůstá hmota kostela

z dynamického okolí. Pultová střecha se zvedá souběžně s terénem a kostel v nejvyšším místě vrcholí křížem. Kostel uzavírá některé důležité pohledové osy a i při použití minima estetických prostředků se tak stává silnou sakrální dominantou místa.

Je zde ustálená a synergická křehká síť sociálních a urbanistických vazeb v okolí. Na všech ostatních lokalitách byl kostel jakoby za něčím – třeba za obecním domem, za zbrojnicí a podobně, což mně nepřišlo vůbec pro sakrální stavbu vhodné.

Svatováclavské svatyně

Kostel má kruhový tvar rotundy, stejně jako se v pokračování velkomoravské tradice stavěly v době svatého Václava; jednu takovou nechal kníže Václav vystavět na Pražském hradě. Kosmas, když popisuje velkou rotundu, která zanikla v jeho 15 letech života, říká, že ji kdysi postavil sv. Václav k podobenství kostela římského okrouhlu. Podle dostupných materiálů z archeologických průzkumů byl průměr této rotundy skoro totožný s průměrem sazovického kostela (liší se v řádu decimetrů). Na místě této rotundy později vznikla bazilika a katedrála, hrob sv. Václava však zůstává v průběhu věků na stejném místě. Vnímám velkou souvislost sazovického kostela a svatováclavské kaple v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha právě skrz patrona a světce sv. Václava. Inspirace je zde jak v duchovní, tak v hmotně-symbolické rovině. Samotná stavba vychází svou velikostí z katedrální svatováclavské kaple – kruhem opisuje její čtvercový půdorys (průměr kružnice a úhlopříčka kaple jsou s 15,4 m totožné). I měřítka obou staveb na sebe navazují a odpovídají si, navíc zde lze vystopovat některé další souvislosti – umístění oltáře, vstupu a schodiště.

Koncept kostela

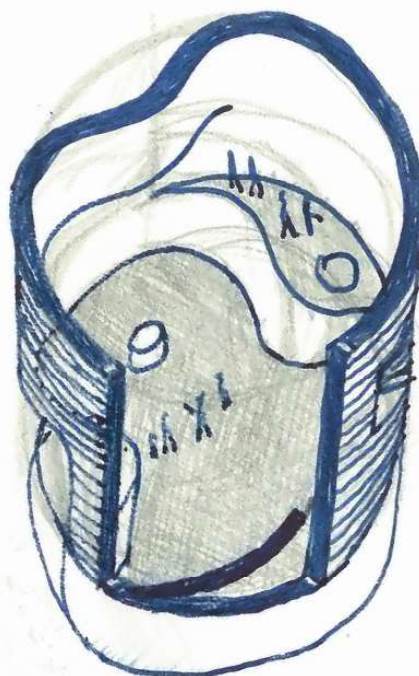
„Stvořený svět můžeme vidět také jako umělecký výtvor ukazuje na to sám Ježíš (ani Šalamoun neměl tak nádherné oblečení, jako má prostý kvítek na poli). A když uvažujeme o tom, že člověk byl stvořen k obrazu božímu, pak nikdy nesmíme zapomínat na lidskou schopnost tvorby. A ono dávné lidské chápání Boha jako tvůrce, stvořitele, by nebylo možné, kdyby člověk neměl své vlastní zkušenosti s tvorbou, s vytvářením něčeho dobrého, užitečného, platného. Nemůže být sporu o tom, že existují pobídky, aby se lidské aktivity tvorby nevyčerpávaly jen stálým opakováním téhož, ale aby se lidé řídili svým Bohem, který dělá vždy nové věci.“

Ladislav Hejdiánek

Sazovický kostel je pro mne moderní stavbou pevně ukotvenou v konzervativních kořenech. V intencích toho, co sděluje Ladislav Hejdiánek, je navrhování

sakrální stavby taky hledáním nového nebo novou artikulací již vysloveného. Stavbu jsem chtěl co nejvíce odhmotnit. Chtěl jsem, aby při pohledu působila jako něco lehkého, abstraktního, jasného a přirozeného. Aby vypadala spíše jako z papíru, než z cihel. Jako když vezmete ruličku papíru, naříznete jej a zářezy mírně odchýlíte, aby dovnitř pronikalo světlo.

Subtilní hmotná slupka stavby a její tvarování předjímá svou formou ztišení vnitřní. Měkké a strohé křivky objemu stavby vytváří odhmotněný vnitřní prostor protkнутý a tvarovaný světlem. Světlo se zde stává prvkem, který navozuje možnost neexistence rozhraní mezi smysly ověřitelným a tím, co je za hranicí hmotné skutečnosti.

Tvar

Tvarování kostela začalo základní hmotou válce, která je pro dané místo ideální. Je geometrickým vyjádřením těžiště vesnice, bodem mezi čárkami okolních stavení, znamením vlastní výjimečnosti, posvátnosti. Chytání správné velikosti a tím i měřítka k okolní zástavbě bylo dáno jednak stavebním programem, ale ukotvilo se přesně srovnáním se svatováclavskou kaplí. Další tvarování vychází z předpokladu, že můžu tvarovat hmotu něčím duchovním, že se k ní mohu stavět a mohu ji vnímat jako něco nehmotného, co může ovlivnit síla myšlenky. Takový odkaz k Duchu svatému.

Stejně jako já se cítím jako nástroj Ducha svatého, tak zdi kostela ho mohou nějak vyjadřovat. Chovám se k nim tedy jako k papíru a používám k tomu minimální prostředky.

Návštěvník tloušťku stěn neuvidí – půlmetrové zdi se zužují do několika centimetrů a sbíhají se do jednoho bodu – jako papír. Nařezávám svisle válec a odchlipuji tyto zdi od sebe, tím dovnitř proniká boční měkké světlo a klouže po elegantních křivkách. Průniky světla do stavby jsou dvojí – zeď se ohýbá směrem ven, nebo dovnitř – což může být chápáno jako odraz mužského a ženského principu.

Žehnání pozemku

V sobotu 14. 3. 2015 požehnal pozemek pro stavbu kostela za mírného mrholení P. Michal Šálek. Na travnaté ploše byl vápnem předem přesně výtýčen kruhový obrys stavby. Více než sto zúčastněných pak vyzkoušelo kapacitu kostela a postavilo se dovnitř kruhu.

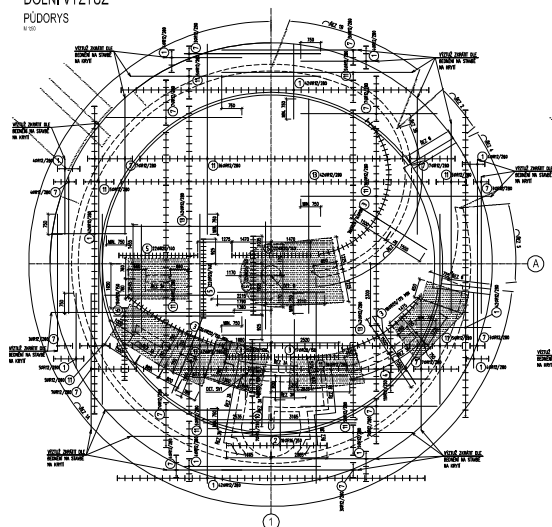
Na žehnání pozemku jsem jel s rodinou podle autonavigace, protože jsem cestu ještě tak dobře jako dnes neznal. Když jsem zadal navigovat do centra obce Sazovice, cílový praporek se objevil přímo v místě kostela. Bral jsem to jako potvrzení toho, že jsme místo vybrali správně.

Stavění

Průměr stavby je 15,4 m, výška přes 12 m. Kostel má tři nadzemní podlaží a suterén. Hlavní vstup do kostela je ze strany hlavní komunikace z předprostoru mezi kostelem a sousedním domem. Další vstup je o patro níže z opačné strany do suterénu. Loď kostela i suterénní patro se společenským zázemím jsou bezbariérově přístupné. Hlavní vstup má vytvořeno závětrří chránící interiér před provozem na komunikaci, dále zádveří. Ze zádveří je možné vstoupit na schodiště do suterénu. Suterén tak může být přístupný z obou stran nezávisle na kostele. Z hlavní lodi je přístupná zákristie a zpovědní místnost. Na prostor hlavní lodi navazují ještě ještě dva kůry v různých výškových úrovních. Kapacita kostela je tak rozvrstvena do tří úrovní, přičemž počet sedících je 90 lidí, celková kapacita pak cca 200 lidí.

ŽB ZÁKLADOVÁ DESKA - VÝKRES VÝZTUŽE

DOLNÍ VÝZTUŽ
PÚDORYS

Kostel je založen na železobetonové desce a železobetonovém válci suterénu. Ostatní svislé konstrukce jsou vzdívané keramické, hrázděné železobetonem, stropy jsou monolitické železobetonové. Střecha má dřevěnou příhradovou konstrukci s jednostranným sklonem. Celobetonové části konstrukce (suterén a ztužující tubus schodiště) jsou pohledové, zbytek je omítnut kartáčovanou omítkou.

Okna jsou bezrámová, dveře dřevěné. Od začátku jsem měl jakousi představu o omítce kostela, byla však těžko popsitelná. Inspirovala mě návštěva univerzitní kaple v Seattlu od architekta Stevena Holla. Zkoumal jsem a s odborníky konzultoval tradiční receptury vápenných omítek i jejich různé nanášení na zeď, tak aby odpovídaly mé představě, leč jen s přibližným výsledkem, že se jedná o techniku kartáčované omítky. Nakonec jsme na kontrolním dni zkusili udělat vzorek. Vedle stálo koště – použili jsme jej k vodorovným vrypům a bylo to ono.

Již od začátku sledoval proces navrhování Sazovičan Václav Miklík. Ten se aktivně a věcně chopil procesu stavění, na který dohlížel. Velmi zajímavou zkušeností pro mne bylo, že vše probíhalo v dobré atmosféře a s úsměvem na rtu, byť se někdy jednalo o financích, kdy je méně vlastně více. Z tohoto hlediska je zásluhou jeho organizačního talentu, že stavba proběhla tak rychle, jak proběhla. Zde je nutné zmínit, že je také hlavním donátorem tohoto kostela.

Stavbu prováděla firma Dušana Dosoudila. Na začátku se stavbaři samozřejmě potýkali s její oblou atypičností, po čase s ní ale rostli a přestali si myslet, že po nich chci něco nereálného.

Sakrální prostor

Interiér jsem se rozhodl udělat jednoduchý a čistý, aby návštěvníkům kostela přinesl pocit ztišení a klidu. Starší kostely jsou plné vizuálních informací – veškerý příběh je vepsán v obrazech, sochách, ve výzdobě. Třeba v baroku byl interiér kostela zcela pojednán či popsán. Byl takovým komiksovým příběhem, protože příchozí neuměli číst a život Ježíše, světců nebo Starý Zákon tady byl v různých podobách vyobrazen. Dnes jsou už lidé informacemi přehlceni, v kostele by proto měli vnímat jen čistotu prostoru a klid a uvědomovat si své nitro. Je zde prostor bez tohoto vizuálního smogu – tedy jednoduchý, soustředěný, usebraný a čistý. Klidu i intimitě prostoru napomáhá světlo, které prostory osvětluje přes zářezy ve stěnách, zároveň ale z kostela není vidět na okolní svět. Z denního a přirozeného světla se zde stává světlo, které může nejen osvětlovat, ale také vnitřně osvěcovat. Jako hluboké poznání zprostředkované světlem.

Stěny jako košile

Stěny kostela v Sazovicích tvoří jakousi hmotnou ochranu vnitřního světa, kostel je takovou svatováclavskou košilí, do které se obléknete. Boží chrám rovněž poskytoval ochranu jako zbroj. Technologií použitou na tuto zbroj je klasické řetězení kroužků stylem „čtyři na jeden“. Struktura omítky kostela to se svými pravidelnými vrypy přeneseně vyjadřuje. V návaznosti na světcovu zbroj lze tvar menzy, tedy obětního stolu, číst také jako obrácenou Václavovu přilbici.

Vertikála a horizontála

Vnější forma stavby je pevná, silná a zemitá. Vnitřní prostor je souzvukem prostoru o více pólech a jednom těžišti. Kardinální prostorový úběžník se objevuje nad hlavami ve trojúhelném světlíku v podobě božího oka. Naše horizontální rovina má více středů kružnic, vertikála je pouze jedna a zcela jasná. ní patro se společenským zázemím jsou bezbariérově přístupné. Hlavní vstup má vytvořeno závětrí chránící interiér před provozem na komunikaci, dále zádveří. Ze zádveří je možné vstoupit na schodiště do suterénu. Suterén tak může být přístupný z obou stran nezávisle na kostele. Z hlavní lodi je přístupná zákristie a zpovední místnost. Na prostor hlavní lodi navazují ještě ještě dva kůry v různých výškových úrovních. Kapacita kostela je tak rozvrstvena do tří úrovní, přičemž počet sedících je 90 lidí, celková kapacita pak cca 200 lidí.

Dotek menzy

„Středem církve je vždy Kristus a jeho oběť, která je v určitém smyslu slavena na oltáři všeho stvoření, na oltáři světa. Kristus je dříve rozený než celé tvorstvo. (Kol 1,15)“

- Jan Pavel II. – Překročit práh naděje

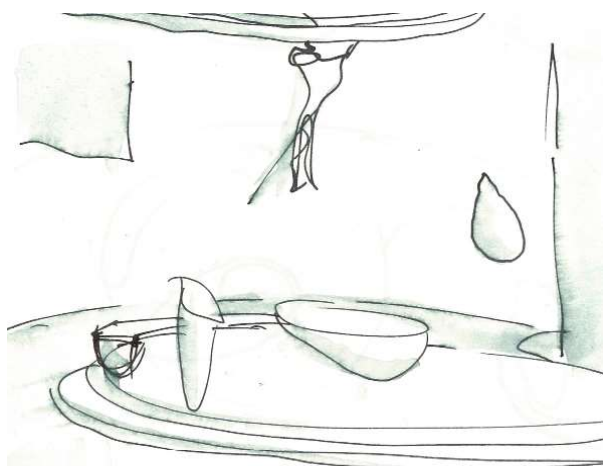
Menza je zde oltářem všeho stvoření, kolem kterého je shromážděna církev. Liturgicky je toto schéma možné nazvat vějířem, kde oltář je v těžišti a lid, ministranti a koncelebrant jej obklopují, jsou kolem něj. Obětní stůl je zcela jednoduchého organického tvaru s dokonalým povrchem a symbolizuje Boží dotek (jak je známý např. ze Sixtinské kaple z Michelangelovy fresky).

Pokusím se to trochu rozvést, hmota je pro mne jako architektka prostředkem zkoumání a tvoření, vidím odraz božského v hmotné skutečnosti, i za jejím povrchem. No a z toho důvodu jsem se nejdříve musel při hledání dotknout povrchu a pak hledat dále, zda-li se myšlenka a duch může dotknout hmoty a jestli to pak může vyjevit.

Dotek hmoty má, jak níže zjistíme, obdobnou důležitost jako dotek lidský. Odráží pak v sobě i roviny vnímání ostatní, včetně symbolických, myšlenkových či duchovních. Dotekem se hmoty uvádějí v pohyb, mění se jejich energie, jsou na začátku chemické reakce. Pokud ještě trochu abstrahuji, musím se nutně ocitnout v terminologii mé oblíbené deskriptivní geometrie. Křivky, třeba kuželosečky, mají na každém místě svou tečnu, která se jich dotýká pouze v jednom bodě. Slovo bod je zde podstatné, je to ta nejmenší, soustředěná geometrická jednotka, nic menšího a soustředěnějšího již není.

Dotek vždy obnáší nebo symbolizuje propojení či akt předávání, poselství. Na mysl mi vyvstává třeba vkládání rukou při biřmování a kněžských slibech. Předávání, přenos a poselství, která se odvíjejí nepřetržitě už dvě tisíciletí od Ježíše. Skrývá se v něm něco za hranicí hmotné skutečnosti. Přesně to znázorňuje sazovická menza.

Uprostřed léta 2016 jsem jel zkontrolovat výrobu menzy a ambonu. V dílně jsem provedl nutnou tvarovou korekturu. Cestou zpět jsem narazil na nádherný zatopený lom, tak akorát veliký, s vřískotem několika dětí, zaplavený i sluncem a vůní pryskyřic. Ztělesnění léta. Takový letní boží dotek, jaký má představovat právě ta menza. Dotek boží krásy. Dotek vody, slunce, prohřátého obrovského oblého kamene, mimochodem podobně tvarově kódovaného jako ta menza.

Umělecký prostor

Po předešlých zkušenostech s kostely jsem usoudil, že s potřebnými tématy pro ztvárnění a jejich koncepcí je nejlépe se obrátit přímo na umělce, kteří mají shůry dánu velkou citlivost a nadání. Ti pak mohou úspěšně vznik díla i moderovat, komentovat či kurátorovat. Současné sakrální umění nutně musí být sdělné, což neznamená sladkobolnou nostalgii opisovaných témat, ale ani to nemůže být nutnost pochopit jej až s doplňujícím vysvětlením. Nechtěl jsem se obracet na kunsthistoriky, kteří vládnu především rozumem, ale na umělce, protože používají spíše intuici a srdce. Zvažoval jsem dlouho i se Sazovickými na koho se obrátit, až padla volba na Vladimíra Kokoliu. Bylo to po přečtení jeho textu, ve kterém vzpomínal na Dalibora Chatrného. Text byl přesný jako řez břitvou a plný intuice. Ač jsem jeho tvorbu znal z dřívější doby, neznali jsme se. Po dlouhém rozhovoru výzvu přijal. V dalším období jsme se shodli na konkrétních tématech a jejich umístění – v kruhovém půdorysu pohledem od vstupu po levici svatý Václav, po pravici Panna Maria, v čele Kristus. Jejich měřítko dostalo na velkorysosti a jejich obrysy mohly začít nabývat větší ostrosti.

Svatý Václav a Panna Maria

Vladimír Kokolia popisuje své myšlenky takto: Architektura této stavby se mi zdá sama dost výmluvná, neměl jsem pocit, že by se mělo něco přidávat. Spíš vytěžit, vyfárat, co ve zdech a ve světle už je, a jen to zmaterializovat. Vedle toho jsem se pokoušel laicky odhadnout „valašskou religiozitu“. Což pro mě asi znamenalo více srdečnosti, ošlehanosti, nemagazínové krásy, vazby na hmatatelný život, pevnějšího ukotvení. A méně teorií, sofistiky, exaltace, abstrakce, úniků ze světa. Dospěl jsem k tomu, že zdejší obrazy nemají až tak reprezentovat, ale raději přivádět k identifikaci. Zobrazení by měla být kontaktní, umožňující pohled skrz, „vizuálně prodyšná“, aby architekturu nezakrývala, přitom ve své prostotě taky tak trochu „strašná“, nijak předvídatelná. Aby se tak stalo, musel jsem počkat (ačkoli jsem počmáral stovky papírů), až motivy spatřím.

Vladimír Kokolia zde navrhnul bronzové reliéfní kresby svatého Václava obětujícího víno a Panny Marie s malým Ježíškem. Zkusil je zachytit jen minimem tahů. Mezery mezi liniemi hrají stejnou důležitou roli jako samotné čáry. Máme si je jakoby sami dokreslit, mají se nám z obláčku těch rozestých tahů tak trochu zjevit. Asi tak, jako spatřujeme tvary v souhvězdí.

Varhany

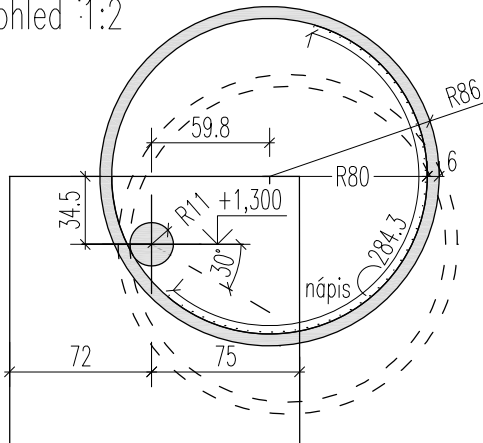
Varhany jsou umístěny na prvním kůru, který je asi tři metry nad kostelní lodí a je přístupný po vnitřním schodišti. Nástroj je moderního a soudobého vzhledu, je organicky zakomponován do vlastní stavby kostela. Organickou jednotu nástroje a prostoru podtrhuje jejich konvexně prohnutý prospekt kopírující stropní linku nad kůrem. Skříň je lamelová s obdélnými sadami pištal, nástroj má dva manuály (C-g3) a pedál (C-f1), traktura je mechanická, zavěšená, hlavní stroj má osm, horní stroj šest, pedál dva rejstříky. Lamelová skříň je tvořena soustavou průzvučných lamel s vějířovitým uspořádáním tak, aby pozitivně ovlivňovaly akustiku prostoru. Nástroj vyrábí firma Kánský a Brachtl z Krnova.

Zvonohra

Pro kostel byla vybrána zvonohra, protože k němu ladí víc než zvony na věži. Vůbec to, že kostel nemá věž, je vyjádřením jednoduchosti a pokory. Zvonohra je v horní venkovní nise kostela orientované směrem ke křížení cest v sousedství. Čítá 15 zonů ze zvonoviny tónů g2 – c4 a průměrů 54 až 22 cm.

Jednotlivé zvony jsou opatřeny reliéfním nápisem s jejich zasvěcením a zároveň na každém je jedno veliké písmeno, které dohromady dávají nápis PŘIJĎ DUCHU SVATÝ. Zvony jsou umístěny na ocelových konzolkách v pravidelném rastru ve třech řadách a pěti sloupcích. Pohon zvonů je elektrický. Zvony vyrobila zvonářská dílna Tomášková-Dytrychová a reliéfy je opatřil Václav Kočí. Dárcem zvonohry, stejně jako varhan, je Pavel Miklík.

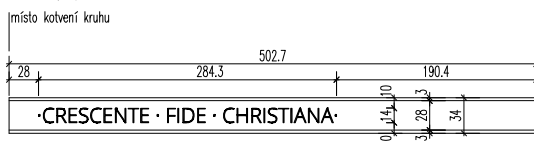
Pohled 1:2

Klika

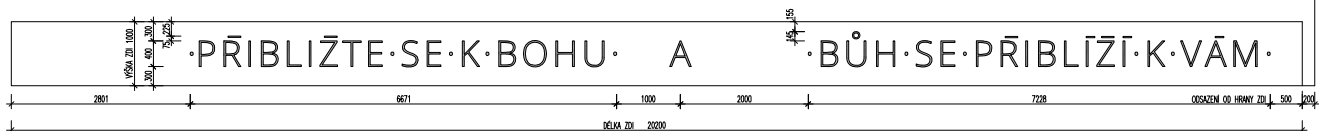
Podstatným místem ve svatováclavské svatyni jsou samozřejmě vstupní dveře, u nichž podle legendy zemřel Václav rukou bratra Boleslava. Přípomínkou tohoto martyria u vstupních dveří je v sazovickém kostele kruhová klika. Ta se svým tvarem odkazuje na archetyp, který je tradičně zobrazován na svatováclavských obrazech. Na ní je vepsán název první latinské svatováclavské legendy Crescente fide christiana (Když vzrůstala křesťanská víra). Vstupující se sáhnutím na kliku, jejím pootočením a následným otevřením dveří vstupuje do vnitřního prostoru a přenáší se do vnitřního světa a času právě skrz místo martyria sv. Václava.

Rozvinutý pohled na vnitřní líc kruhu 1:2

písmo OPEN SANS LIGHT, výška písma 14 mm

PÍSMO OPEN SANS LIGHT, VÝŠKA PÍSMÁ 400mm + INTERPUNCE ČÁRY, HÁČKY +75mm, KROUŽEK +14mm
HELBRA PÍSMÁ 20mm, trojúhelníkový profil

Řekli

„Popíšu své dojmy z místa, a dělám si trochu naději, že poukážu na klíč, kterým se má otázka odemykat. První můj zážitek bylo umístění stavby v krajině, přesné místo. Ale co je ještě důležitější: přesné měřítko. Jiná proporce by znamenala buď nafouklou zpychlost, nebo naopak nedostatek energie. A neméně přesné měřítko nacházím i v interiéru, který jsem z plánek odhadoval, že bude intimní, ale on má i dávku vznešenosti, avšak přesně jen takovou, která ho neodlidštuje. Takhle trefit měřítko je ukrutně těžké a už jen k tomu vám lze blahopřát. Aniž by se snižovala k levným/doslovným metaforám, tak ta budova nese silný imaginativní potenciál – tím myslím to, že když jsme kolem ní nebo v ní, umožňuje nám promítnout si určité představy nebo obsahy. Každý v tom domě přirozeně uvidí něco podle sebe. Chlapi možná něco akčnějšího: hrad víry, pevnost sv. Václava, hrud s drátěnou košilí. Ženské budou empatičtější, možná si v tom najdou napůl rozvitou růžičku s křehoučkými, a přece svěžími plátky. Uvidět václavský, resp. mariánský motiv přímo v architektuře je podle mě klíč ke vnímání téhle budovy.“

Vladimír Kokolia, malíř

„Ten kostel je krystalický hnus, paskvil roku, vrchol nevkusu a mešitoidní bunkr. Architektonicky i účelově je to k zblití, to umístění je příšerné. Tipoval bych to podle lomeného vchodu na veřejné záchodky a takhle provést omítku, to abych chodil kanálama. Přichycení kříže metodou hromosvod ve mě evokuje socialistický okál. Namísto oltáře je hoblponk, svatostánek jako pisoár. Pro tyhle vytvory mam jen jedinou destinaci: popelnici.“

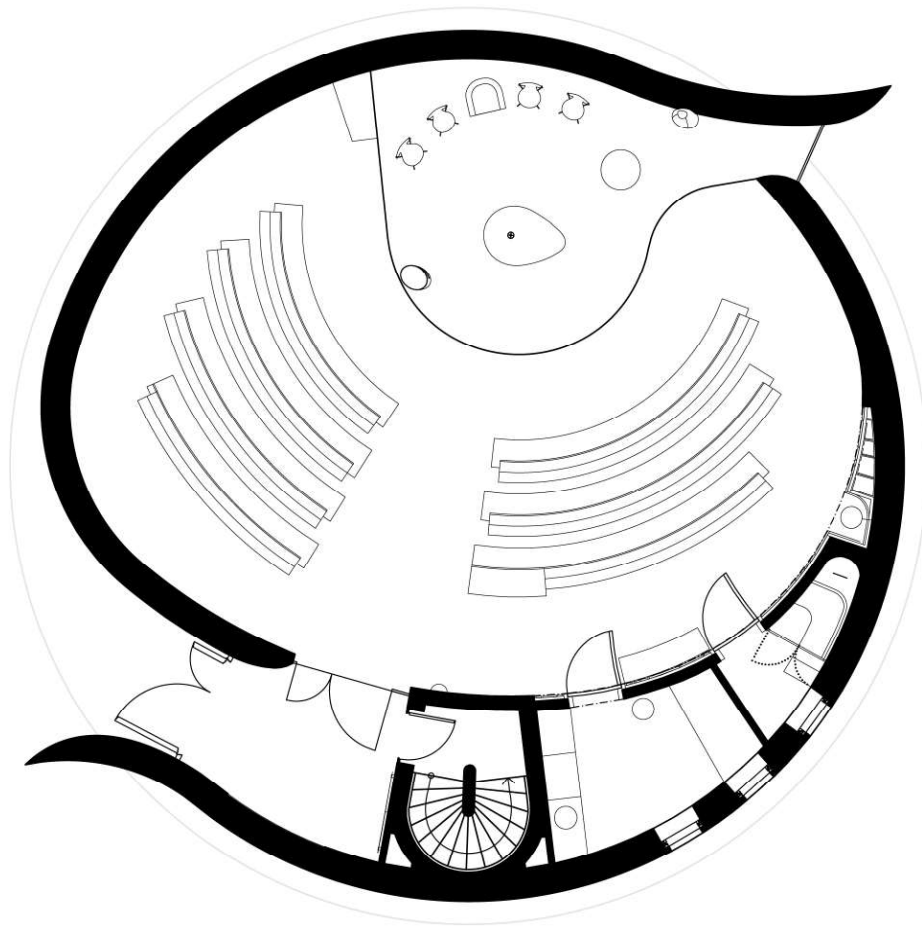
nadmíru nespokojený spoluobčan

„Vidím novodobou pevnost víry, která je ve své zhmotněné podobě soudržná i povznášející. Vnímám sílu myšlenky i příklon k tradici, které nás zbavuje pochybností. Sleduji touhu po dokonalé formě a v ní pak pochopení odkazu našeho nejvznešenějšího svatováclavského kultu. Pociťuji tíhu zdiva a zároveň povznášející lehkost proudů světla. Oceňuji oproštění od jakékoliv přidané zdobnosti, která rozptyluje v rozjímání. Vychutnávám přímočarý příklon k architektonické podstatě, která nebude stárnout. To vše přímo v srdci obce, kde se sbíhají siločáry ducha místa.“

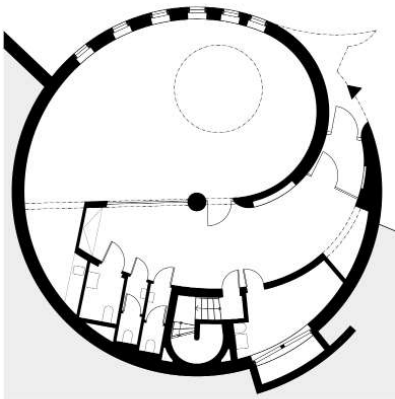
Petr Volf, výtvarný kritik

„Narodil jsem se tu, mám tu svoji rodinu, mám tu svého bratra s jeho rodinou, mám tu dobré kamarády, přátele a sousedy a mám to tu rád. Tak proč bych nepomohl postavit kostel, který v Sazovicích chybí?“

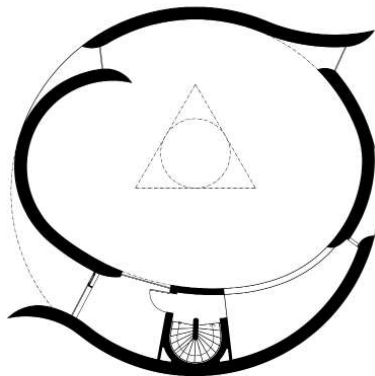
Václav Miklík, donátor

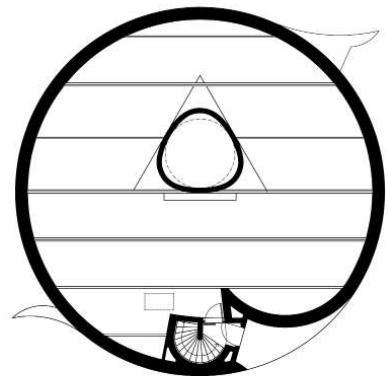
1NP

1PP

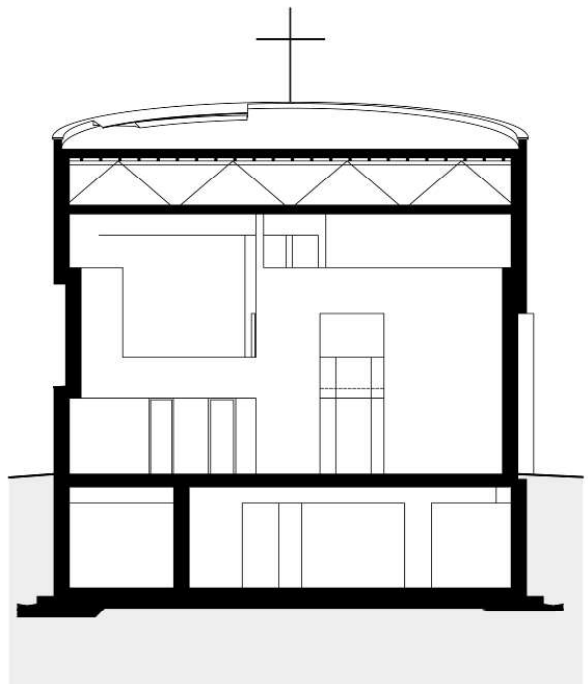
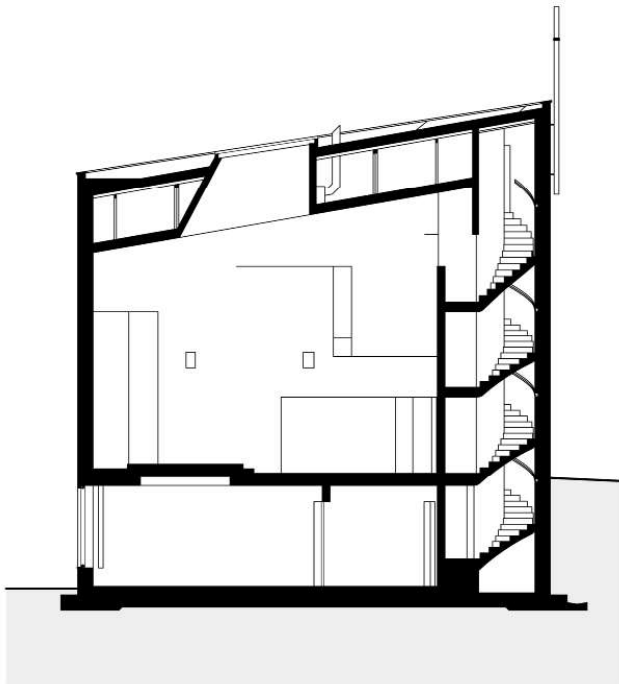
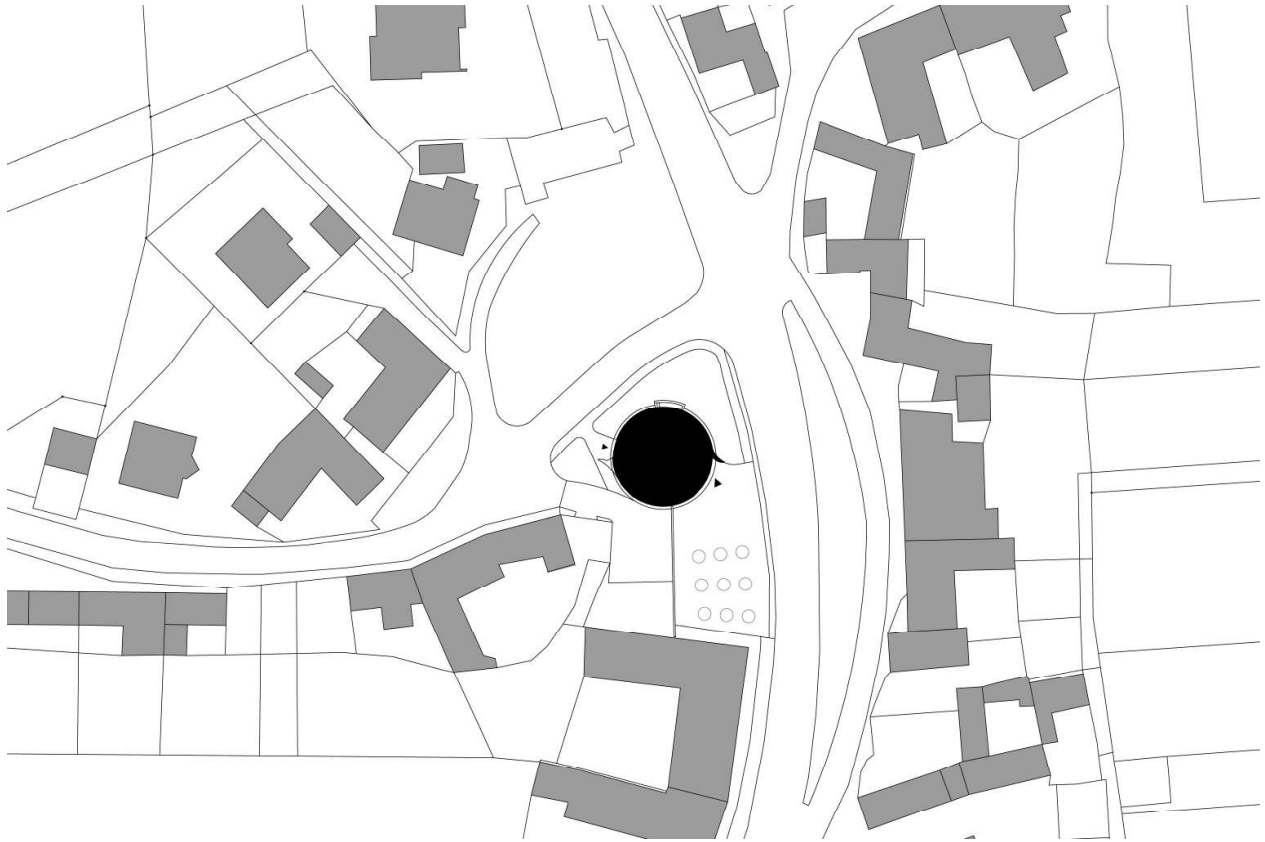

2NP

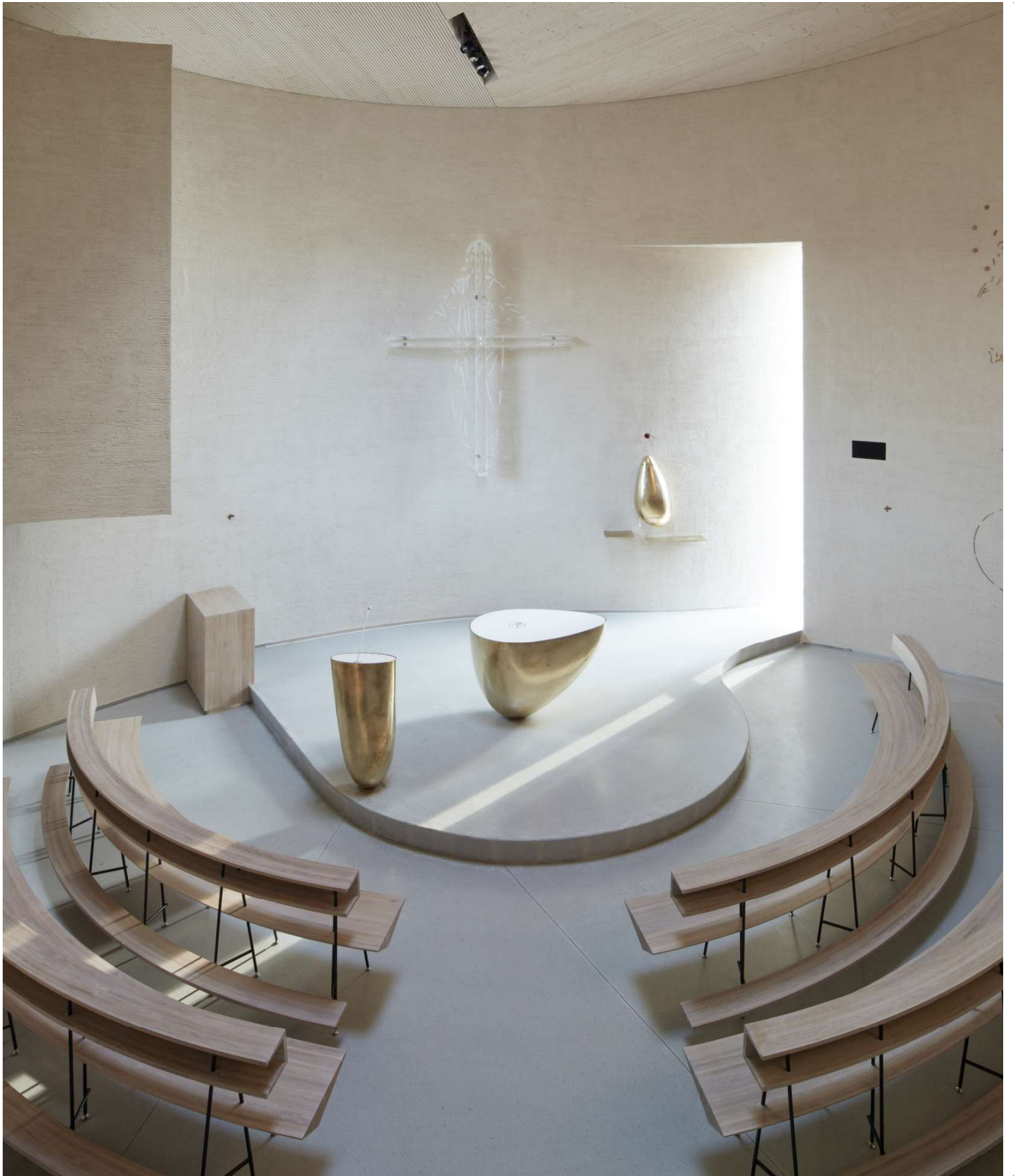

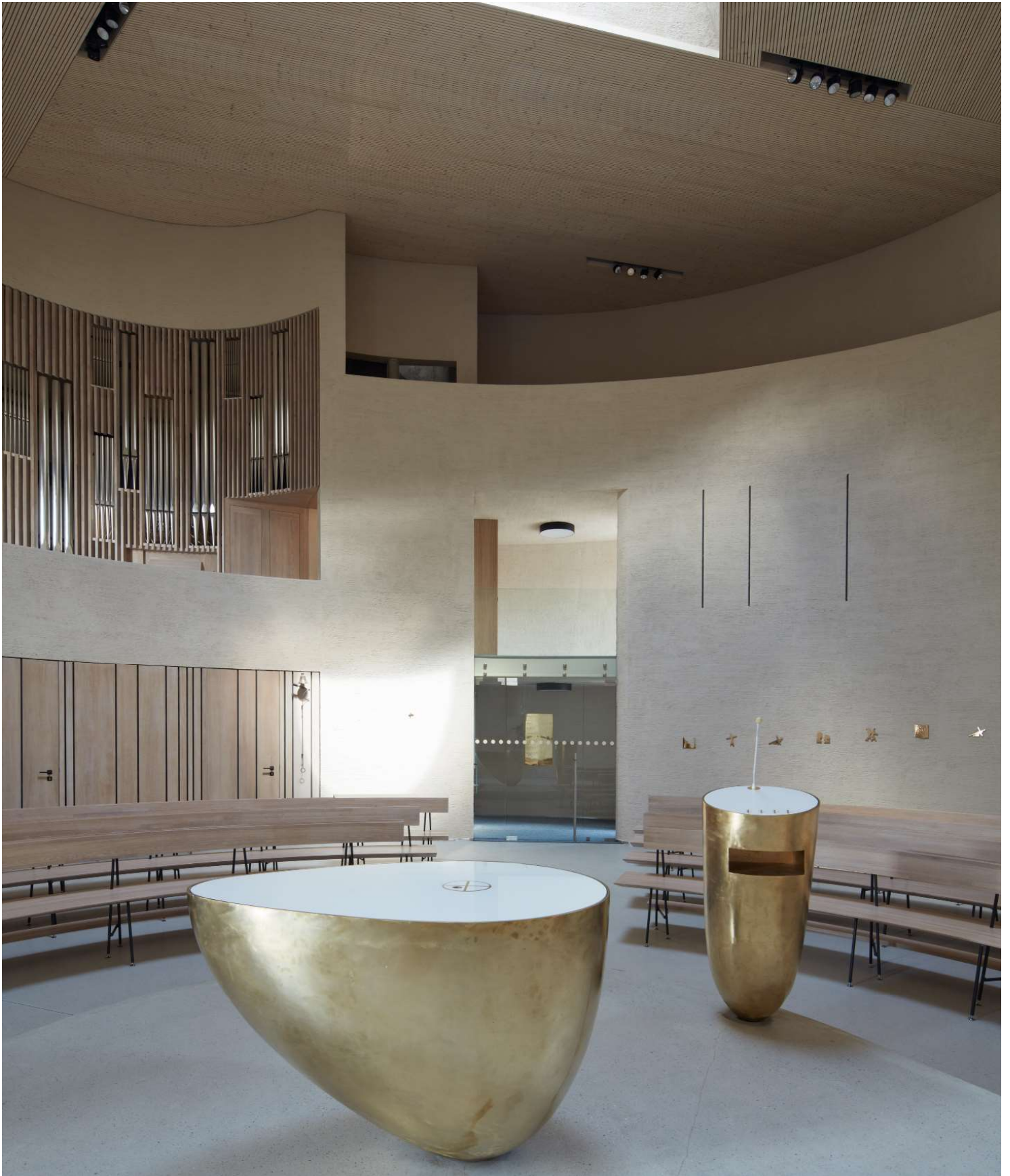
4NP

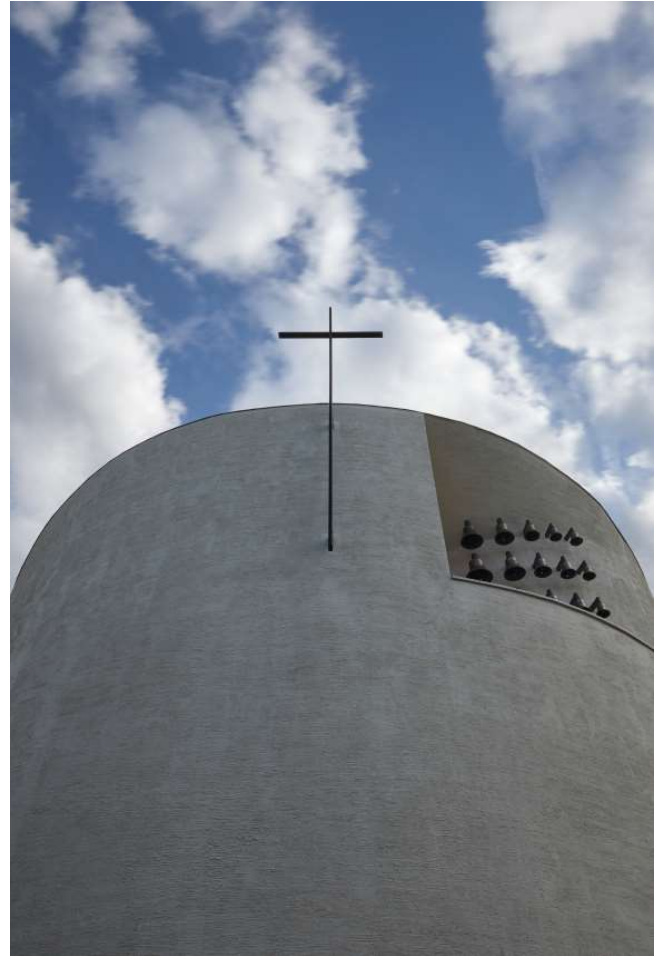

Kaple Lesní vzpomínka

Střelice

Autor: Marek Jan Štěpán

Spolupráce: Jan Vodička

Investor: soukromá osoba

Projekt: 2017

Realizace: 2018

Foto: Ota Nepilů, archiv ateliéru

Když noc zlá je, bolest pomoc mívá. Přes Boha ráj zpívá!

Konec se loučí, aby nebyl.

Tam za skálou stůl a rodina. Bůh, d'ábel, panna,

Bolest usíná.

Chilia, Petr Čichoň, Host 1995

Vzpomínková kaple je postavena pro věčný odpočinek ženy - manželky a duchovní setkávání se s ní. Je jednoduchým krystalickým objektem odjinud z jiného světa, asi ozvěnou posmrtného života. Je rozhraním mezi materiálním a duchovním světem na vyvýšenině v lese. Tam někde.

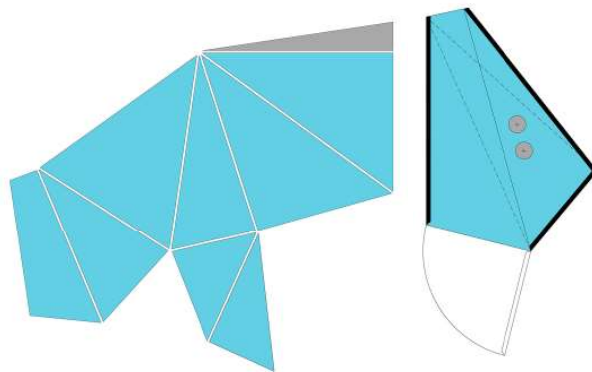
Objekt je devítiboký, má osm trojúhelných stran na lichoběžné základně, přitom dvě strany jsou otvory. Západním trojúhelným otvorem se do něj vstupuje, východní slouží pro pohled k věčnému životu. Odtud - z východu se očekává druhý příchod zmrtvýchvstalého Krista. Východ je směrem naděje a symbolickým směrem posmrtného života manželky. Trojúhelník a trojka je číslem zrození, když něco končí (život na zemi), něco jiného začíná (posmrtný život).

Kaple má ocelobetonovou základnu na patkách a ocelovou konstrukci pláštěnou natíranou vodovzdornou překližkou.

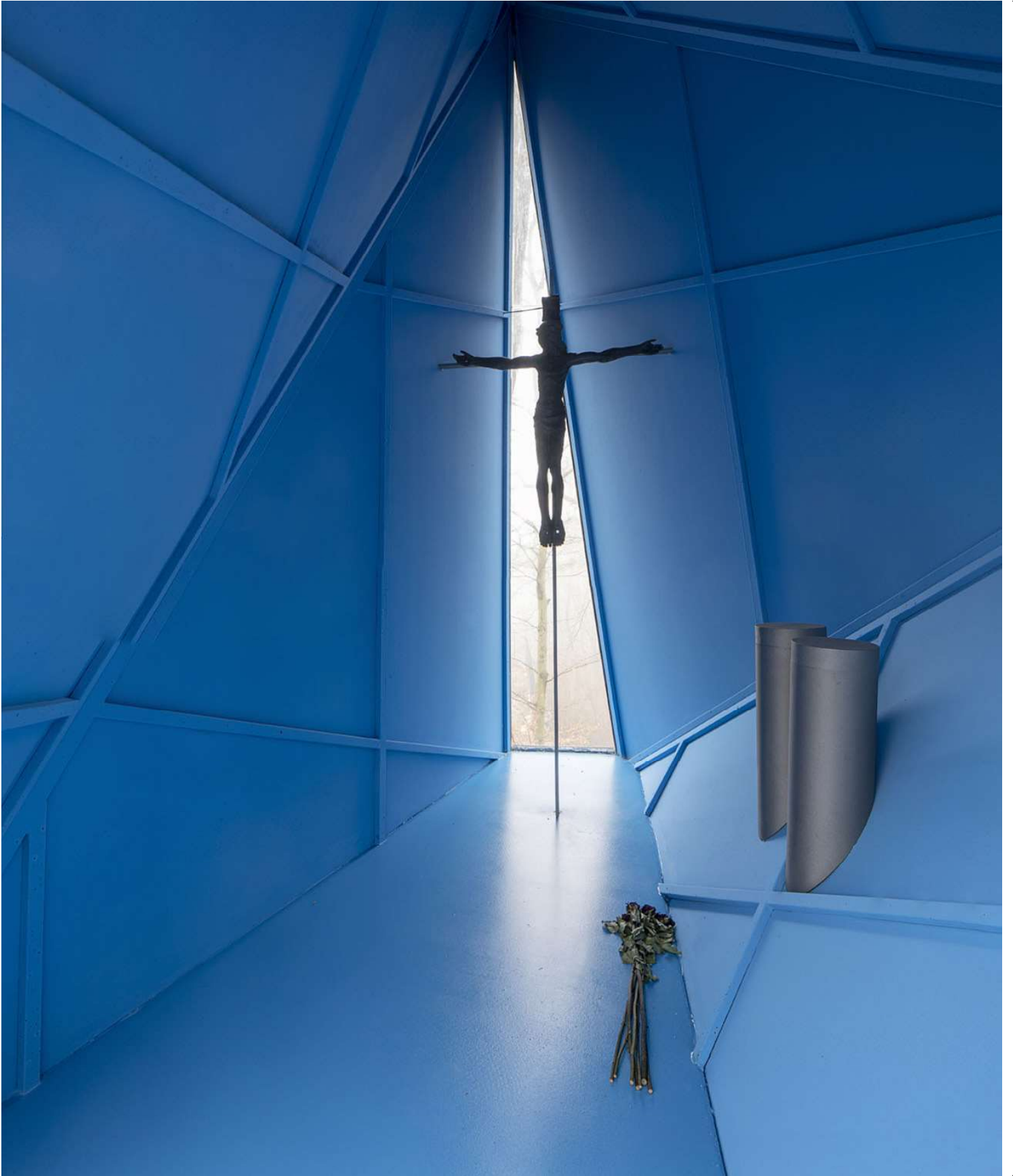
Na začátku se na mě obrátil Milan Kupka, se kterým jsem s dobře znal. Z dřívějšíka. Nedlouho před tím mu zemřela žena chtěl se s ní v duchu potkávat v lese. Samozřejmě očekával spíše konfekční kapli. Když jsem místo navštívil, bylo jasné, že energie drobného pahorku v lese stavbičku zcela vytvaruje a sluce zorientuje. Nějaká intenzivní přírodní síla sálající ze skalky kořenů stromů ji dala tvar.

„Marka znám už řadu let a za tu dobu jsme si vytvořili přátelský vztah. Nebylo tedy neočekávané, že když mi před sedmi léty zemřela manželka, tak jsem jej požádal o návrh kaple na pokraji lesa, blízko mého domu. Místo, kde jsou v kapli uložené zpopelněné ostatky mé manželky Marek nazval „Lesní vzpomínka“. Skutečně přiléhavé pojmenování. Kaple je umístěná na vyvýšeném místě, skryta vzrostlými keři a stromy. Není snad dne v roce, kdy před kapli nevylezu po kamenných schodech a zastavím se v tiché vzpomínce. Manželka Věra i po smrti zůstala doma. Kapli požehnal Mons. Dr. Karel Janoušek a urnu jsme uložili s církevním obřadem k věčnému a tichému odpočinku. Kaple poutá pozornost veřejnosti. Několikrát v roce jsem požádán cizími lidmi, zda-li bych neumožnil přístup ke kapli, protože je nepřístupná z veřejného prostoru. Rád vždy vyhovím, protože je dobře, když se na velmi podařenou a nadčasovou stavbu mohou podívat i lidé, kteří mají rádi krásné věci.“

-Milan Kupka, 2023

Kostel blahoslavené Marie Restituty

Brno - Lesná, ulice Nezvalova

Autor: Marek Jan Štěpán

Spolupráce: František Brychta, Vanda Štěpánová, Jan Vodička, Marin Kopecký

Kresba fasády: Petr Kvíčala

Investor: Římskokatolická farnost Brno-Lesná

Projekt: 1991-93, 2013-17

Realizace: 2017-20

Kapacita: 400 lidí

Zastavěná plocha: 1220 m²

Užitná plocha 2350 m²

Obestavěný prostor 13000 m³

Foto: archiv ateliéru, boysplaysnice

*Vzpomínám, kdy spolu naposled jsme byli,
snad nějaká přítomnost zůstala,
pro nás Madono, v níž spolu jsme věční.
Možná zbyl jen kruh a my dva jak tečny.*

Petr Čichoň

Záměr

Záměr stavby kostela vznikl v uvolněné atmosféře roku 1968. Svého naplnění došel po 50-ti letech, architekt Marek Štěpán se mu věnuje s přestávkami 30 let. V náročné architektonické konkurenci se postupně sešlo na Lesné celkem 36 návrhů kostela (naš ateliér dělal první a třicátýšestý). Návrh byl vybrán Biskupstvím brněnským na doporučení mezinárodní komise. Součástí architektonické práce bylo prověření hmotových, rozměrových a dispozičních variant stavby v rámci přesně dané urbanistické situace. Kostel je celý financován ze sbírek a darů. Místo vybrali autoři skvělého sídliště František Zounek a Viktor Rudiš. Kostel byl kompletně financován z darů a sbírek.

Urbanismus

Kostel leží v jádrové oblasti sídliště na začátku Čertovy rokle. Zástavbu zde tvoří vysoké obytné panelové domy, převážně deskové. Nový kostel jim nemůže konkurovat svou velikostí, proto je výrazově velmi jednoduchý, geometricky elementární a tím snadno čitelný. Na pozemku je vytýčeno obdélné nástupní plató vymezující sakrální okrsek. Na něm jsou tři základní hmoty – kostel, věž a duchovní centrum (autor Zdeněk Bureš). Původní centrum je pravoúhlé, věž trojúhelná, kostel je kruhový, tedy tři základní geometrické tvary. Má zcela jiné měřítko, tím se vymyká okolním bytovým blokům a vytváří dominantu jiné úrovně.

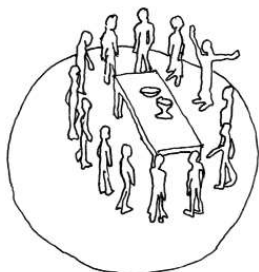
Nebe nad Lesnou

Kostel je postaven na půdorysu kruhu – odvěkém symbolu nebe a věčnosti (čtverec oproti tomu odkazuje na zemi a pomíjivost). Nebe se zpětně odráží v barevném prstencovém okně, které obepíná pod střechem kostel. Dá se tak říci, že se kruh vznáší nad Lesnou a v přenesené duchovní rovině, že se nad Lesnou vznáší nebe.

Jak vidět kostel je hlavně otázka týkající se dnešního chápání světa. Třeba v baroku byl interiér kostela zcela pojednán či popsán. Byl takovým komixovým příběhem, protože přichozí neuměli číst a život Ježíše, světců nebo Starý Zákon tady byl v různých podobách vyobrazěn. Dnes je situace zcela obrácená. Máme tolik dostupných informací, vizuálních a jiných vjemů, které na nás útočí ze všech stran, že prostor kostela by měl být prostorem ztišení, prostorem bez zbytečných optických i jiných vjemů.

Kruh

Kostel je postaven na půdorysu kruhu – odvěkém symbolu nebe a věčnosti (čtverec oproti tomu odkazuje na zemi a pomíjivost). Nebe se zpětně odráží v barevném prstencovém okně, které obepíná pod střechem kostel. Dá se tak říci, že se kruh vznáší nad Lesnou a v přenesené duchovní rovině, že se nad Lesnou vznáší nebe. Tvar kruhu pro kostel je zvolen z více důvodů, kruh je tvarem plnosti, je tečkou v prostoru sídliště, je jeho duchovním úběžníkem, jako místo zastavení, spočinutí či usebrání. Kruh je zároveň blízký současné liturgii v kostele, která je obrazem společenství apoštolů s Ježíšem kolem stolu při Poslední večeři. Svatostánek je umístěn ve vysoké apsidě s horním světlem, umístěné po levé straně. V tomto místě je zeď kostela roztržena trojúhelným otvorem s odkazem na roztržení jeruzalémské chrámové opony.

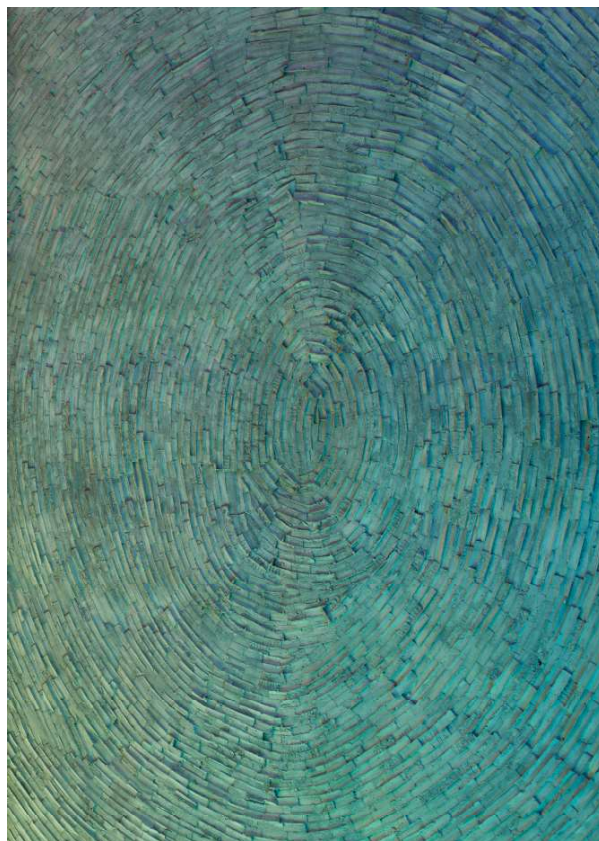
„Jistě existují záležitosti, které nás přesahují a jsou zastřeny, protože leží za hranicemi našeho lidského vnímání či na samé jeho hranici. A jestliže je alespoň trochu možné je architektonicky ztvárnit, pak jsem se o to pokusil v kopuli kostela na Lesné. Dovnitř dopadá světlo, ale není vidět odkud. Okna jsou skrytá za hlubokou římsou. Zdroj světla je zastřen. Vědomě i nevědomě zpodobňuje světlo v kostele existenci světa za hranicí hmotné skutečnosti a existenci Boha. Svůj nadpřirozený charakter zde získává světlo díky své difuznosti. Opat Suger považoval světlo pronikající a formující hmotu za bezprostřední projev „světla světla“, tedy Boha. Souhlasím s ním i po skoro tisíci letech. Nebo jak píše Umberto Eco, je Bůh “identifikován se září, která má povahu světelného proudu a proniká celým vesmírem.“

Umberto Eco: Dějiny krásy

God's Touch

Asymetrická kopule je odlita do prkenných krajin, jejichž matice připomíná otisk prstu. Ten je tak veliký, že vypadá jako otisk obrovského Božího prstu. (God's Touch). Pokud tedy chcete, můžete zde zažít (ovšem nejen kvůli kopuli) Boží dotek.

Interiér a duha

Interiér kostela je vnitřním vesmírem, je orgánem pro komunikaci s Bohem, je jednoduchý, soustředěný a usebraný. Člověk by se zde měl cítit bezpečně, harmonicky, nerušen vnějším světem, asi jako v mateřském lůně. Měkké a strohé křivky stavby vytvářejí odhmotněný vnitřní prostor tvarovaný světlem z horního prstencového okna. Cílem je nepřímé a měkké denní osvětlení, které netvoří kontrastní stíny.

Na tomto 80 metrů dlouhém okně je ztvárněna duha jako symbol smlouvy Božímu lidu s Hospodínem. Kruhovou duhu je možné opravdu vidět při pohledu shora z letadla letícího ve velké výšce. Světlo se zde stává prvkem, který naznačuje, že je něco za hranicí hmotné skutečnosti, našimi smysly hůře vnímatelné.

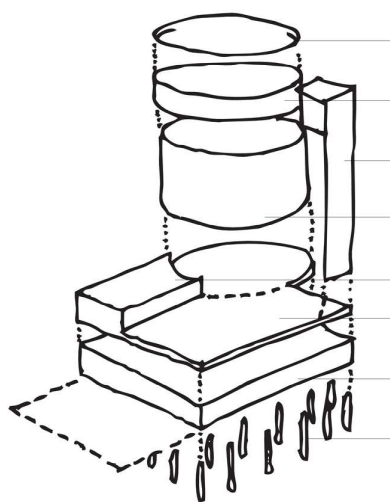
Beton

Je postaven na pilotách jako jeden dilatační celek. Na nejnamáhanější části – věnec a kůry je použita předpínaná výztuž, kůry jsou pláštěné betonovými moniérkami. Betonové materiály jsou doplněny výraznými barevnými prvky. Kostel je na přání farníků co nejhleduplnější k životnímu prostředí, vytápí se tepelným čerpadlem se zemními vrty.

Nejkrásnější vlastnost betonu je, že je pravdivý, že odráží práci a energii, kterou vložíte do zpracování bednění, do jeho lití a hutnění, do zpracování přísad a směsí.

Na jeho povrchu se všechno toto objeví jako živost povrchu, jako odraz života. Paralelu můžeme vidět v historickém kamenném zdivu z jednotlivých kvádrů různých barevných valérů a tmelením spár. V betonu to jsou otisky spárořezu bednění a odlišný povrch u těchto styků, a zároveň mírně jiný beton při každém taktu lití. Litý beton tedy vizuálně navazuje na kamenné zdivo.

Strohost betonu navazuje i na soudobé vnímání duchovního prostoru, který nemá být opticky a významově zahlcen. Mám jednu zajímavost ze stavby týkající se precizních detailů a úprav povrchů betonu. To měl na starosti Mohamed Lasfer z Alžíru a myslím, že právě jako muslim s kořeny na blízkém východu má vztah k abstrakci, která byla u betonových povrchů požadována.

asymetrická kopule z betonové skořepiny

kruhové duhové okno a prtenec pilířů vynášejících střechu

železobetonová trojúhelná věž s obdélnou hlavící

kruhová loď se sendvičovým pláštěm

spojovací krček stěnového systému pochozí patro vynešené suterénními stropy a zdmi

obdélná suterénní stavba z vodostavebné betonové vany

rastr základových pilotů délky podle podloží

Věž

Věž stojí stranou kostela. Její půdorys rovnostranného pravoúhlého trojúhelníku zajišťuje, že vypadá jinak z areálu kostela a jinak zvenčí. Zvenčí je pevným bodem, statickým kubusem, odkazující se na westworky starých kostelů, ukotvující celý areál na malém skalním ostrohu. Směrem ke kostelu je otevřená svou čtvercovou lucernou a jsou v ní ve žluté části zvonohra, v červené vyhlídka na centrum Brna.

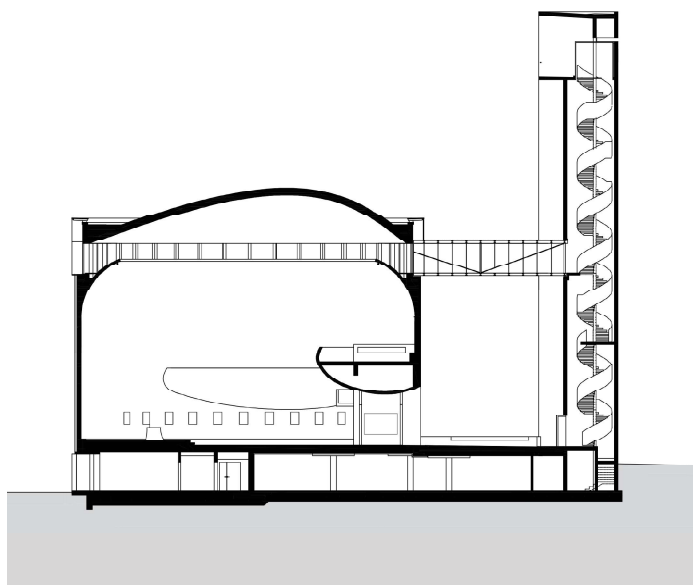
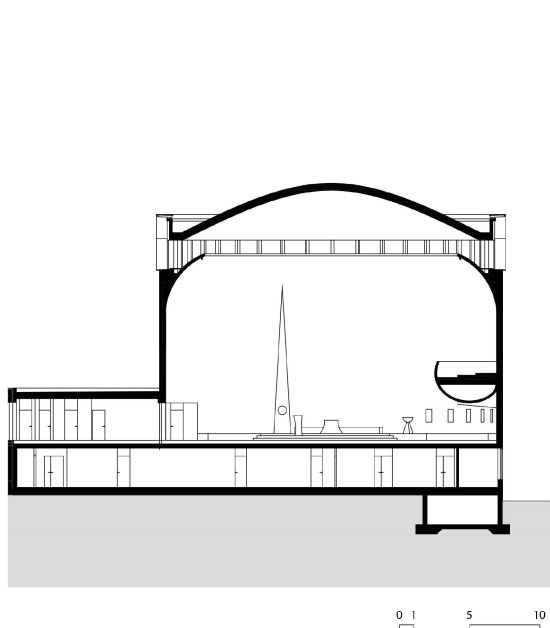
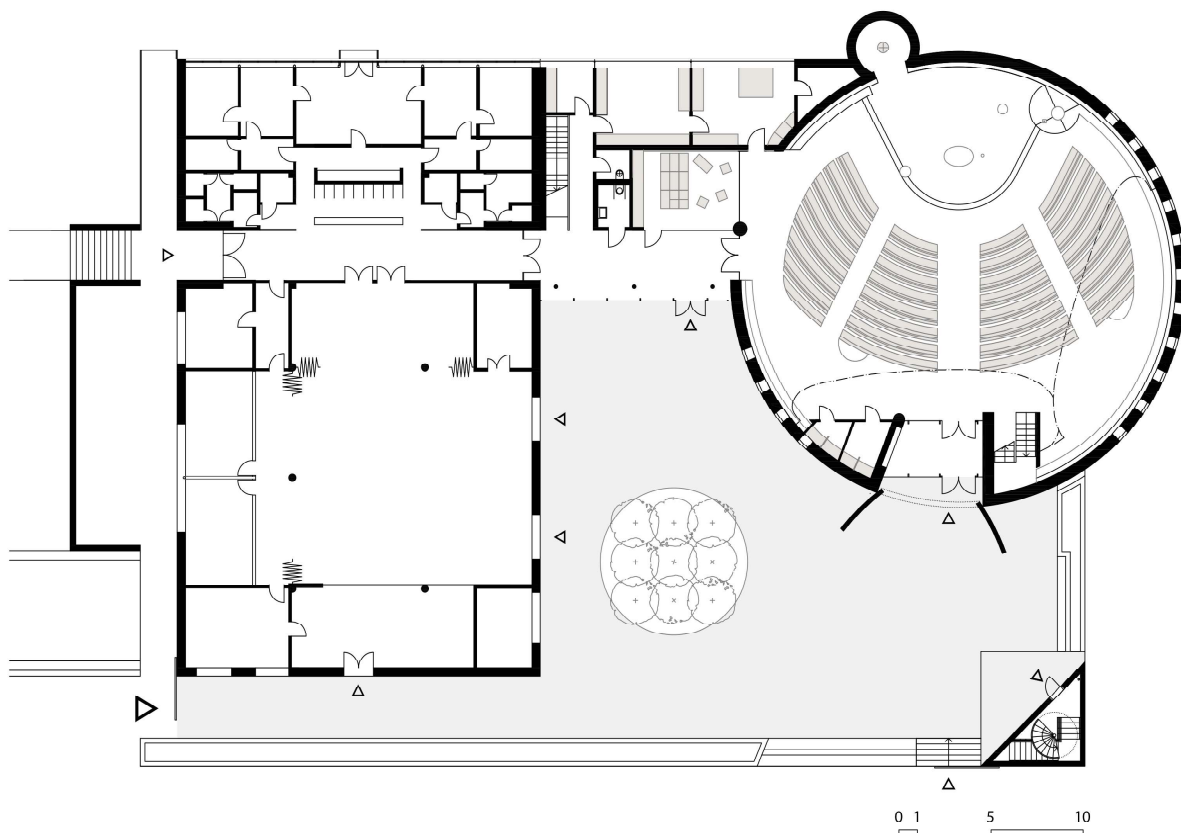
Věž je vertikálou i horizontálou. Na rozdíl od historických věží směřujících pouze jako raketa do nebes, je zde takový směr odchýlen a ukazuje na hmotu kostela, kde je vertikála vztahu člověka s Bohem vyjádřena. Se svými 31 metry je dominantou pro blízké okolí, byť není vyšší než přiléhající panelové domy. Do betonové věže vede ocelové kruhové schodiště odvolávající při pohledu vzhůru na barevnost a tvar kopule v kostele. Na věži je nápis FOS ZOE tedy světlo a život. Tento křížový text se našel při velkomoravských vykopávkách v Mikulčicích.

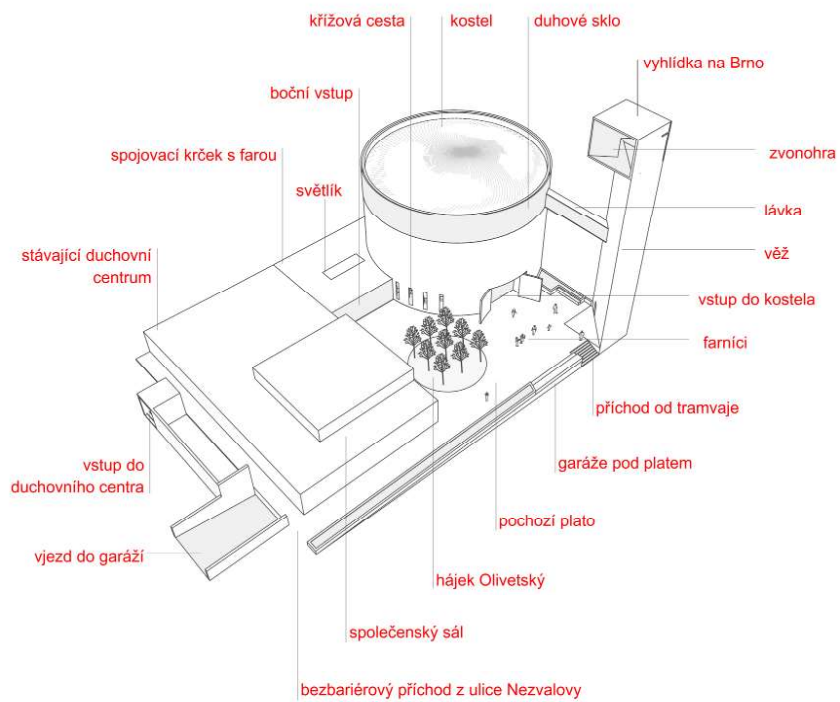
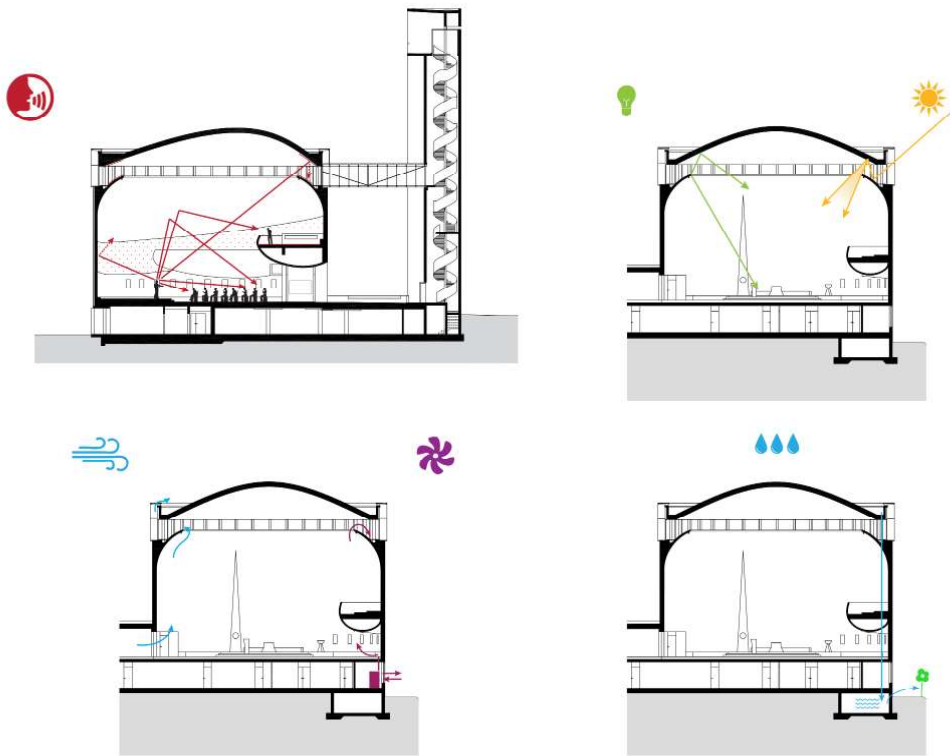
Na Boží Hod vánoční 2019 dopoledne zasahovali v kostele na Lesné hasiči. Přijeli krátce po upozornění sousedů, že ve věži kostela hoří. Je pravda, že jsem použil v kontrastu s nebeskou modří symbolické barvy pozemského života, ohně i utrpení (červenou a žlutou), ale to jsem si ještě neuvědomoval, že symboly mají tak velkou moc.

Doopravdy nehořelo, jen to tak asi při ranním slunci vypadalo.

Provoz

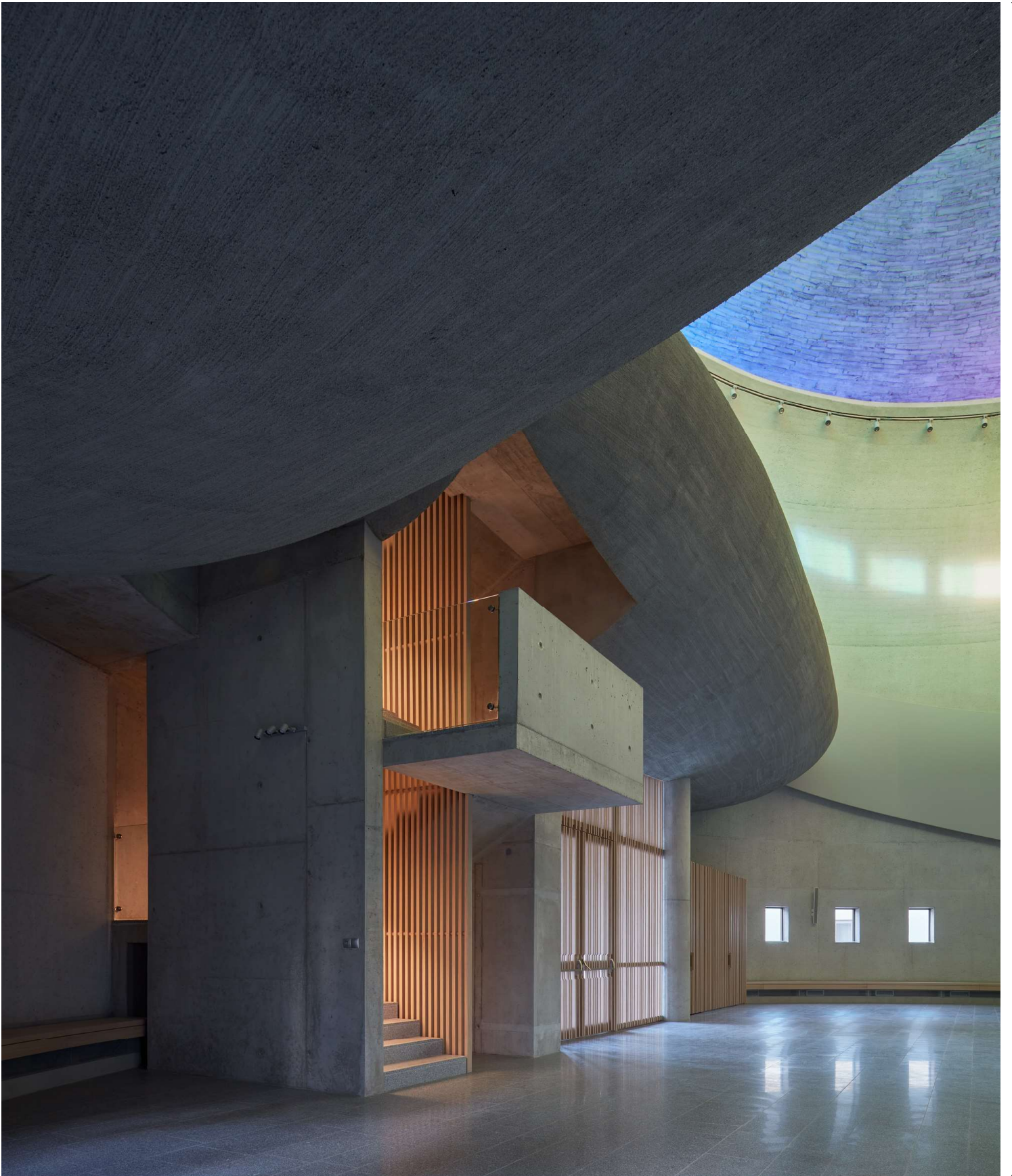
Hlavní vstup do kostela je z nástupního plata v ose liturgického prostoru, boční vstup skrz spojovací krček. Po boku hlavního vstupu je schodiště na kůry přístupné z hlavní lodi. Po boku vstupu jsou zповědní místnosti. Původní duchovní centrum P. Martina Středy slouží ke společenským účelům. Je zde víceúčelový sál, knihovna, učebny a zázemí, vš pro širší veřejnost. Mezi kostelem a původní budovou je spojovací krček, ve kterém jsou umístěny sakristie pro kněží a ministranty, úklidová místnost, WC a schody do suterénu. V suterénu pod kostelem, platem i stávajícím centrem je 38 parkovacích stání pro osobní automobily. V suterénu jsou dále 3 farní byty, archiv a technická místnosti.

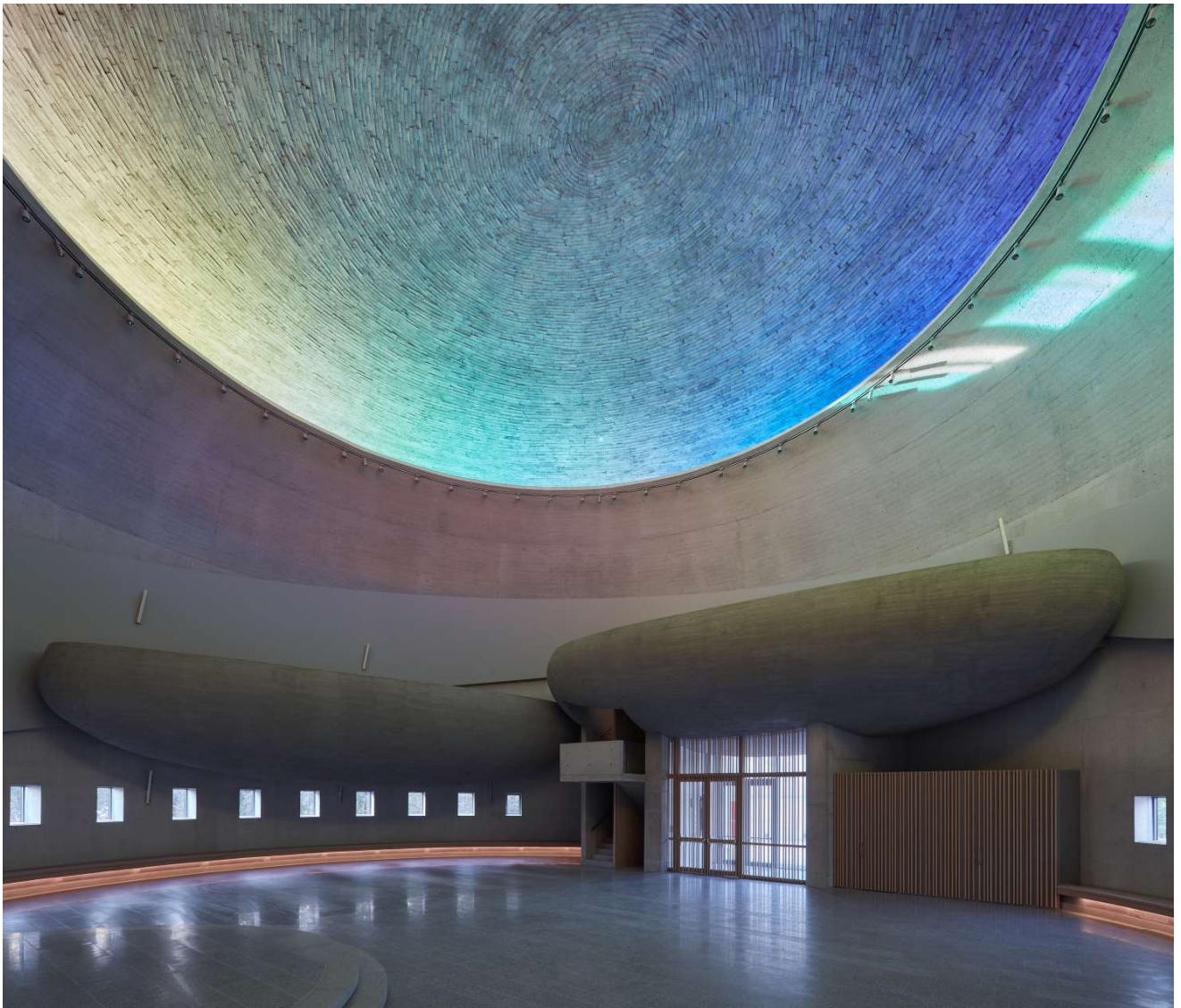

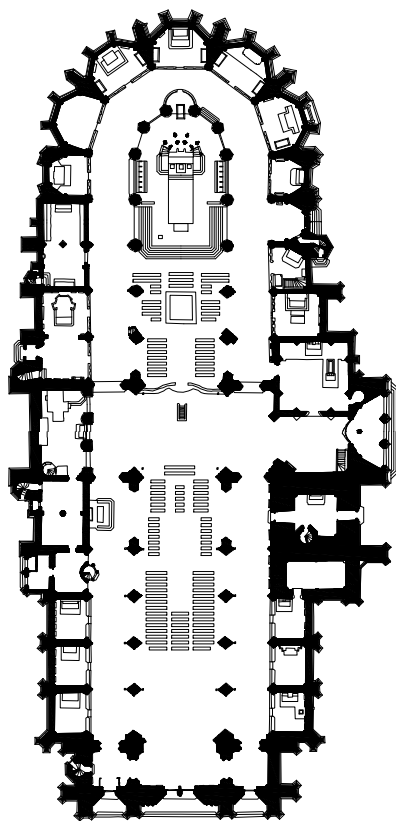
Kompletní soubor sakrálních děl

1. Duchovní a pastorační centrum, Brno – Lesná, novostavba (návrh 1991)
2. Kaple farního a společenského centra, Frýdlant nad Ostravicí (realizace 1992)
3. Kostelní dveře s liliemi (návrh 1992)
4. Křeslo pro monarchu (návrh 1992)
5. Utopický projekt poutního místa (návrh 1992)
6. Kostela sv. Jakuba, Místek, vstupní dveře (realizace 1992)
7. Kaple sv. Jana Nepomuckého, Ponětovice, novostavba (návrh 1993), křížová cesta Vít Ondráček
8. Kaple Horní Libochová, novostavba (návrh 1993),
9. Kaple sv. Jana Křtitele, Ostopovice, liturgická úprava (návrh 1993)
10. Kaple sv. Anny v Rudolci, novostavba (návrh 1994)
11. Boží muka, Pražmo (realizace, vysvěcena 1994)
12. Kostel Panny Marie Sedmibolestné, Moravský Žižkov, novostavba (návrh 1995)
13. Boží muka, Pržno (realizace, vysvěcena 1995)
 - 13a kaple Panny Marie, Hájov menza (návrh 1996)
 - 13b Kaple Synalov oltář (návrh 1996)
14. Meditační Mariánská kaple, Frýdlant nad Ostravicí, novostavba (návrh 1999)
15. Kaple Panny Marie, Hájov, dostavba (realizace, vysvěcena 1999)
16. Kaple Panny Marie, Hájov, obětní miska a kalich (realizace 1999)
17. Kaple sv. Ducha, Staré Zubří, novostavba (realizace, vysvěcena 2000), řezba svatostánku Mario Kotrba
18. Kostel sv. Bartoloměje, Odry, liturgická úprava (návrh 2000)
19. Kaple sv. Jana Nepomuckého, Nová Ves u Frýdlantu, rekonstrukce (realizace 2000)
20. Kostel sv. Václava v Opavě, interiér a vestavba (návrh 2000)
21. Prototyp kostelní lavice San, Staré Zubří (realizace 2001)
22. Kostel Narození sv. Jana Křtitele, Stará Ves, zpovědnice (návrh 2001)
23. Kaple v klauzuře kláštera Minoritů, Brno, interiér (návrh 2001)
24. Kaple cyrilometodějského gymnázia, Prostějov, interiér (návrh 2001)
25. Kostel navštívení Panny Marie Bohuslavice, interiér (návrh 2001) reliéfy Patrik Viček
26. Kaple Panny Marie Sněžné, Budeč, novostavba (návrh 2001)
27. Kostel sv. Mikuláše v Petřvaldu, liturgická úprava (realizace, vysvěcen 2001)
28. Kaple sv. Josefa v noviciátním domě Boromejek, Místek, interiér (realizace vysvěcena 2002, spolu s Josefem Štěpánem) svatostánek Antonín Kačmařík
29. Kostel Nanebevzetí Panny Marie, Polná, liturgická úprava (návrh 2002, spolu s Martinem Laštovičkou)
30. Kostel sv. Floriana v Kozmicích, dostavba věže (realizace 2002)
31. Kostel sv. Jana a Pavla, Místek, liturgická úprava (návrh 2002)
32. Boží muka Skřečůň I (návrh 2002)
33. Boží muka Skřečůň II (realizace 2003)
34. Kostel sv. Anny Slavkov u Opavy, liturgická úprava (návrh 2004)
35. Procesní kříž pro biskupství Ostravsko-opavské (realizace 2004)
36. Kostel sv. Mikuláše, Tichá u Frenštátu, dostavba zvonice (realizace 2004)
37. Kaple sv. Izidora v Moravské Chrastové, rekonstrukce a interiér, (návrh 2005, postupná realizace)
38. Kostel sv. Václava v Ostravě, interiér (realizace, vysvěcen 2005)
39. Kostel sv. Martina, Šenov u Nového Jičína, osvětlení (návrh 2006)
40. Kostel sv. Kateřiny, Ostrava – Hrabová, interiér (realizace, vysvěcen 2006) oltářní obraz a řezba René Vlasek
41. Křížová cesta, farní zahrada Ořechov (realizace 2006)
42. Kostel sv. Ducha, Ostrava – Zábřeh, novostavba (realizace, vysvěcen 2006), oltářní obraz a vitráže Jakub Špaňhel, křížová cesta Vladimír Ptáček, procesní kříž
43. Kostel sv. Stanislava, Kunštát liturgická úprava (návrh 2007)
44. Kostel sv. Vavřince, Brno – Komín, liturgická úprava (návrh 2007), menza a ambon Otmar Oliva
45. Kostela Božího Těla, Jablunkov, interiér, liturgická úprava (návrh 2007)
46. Kostel Nejsv. Trojice, Bohuslavice, liturgická úprava (realizace, vysvěcen 2008)
47. Kostel sv. Ducha, Šumná, novostavba (realizace, vysvěcen 2008)
48. Kaple sv. Martina, Nové Dvory, novostavba (návrh 2008)
49. Kostel sv. Benedikta, Krnov – Kostelec, interiér sakristie (návrh 2009)
50. Areál papežské mše, Brno u letiště (realizace 2009), nástěnná malba Petr Kvíčala

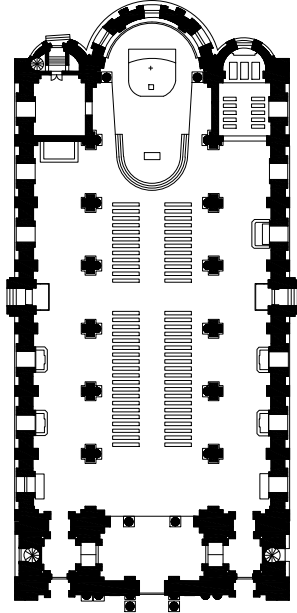
51. Kostel Navštívení sv. Panny Marie, Soběšovice, barevnost fasády (realizace 2009)
52. Duchovní centrum Nejsvětější Trojice v Těrlicku, novostavba (návrh 2009)
 52a. Vranová kaple, novostavba (návrh 2009)
 52b. Prostřední Poříčí Kalvárie, (návrh 2009)
53. Kostela sv. Jakuba v Brně, vyhlídka ve věži (návrh 2009)
54. Kostel sv. Jiří, Klentnice, vstupní mříž (realizace 2010)
 54a. Trojmezí Mohyla (návrh 2000)
55. Kostel Narození Panny Marie, Vranov u Brna, liturgická úprava (návrh 2010)
56. Kostel sv. Filipa a Jakuba, Zlín, lavice (návrh 2010)
57. Kostel Nanebevzetí Panny Marie, Nový Jičín liturgická úprava (návrh 2010)
 57a. Kostel Nanebevzetí Panny Marie, Nový Jičín, obětní kalich, miska a svícen (návrh 2010)
58. Boží muka Palkovice (návrh 2011)
59. Kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Vranově nad Dyjí, rekonstrukce, interiér, liturgická úprava (vysvěcen 2011)
60. Kalich pro gotický kostel (realizace 2011)
61. Kostel Panny Marie Chlumek v Luži, liturgická úprava (návrh 2012)
62. Katedrála sv. Mikuláše, České Budějovice, velká liturgická úprava (realizace, vysvěcena 2013)
63. Klášter Krč, novostavba (návrh 2013)
64. Kostel Krista Spasitele, Praha – Barrandov, novostavba (návrh 2013)
65. Katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha, Pražský hrad, kalich pro katedrálu Katedra pro katedrálu (návrh 2013)
66. Katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha, Pražský hrad, kalich pro katedrálu (návrh 2013)
67. Katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha, Pražský hrad, osvětlení (realizováno 2013, spolu s Lubomírem Mudroňem)
68. Katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha, Pražský hrad, návrh přemístění náhrobku Habsburků (návrh 2013)
69. Katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha, Pražský hrad, prospekt varhan (návrh 2014)
70. Piaristický chrám Nalezení sv. Kříže, Litomyšl, rekonstrukce, interiér, expozice (realizováno 2014, spolu s Vandou Štěpánovou) světelný sloup Václav Cígl
71. Kostel sv. Jana Křtitele, Frýdek, liturgická úprava (vysvěceno 2015)
72. Kaple bývalého kláštera, Frýdlant nad Ostravicí, rekonstrukce a liturgická úprava (návrh, 2016)
73. Kostel sv. Prokopa ve Žďáru nad Sázavou, osvětlení (realizace 2016)
74. Hřbitovní kostel, Javorník, interiér (návrh 2016)
75. Katedrála Božského Spasitele v Ostravě, biskupská hrobka a adorační kaple (návrh 2016)
76. Monstrance (návrh 2017)
77. Kostel sv. Václava v Sazovicích (novostavba, vysvěcen 2017) bronzové kresby Vladimír Kokolia
78. Kostel sv. Jana Křtitele, Sudice (liturgická úprava, návrh 2017)
79. Kaple Gaudia, Frýdek (realizace, vysvěcena 2018)
80. Farní sbor ČCE, Praha Smíchov (návrh rekonstrukce a úpravy, 2018, spolu s Vandou Štěpánovou)
81. Kostel ve Stěbořicích (liturgická úprava, návrh 2018)
82. Kaple Lesní vzpomínka, Střelice (realizace 2018)
83. Těrlická Madona, adjustace (realizace 2019)
84. Bazilika Navštívení Panny Marie ve Frýdku (barevnost interiéru, interiéry a vstup do krypty, návrh 2019)
85. Katedrála sv. Petra a Pavla v Brně na Petrově (liturgická úprava, návrh 2019)
86. Kostel Boží Prozřetelnosti, Šenov, (velká liturgická úprava a barevnost, návrh a postupná realizace 2020, spolu s Petrem Okapalem)
87. Kaple pro Loosův oltář, Vranov nad Dyjí (novostavba, návrh 2020)
88. Kaple Archlebov (novostavba, návrh 2020)
89. Votivní kaple, pod Zelenou Horou (novostavba, návrh 2020)
90. Kostel bl. Marie Restituty, Brno-Lesná (novostavba, realizace, vysvěcen 2020), kresba na fasádě Petr Kvíča-
 la, křížová cesta Hana Jakrllová
91. Kostel Božího Těla, Guty, interiér (realizace, vysvěcen 2021)
92. Svatyně, Týnec nad Vltavou (novostavba, návrh 2021), kresba na fasádě Václav Kočí
93. Kaple v areálu léčebny, Košumberk (novostavba, návrh 2021)
94. Kaple S. Giovanni in Val di Lago (rekonstrukce, návrh 2021), malba Danjilo Movchan
95. Kaple biskupství, České Budějovice (novostavba, návrh 2021)
96. Křížová cesta v krajině, Židlochovice (návrh 2021)

Dotknul jsem se

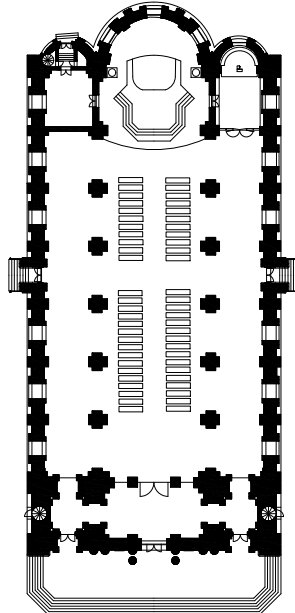
Přehled půdorysů dotčených sakrálních staveb ve stejném měřítku. Nachází se zde stavby, které jsem projektoval, navrhoval jejich úpravy, a to jak realizace, tak i projekty.

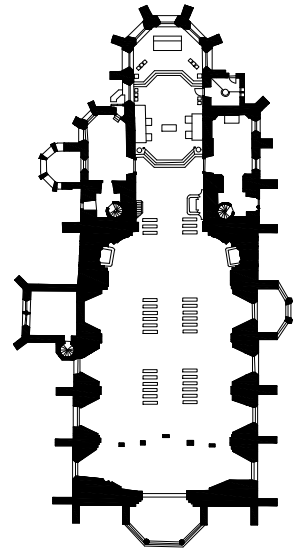
katedrála sv. Víta – Pražský hrad
délka: 125 m | plocha: loď 2500 m², presbytář 300 m²

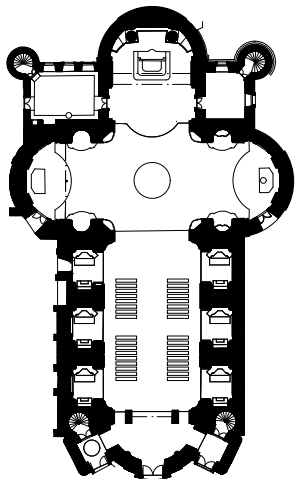
katedrála Božského Spasitele - Ostrava
 délka: 78 m | plocha: loď 1500 m², presbytář 220 m²

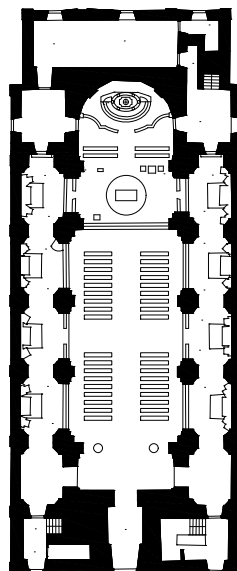
Lobkoviczova hrobka
 délka: 74 m | plocha: loď 1258 m², presbytář 171 m²

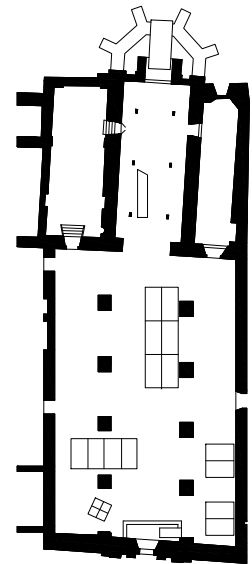
katedrála sv. Petra a Pavla - Brno
 délka: 72 m | plocha: loď 824 m², presbytář 274 m²

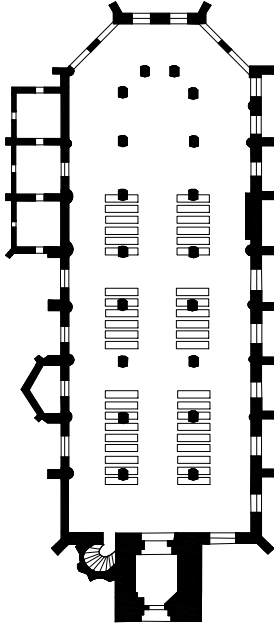
kostel Nalezení svatého Kříže - Litomyšl
 délka: 66 m | plocha: loď 650 m², presb. 155 m²

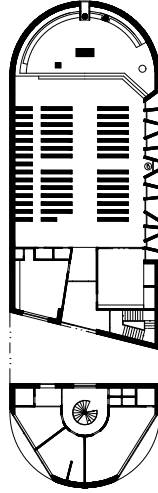
kostel Nanebevzetí Panny Marie - Polná
 délka: 65 m | plocha: loď 365 m², presb. 170 m²

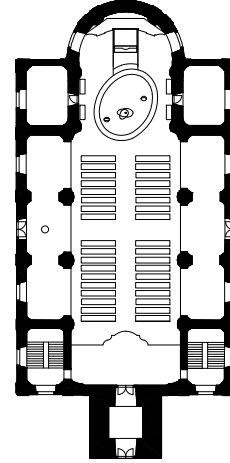
kostel sv. Václava - Opava
 délka: 57 m | plocha: loď 625 m², presb. 135 m²

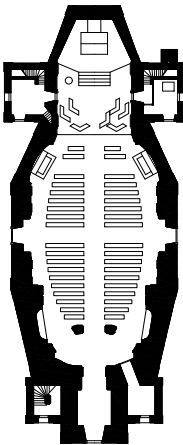
kostel sv. Jakuba - Brno
délka: 55 m | plocha: loď 723 m²

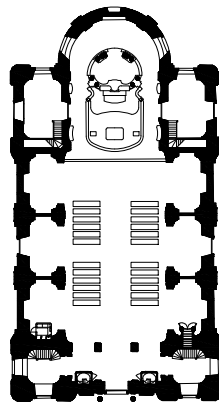
kostel Seslání Ducha Svatého – Brno-Líšeň
délka: 55 m | plocha: loď 290 m², presb. 105 m²

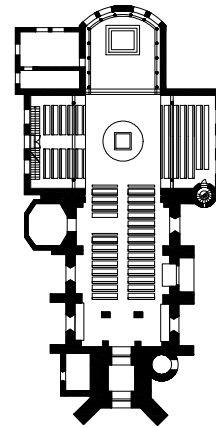
kostel Nanebevzatí Panny Marie - Nový Jičín
délka: 52 m | plocha: loď 554 m², presb. 150 m²

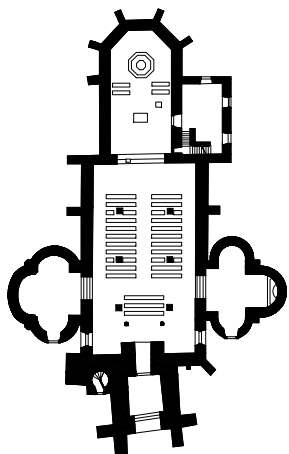
kostel sv. Filipa a Jakuba – Zlín
délka: 49 m | plocha: loď 325 m², presb. 95 m²

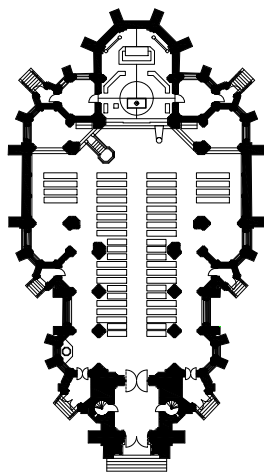
Bazilika Navštívení Panny Marie - Frýdek Místek
délka: 47 m | plocha: loď 598 m², presbytář 169 m²

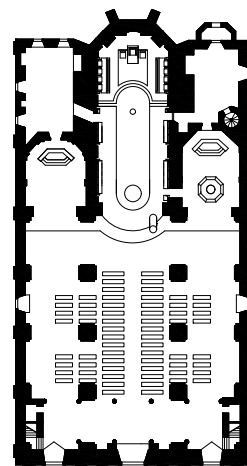
kostel Božího těla - Jablunkov
délka: 45 m | plocha: loď 389 m², presb. 74 m²

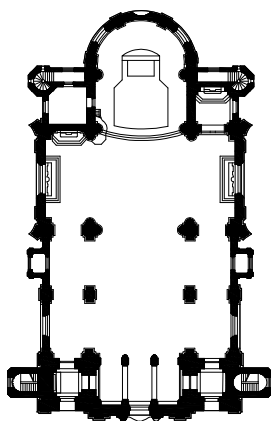
kostel sv. Václava – Ostrava
 délka: 51 m | plocha: loď 240 m², presb. 100 m²

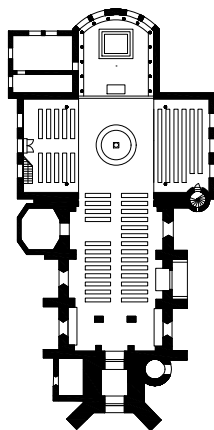
kostel sv. Jana Křtitele - Sudice
 délka: 50 m | plocha: loď 602 m², presb. 85 m²

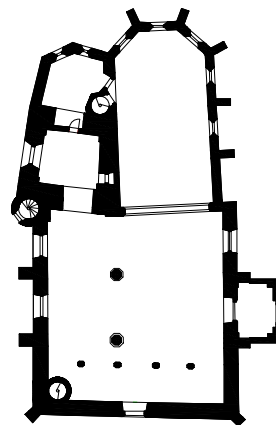
katedrála sv. Mikuláše – České Budějovice
 délka: 50 m | plocha: loď 485 m², presb. 170 m²

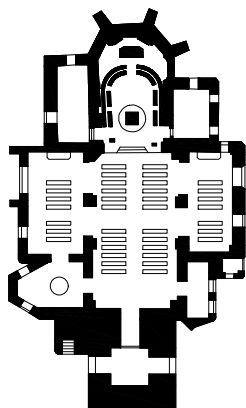
kostel Marie Královny – Mariánské Hory
 délka: 47 m | plocha: loď 500 m², presb. 120 m²

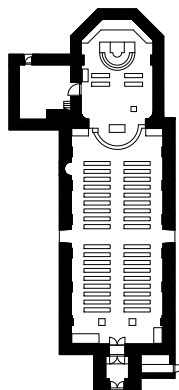
kostel Nanebevzetí Panny Marie – Polná
 délka: 65 m | plocha: loď 365 m², presb. 170 m²

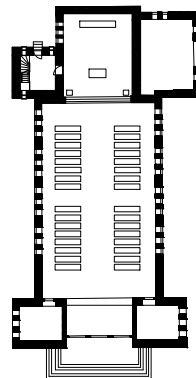
kostel sv. Prokopa - Žďár nad Sázavou
 délka: 47 m | plocha: loď 486 m², presb. 222 m²

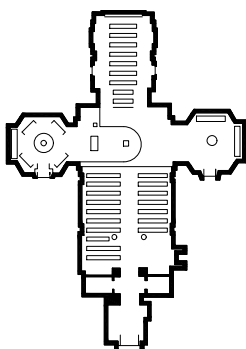
kostel sv. Jana Křtitele – Frýdek
 délka: 44 m | plocha: loď 160 m², presb. 85 m²

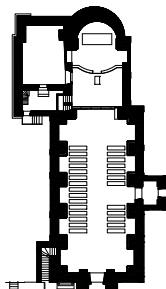
kostel sv. Cyrila a Metoděje – Březová
 délka: 43 m | plocha: loď 250 m², presb. 100 m²

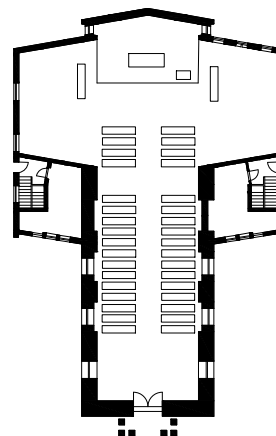
kostel sv. Floriána - Kozmice
 délka: 42 m | plocha: loď 285 m², presb. 73 m²

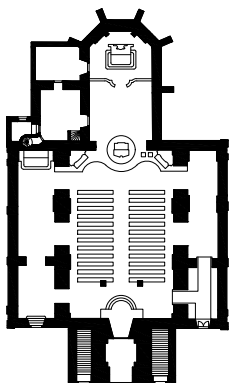
kostel sv. Stanislava – Kunštát
 délka: 35 m | plocha: loď 180 m², presb. 45 m²

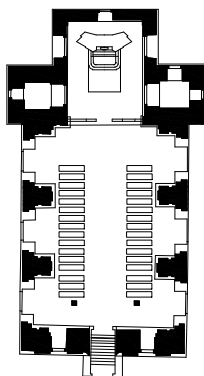
kostel Nanebevzetí Panny Marie – Vranov nad Dyjí
 délka: 35 m | plocha: loď 170 m², presb. 60 m²

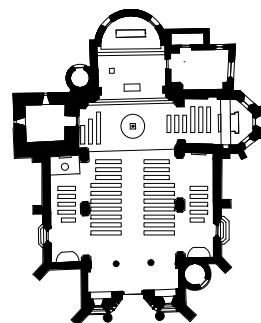
kostel sv. Anny - Havířov
 délka: 35 m | plocha: loď 434 m²

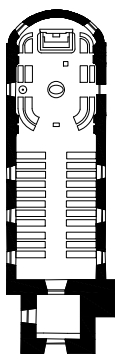
kostel sv. Bartoloměje – Odry
 délka: 42 m | plocha: loď 200 m², presb. 110 m²

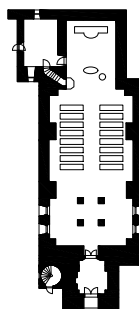
kostel Narození Panny Marie - Vranov u Brna
 délka: 40 m | plocha: loď 405 m², presb. 103 m²

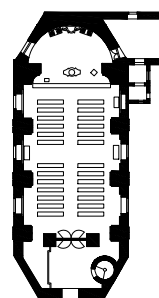
kostel Nanebevzetí Panny Marie – Brno-Komín
 délka: 35 m | plocha: loď 360 m², presb. 100 m²

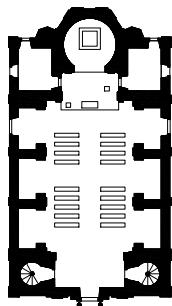
kostel Narození Panny Marie - Stěbořice
 délka: 34 m | plocha: loď 202 m²

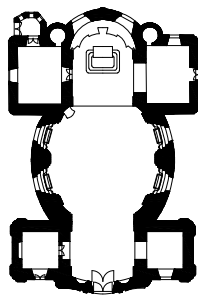
kostel sv. Martina - Šenov u Nového Jičína
 délka: 34 m | plocha: loď 164 m², presb. 44 m²

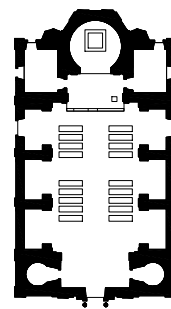
kostel sv. Jindřicha – Petřvald
 délka: 33 m | plocha: loď 155 m², presb. 55 m²

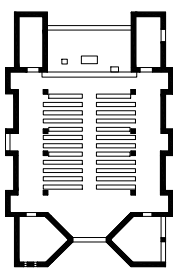
poutní chrám Panny Marie Pomocné – Luže
délka: 33 m | plocha: loď 155 m², presb. 55 m²

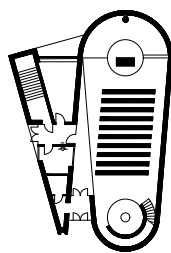
kostel Prozřetelnosti Boží – Šenov u Ostravy
délka: 32 m | plocha: loď 190 m², presb. 60 m²

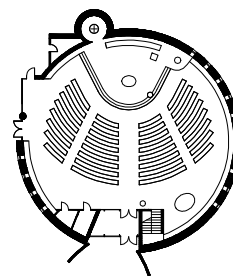
kostel Panny Marie Pomocnice – Chlumeck
délka: 32 m | plocha: loď 285 m², presb. 50 m²

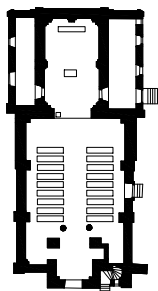
kaple – Moravský Žižkov
délka: 28 m | plocha: loď 240 m², presb. 50 m²

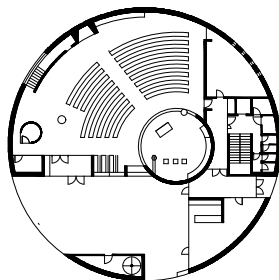
kostel Nejsvětější Trojice – Těrlitzko
délka: 27 m | plocha: loď 120 m², presb. 40 m²

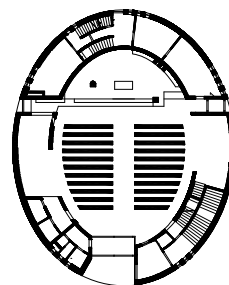
kostel bl. Restituty – Brno-Lesná
délka: 25 m | plocha: loď 295 m², presb. 60 m²

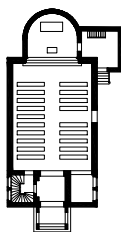
kostel sv. Anny - Slavkov u Opavy
délka: 31 m | plocha: loď 181 m², presb. 68 m²

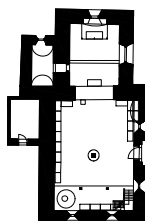
kostel Krista Spasitele – Praha-Barrandov
délka: 31 m | plocha: loď 250 m², presb. 50 m²

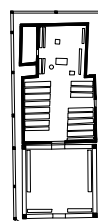
kostel sv. Ducha – Ostrava-Zábřeh
délka: 31 m | plocha: loď 205 m², presb. 65 m²

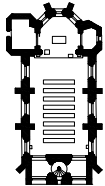
kostel Navštívení Panny Marie – Soběšovice
délka: 25 m | plocha: loď 100 m², presb. 30 m²

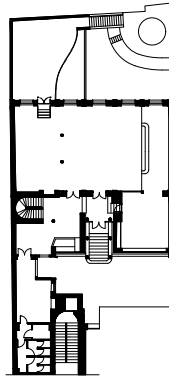
kostel -Javorník
délka: 23 m | plocha: loď 111 m², presb. 37 m²

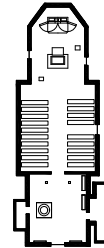
kostel Božího Těla – Guty
délka: 23 m | plocha: loď 55 m², presb. 30 m²

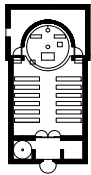
kaple sv. Jana Křtitele – Ostrov
 délka: 19 m | plocha: loď 65 m², presb. 15 m²

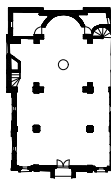
Kounicova modlitebna - Brno
 délka: 18 m | plocha: loď --- m², presbytář ---m²

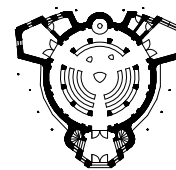
kostel sv. Kateřiny – Ostrava-Hrabová
 délka: 18 m | plocha: loď 75 m², presb. 40 m²

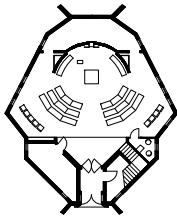
kostel sv. Ducha – Šumná
 délka: 17 m | plocha: loď 55 m², presb. 20 m²

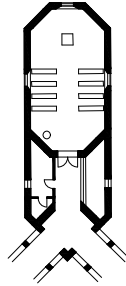
kaple Panny Marie Nanebevzaté - Hájov
 délka: 17 m | plocha: loď 121 m²

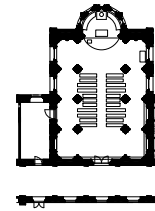
kaple sv. Ducha – Zubří
 délka: 17 m | plocha: loď 70 m², presb. 20 m²

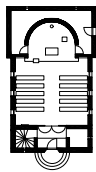
kostel Navštívení - Bohuslavice u Zlína
délka: 18 m | plocha: 131 m²

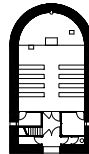
kaple - Košumberk
délka: 18 m | plocha: loď 62 m²

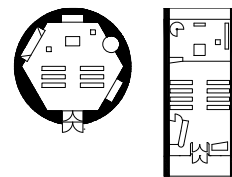
kaple kláštera - Frýdlant nad Ostravicí
délka: 17 m | plocha: loď 132 m², presb. 10 m²

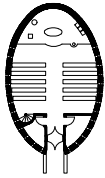
kaple - Budeč
délka: 16 m | plocha: loď 55 m², presb. 20 m²

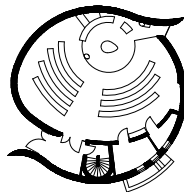
kaple - Útěchov
délka: 16 m | plocha: loď 50 m², presb. 20 m²

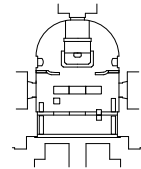
kaple - Vranová
délka: 12 m | plocha: loď 55 m², presb. 20 m²
délka: 17 m | plocha: loď 50 m², presb. 30 m²

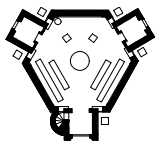
kaple – Horní Libochová
délka: 16 m | plocha: loď 65 m², presb. 20 m²

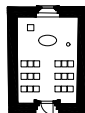
kostel sv. Václava – Sazovice
délka: 15 m | plocha: loď 90 m², presb. 20 m²

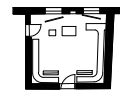
kostel sv. Trojice – Bohuslavice
délka: 13 m | plocha: presb. 100 m²

kostel sv. Anny – Rudolec
délka: 10 m | plocha: loď 55 m²

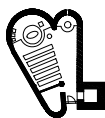
kaple - Bohdalec
délka: 8 m | plocha: loď 32 m²

kaple Gaudium - Frýdek Místek
délka: 7 m | plocha: loď 33 m²

kaple sv. Jana Nepomuka Neumanna – Radňovice
délka: 11 m | plocha: 55 m²

kaple - Ponětovice
délka: 11 m | plocha: loď 32 m², presb. 10 m²

kaple sv. Isidora – Moravská Chrástová
délka: 11 m | plocha: loď 20 m², presb. 12 m²

kaple Cyrilometodějského gymnázia - Prostějov
délka: 8 m | plocha: 29 m²

kaple minoritů – Brno
délka: 7 m | plocha: loď 20 m², presb. 9 m²,

kaple minoritů – Brno
délka: 5 m | plocha: loď 16 m²

Votivní kaple - Žďár nad Sázavou
délka: 4 m | plocha: 10 m²

kaple – Archlebov
délka: 4 m | plocha: 8 m²

Boží muka - Skřečoš
délka: 3 m

Kaple lesní vzpomínka - Střelice
délka: 2 m

boží muka – Pražmo
délka: 2 m

kaple sv. Martina – Nové Dvory
délka: 3 m | plocha: loď 4 m²

boží muka – Nová Ves
délka: 3 m

kaple – Nová Ves u Frýdlantu
délka: 2 m | plocha: loď 2 m²

Texty z minulosti

Výběr textů z minulých let, které byly otištěny ve vybraných časopisech

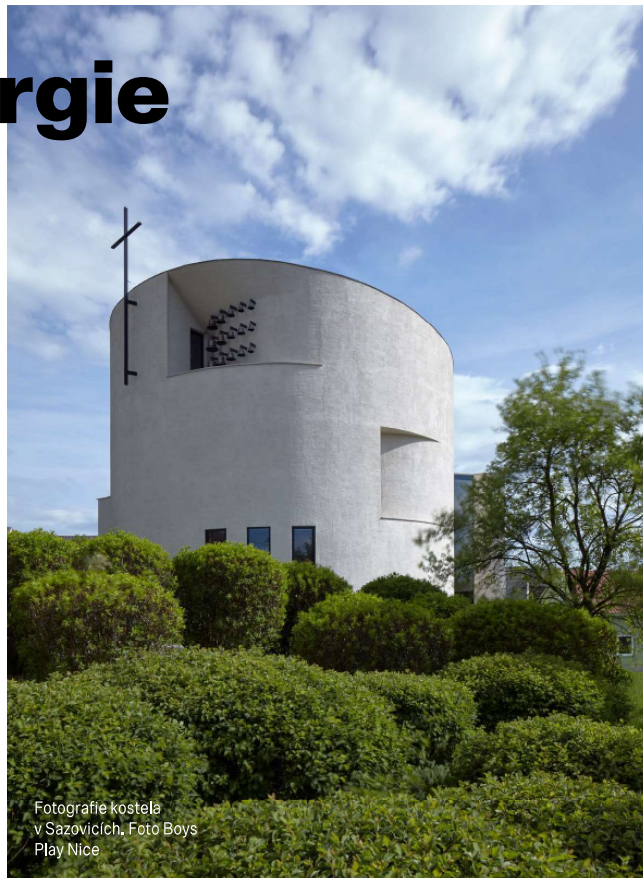
Krajina liturgie

Je známo, že naše krajina je protkána hustou sítí barokních komponovaných zásahů sepjatých se sakrálními stavbami. Pojďme si ale rozšířit úhel pohledu časově i místně, symbolicky i geometricky, a najít další souvislosti. V krajině je jich totiž mnohem více, byť trochu stranou barokního PR.

T: Marek Jan Štěpán

Naše země/krajina má velké množství duchovních míst – jsou to body, kde se soustředí modlitby, meditace a energie. Některá tato místa existují dlouho a kultury se na nich překrývají (například pahorek Žiži na Hradčanech), některá vznikají později třeba po nadpřirozeném zásahu do děje (Hostýn a turecká vojska), některá cíleně urbanistickým zásahem (kláštery žebavých řádů ve městech), v neposlední řadě pak místa martyrií (Boleslav a kníže Václav). Všechna tato místa mají vztah k transcendentnu a minimálně tímto vztahem spolu souvisí. Vzniká tak hustá síť vazeb podobná znamením na hvězdné obloze. Je to duchovní obloha naší krajiny. Jsou na ní hvězdy – duchovní místa – a jsou na ní i pomyslné spojnice – souhvězdí. Je odrazem českého (vnímejte i moravského a slezského) nebe, protože, jak je známo od dob Smaragdové desky, co je nahoře, je i dole a obráceně. (Quod est inferius est sicut quod est superius, et quod est superius est sicut quod est inferius). Dá se říci, že krajina má svoji vertikální spojnici s transcendentnem.

Vrátím se ještě ke slovu liturgie. Vzniklo ze stejného antického slova, znamenajícího službu v zájmu celé obce, tehdy například vystrojení veřejné oslavy. Takto ji převzalo křesťanství a vyvinula se v ustálená pravidla, roucha, děje, zpěvy, texty až k dnešní bohatosti velké škály obřadů. Tyto liturgic-

Fotografie kostela v Sazovicích. Foto Boys Play Nice

ké obřady se odehrávají jak v interiérech kostelů, tak v exteriéru přírodní krajiny, ale i v české krajině duchovní. Právě tu nazývám liturgickou krajinou. Je to krajina odrazu českého nebe i s duchovními ději, které se v ní odehrávají. (V užším slova smyslu může být touto krajinou i gotická katedrála, protože její tvůrci do ní vepsali celý svět. Nejznámější a nejčastější liturgií je bohoslužba eucharistie jako připomínka Poslední večeře Ježíše Krista s apoštolý.) Do takové krajiny odjakživa patří putování, poutě, či dnes spirituální trekking. Jít. Tyto cesty mají svůj konkrétní cíl v podobě místa směřování, ale jak dobře víme i cesta může být cíl. V křesťanském chápání je poutník důležitou částí Božího lidu na cestě k věčnému životu a poutě svými radostmi i starostmi přesně toto vystihují. Jít krajinou v tichu. Plout prostorem a časem a uvědomovat si všechny tyto duchovní vazby krajiny. Vazby horizontální mezi místy a časy i vertikální k jejich odrazu v krajině nebeské.

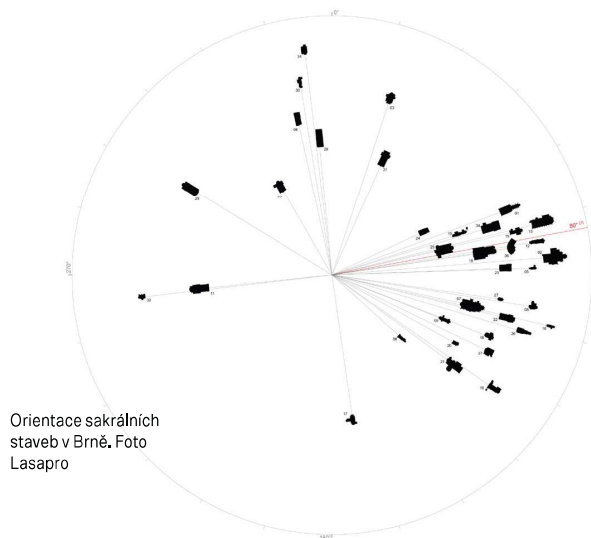
Ing. arch. Marek Jan Štěpán

Architekt, sochař, pedagog. Jeho moderní architektura vyrůstá na konzervativních kořenech. Od roku 2016 vede na VUT Laboratoř sakrálního prostoru. Je známý svými sakrálními stavbami, o jejichž kvalitě svědčí významná ocenění, např. kostel sv. Václava v Sazovicích byl vybrán jako mezi deset nejlepších staveb světa roku 2017

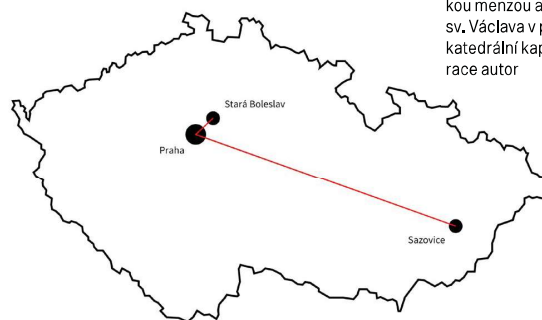
Abych byl konkrétní, uvedu příklad ze zkušenosti se svou vlastní tvorbou na kostele sv. Václava v Sazovicích. Stavba již stála, když sazovičtí putovali do Staré Boleslavi (místa martyria knížete Václava) a Prahy (místa, kde je pohřben). Ve svatováclavské kapli na dotek místa posledního odpočinku sv. Václava jim kardinál Dominik Duka předal ostatek sv. Václava pro uložení v nově budovaném kostele. Ostatky, většinou úlomky kostí, jsou předmětem úcty, zbožnosti a zároveň symbolem propojení generací. Ostatek sv. Václava byl uložen v menze sazovického kostela. Když jsem si pak ze zájmu spojil obě místa – sazovickou menzu a hrob sv. Václava v pražské katedrální kapli, zjistil jsem zajímavou věc. Spojnice prochází přímo středem jediného okna v presbytři nového sazovického kostela, obě místa jsou spolu spojena skrz vertikální okno. Nebyl to záměr ani spekulace, pouze intuice či vyšší vedení, které k tomu přispělo. Vznikl tak další vztah v české liturgické a duchovní krajině. Obě stavby mají ještě jednu vědomou souvislost geometrickou. Sazovický kostel kruhem opisuje čtvercový půdorys svatováclavské kaple na Hradčanech. Od nepaměti je brána geometrická osnova staveb jako jejich důležitý základ a jistým způsobem jako posvěcující. Geometrické vazby a vztahy tak fungují nejen v krajině, ale i u vlastních staveb (to je však další obsáhlé téma).

Přejdu nyní ještě do další oblasti liturgické krajiny, a to k orientaci sakrálních staveb ke světovým stranám. Ta je nezpochybnitelným vztahem těchto staveb ke krajině, zemi a vlastně i vesmíru. Orientace vyjadřuje, kam je obráceno kněžské kostela, a jak z podobnosti slov oriens (východ) a orientace vyplývá, byl dříve směr na východ tak přirozený, že slova splynula. Tato orientace vyplývá z toho, že jako křesťané očekáváme z východu druhý příchod Krista v soudný den. Ostatně i liturgie mše se tehdy odehrávala pouze za svítání při symbolickém východu slunce. Tato orientace kostela přestala být možná, a tím i upřednostňovaná, až s probíhající urbanizací měst zhruba v době renesance. Východní orientace kostelů má však veliký rozptyl (cca 50°), pravděpodobně podle terénní konfigurace (za pahorkem slunce vychází později a kostel je orientován více k jihovýchodu) nebo podle dne, kdy vychází slunce (například na svatodušní svátky na začátku léta by to bylo k severovýchodu). Přiloženo je schéma orientace všech brněnských kostelů s označením mediánu.

Nastílnil jsem zde pouze některé vazby nebe s krajinou, krajiny s liturgií, liturgií s námi a nás s něčím co nás přesahuje. Doufám, že aspoň trochu srozumitelně. Až půjdete příště krajinou, zkuste se na ni podívat jinými očima.

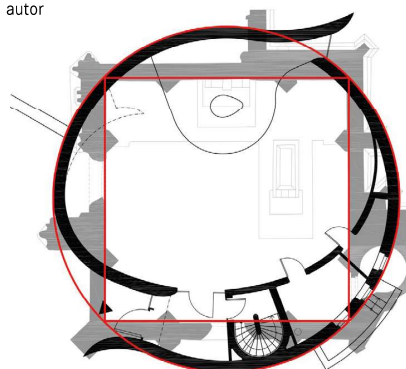

Orientace sakrálních staveb v Brně. Foto Lasapro

Spojnice mezi sazovickou menzou a hrobem sv. Václava v pražské katedrální kapli. Ilustrace autor

Soutisk kaple svatého Václava v katedrále svatého Víta a kostela v Sazovicích. Ilustrace autor

Landscape of liturgy

Our country is rich in spiritual places – sites where prayers, meditation, and energies concentrate at single points. Some of these places have been around for many centuries and the cults present there overlap. As the night sky and the light of the stars change and evolve, so does the landscape as a matrix of spiritual points. Our landscape and our paths form a vertical link to the transcendent.

Galerie či vila? (kostel sv. Františka ve Steyru od architektonické kanceláře Riepl Riepl)

Má vypadat kostel jako kostel?

Vytrácí se ze současné interpretace architektury kostelů prvek sakrální? Architekt Marek Jan Štěpán se zamýšlí nad tím, proč tomu tak v mnoha případech je, a představuje možné alternativy, abychom mohli na výše vznesenou otázku odpovědět kladně.

V současné době se objevují kostely vypadající „jinak“. Mohou připomínat galerii, nádraží, průmyslovou halu nebo rybu. Tyto tendence povětšinou vycházejí ze zdání novosti idey a architektonické či kněžské individuality. Nevědomky začínají stírat archetyp sakrální stavby a posouvat jej jinam – plně v intencích pluralitní společnosti. Některé myšlenkové odnože dokonce zašly tak daleko, že začaly útočit na samou podstatu sakrality prostoru a atakují jej zevnitř. Níže se pokusím některé současné tendence nastínit na několika

vybraných příkladech a subjektivně odpovědět na otázku – má kostel vypadat jako kostel, nebo jinak?

Průnik světského prostoru do sakrálního

Jedna ze současných tendencí v církvi spočívá na větším otevření se společnosti a může se interpretovat také jako „pojďme blíž lidem“. Tato ne úplně šťastně formulovaná myšlenka se pak může prvoplánově přetvořit ve stavby a prostory, co nejvíce připomínající ty obvyklé – světské

Náročný kámen? ((kostel sv. Františka ve Steyru)

či komerční. V kostele pak mohou chybět jakékoliv náznaky transcendentnosti nebo mohou vzniknout i absurdity.

V roce 2008 posunula farnost kostela sv. Floriana od Rudolfa Schwarze ve Vídni myšlenku otevření tohoto kostela do polohy – otevřeme kostel mladým. V boční lodi kostela byl vytyčen prostor, ten ohraničen mobilním nábytkem a nově vzniklá plocha s průhledy do kostela byla zařízena jako kavárna. Před vstup do kostela byl umístěn velký poutač. Předpoklad byl: uděláme v kostele kavárnu, teenageři přijdou do kavárny, po kávě nahlédnou do hlavní lodi kostela, vstoupí do něj a začnou se zajímat o víru... Dále to nedokážu domyslet. Nemusím ani zdůrazňovat, že vše bylo placeno z grantu. Výsledek vypadal jako úplný opak – jako nalezení cesty atakování sakrálního prostoru. Zásah do poloveřejného prostoru, který útočí na naše hodnotová měřítká a vytýčuje nová. Nová měřítká však podkopávají samou podstatu vnímání daného archetypu.

Průnik světské architektury do sakrální

Vyvážená architektonická kompozice, sofistikované a promyšlené detaily, soudobé tvarosloví. Dívám se na stavbu, u které neumím jasně rozeznat její funkci – může být galerií moderního umění nebo rozlehlou vilou. Stojím před kostelem sv. Františka ve Steyru od architektonické kanceláře Riepl Riepl. Hledám záchytné body mého podvědomí i architektonického vzdělání k identifikaci archetypu. Krásná architektonická kompozice se mi však jeví prázdná, vnímám spíše absenci sakrální. To je velmi těžké popsat slovy, nejlépe to mohu vyjádřit asi takto: a) pro romantiky – chybí zde chvění na duši, b) pro intelektuály – prostoru chybí fyzická i metafyzická hloubka. V pochopení či nepochopení základních významů v této stavbě mě utvrzuje umístění jejího základního kamene. Základní kámen kostela leží na plechové poličce. Jeho význam

„Archetyp kostela jako sakrálního prostoru zaútočil zevnitř sám na sebe a začal se bortit.“

Historická kontinuita (kostel sv. Terezy v Linci)

Pojďme lidem blíž (kavárna v kostele sv. Floriana ve Vídni)

Expresivní sakrálnost (kostel Nejsvětější Trojice od Fritze Wotruby ve Vídní)

Foto: Wikimedia

jako základního či úhelného kamene se ze základu později přesunul do nosného zdiva. Jeho poloha na poličce je však nemístná a vypovídá o vnímání základních hodnot. Poté mi průvodce sděluje, že se nacházíme ve čtvrti s převahou tureckého obyvatelstva. Kvůli jinému náboženství části okolních obyvatel na sebe stavba ve středu Rakouska nechtěla moc upozorňovat. Tato tendence se v současnosti rovněž objevuje, většinou ještě v kombinaci s architekturou mnohem menších kvalit. Vede pak ke stírání vyznačenosti architektonického archetypu kostela a vychází spíše z falešné pokory neupozorňovat na sebe.

Průnik kýče do sakrálního prostoru

Za poslední desetiletí je další vysledovatelná tendence symbolického naivismu v sakrálním prostoru. Každý decimetr čtvereční takové stavby je protnut symbolikou a vytváří tak jakousi pomyslnou nadstavbu díla. Architektura pak, odůvodněna tímto vysvětlením, může pozbyť svých kvalit a tento naivismus se často používá jako omluva těchto kvalit. Může tak třeba vzniknout kostel ve tvaru ryby, otevřené náruče nebo pouštní růže, jejichž každá část má svou podmnožinu symboliky. Tento naivismus je rovněž spjat s průnikem kýče do sakrálního prostoru (upozorňují, že zde zdaleka nemám na mysli lidovou zbožnost) a falešné skromnosti. Zajímavý je v tomto případě rovněž vliv polské libivé produkce devocionálií spjatý s působením polských kněží.

Návrat k tradici

Na druhé straně je nutné konstatovat, že existuje řada soudobých kostelů, které sakralitu posouvají o krok dál v soudobém vnímání a plně vystihují pojem sakrality. Zde bych mohl jmenovat kostel sv. Terezy v Linci, rovněž od Rudolfa Schwarze, kostel Nejsvětější Trojice od Fritze Wotruby ve Vídní nebo klášterní kostel v Nových Dvorcích od Johna Pawsona. Všechny příklady záměrně vybírám z úzkého geografického okruhu. Tyto tři kostely se s vnímáním sakrality vypořádávají po svém, ale s vnitřní matelnou, byť přetavenou ozvěnou tradičního vnímání. Každý svou cestou – tektonický, expresivní a abstraktní. Tyto kostely jsou pro mě příkladem archetypu kostela zařazeného do historické kontinuity.

Závěr

Archetyp kostela tak prodělal v posledních třiceti letech velký vývoj. Některé myšlenkové odnože dokonce zašly tak daleko, že začaly útočit na samou podstatu sakrality prostoru. Tím archetyp kostela jako sakrálního prostoru zaútočil zevnitř sám na sebe a začal se bortit. Byl bych strašně rád, kdyby k tomu nedošlo.

Proto si myslím, že základní dogma současné sakrální architektury by mělo znít: Kostel musí vypadat jako kostel.

Marek Jan Štěpán
Foto: autor

Marek Jan Štěpán (*1967) vystudoval Fakultu architektury VUT v Brně a v roce 1997 založil Atelier Štěpán jako autorský atelier, zabývající se architekturou a designem. Mezi jeho realizace patří kostel sv. Ducha v Ostravě z roku 2007 (viz ASB speciál 2010), kostel sv. Ducha v Šumném (2008), Areal mše Benedikta XVI. v Brně (2009) či Café fara v Kletnici (2009). Je autorem unikátního konceptu bydlení Freedomky, kmenovým členem sdružení Ekotektura Wien-Brno a autorem pojmu a zastáncem dekonstruktivismu (architektonické teorie o dekoru struktur). V letech 1997 až 2006 vyučoval na VUT v Brně, od roku 2006 je externím poradcem vedoucího Kanceláře prezidenta republiky. Nyní pracuje na velké liturgické úpravě katedrály v Českých Budějovicích.

Should a church look like a church?

At present there are new "different" looking churches emerging. They may resemble a gallery, station, industrial hall or a fish. These tendencies are mostly based on the impression of novel ideas as well as architectural or clerical individuality. Unconsciously, they have started blurring the archetype of a sacral structure and shifting it somewhere else – fully within the intentions of a pluralist society. Some branches of thought have even gone so far as to begin attacking the actual essence of the sacrality of the space and strike at it from the inside. The architect is trying to outline some of the contemporary tendencies on several selected examples and subjectively answer the question – should a church look like a church?

4b pohledového betonu byly přesně určeny architektem, který zadal třídu pohledovosti dle odsouhlasených referenčních vzorků a současně specifikoval rozmístění a vzhled bednicích dílců včetně způsobu zapravení montážních spojek.

Základová deska a obvodové stěny v 1. PP

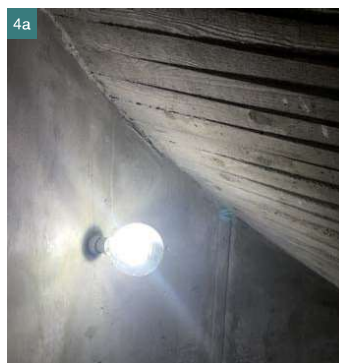
Spodní stavba (základová deska a obvodové suterénní stěny) je provedena z „vodostavebního“ betonu C25/30-XC2 s maximálním průsakem 50 mm a těsnicí přísadou Sika WT-200P v systému „bílé vany“ založené plošně na základové desce a hutněném násypu. Základová deska a obvodové stěny v 1. PP jsou dimenzovány na maximální šířku trhlin 0,2 mm. V „bílé vaně“ jsou v pracovních spárách použity těsnicí prvky Leschuplast, pracovní spáry v obvodových stěnách jsou provedeny v místech řízených spár nebo jsou doplněny a těsněny pomocí těsnicího systému Leschuplast. Prostupy „bílou vanou“ jsou řešeny pomocí systémových trubních prostupků pro „bílou vanu“ např. pomocí trubních prostupů Frank Permur vložených do bednění před betonáží nebo ošetřením trubních rozvodů pomocí bobtnavých pásků Duppa-Bentonit-Band a obetonováním bobtnavou maltou Dis-Tech M-bed. Distanční prvky u konstrukcí z vodostavebního a pohledového betonu jsou, stejně jako v cefelém objektu, z vláknobetonu.

Základová deska tloušťky 300 mm je po obvodu zesílená lemem (náběhem) tloušťky 400 mm a přesahuje 800 mm za vnější obrys obvodových stěn, které mají v 1. PP tloušťku 250 mm. Krytí výztuže základové desky a obvodových stěn má z exteriérové strany tloušťku 35 mm a z interiérové strany 30 mm. Základová deska je v místě navazující opěrné stěny podbetonována na úroveň spodní hrany opěrné.

železobetonovými monolitickými stěnami tloušťky 250 až 300 mm s železobetonovým monolitickým schodištěm. Do jádra jsou vetknuty všechny stropní konstrukce nad 1. až 3. NP a železobetonové věnce v 1. až 3. NP. V délce obvodových stěn, kde je prostor objektu otevřený na celou výšku 1. až 3. NP, jsou svislé nosné konstrukce tvořeny hrázdným zdívem, tedy s doplněnými železobetonovými sloupy a věnci. Sloupy v obvodových stěnách jsou vetknuty do konstrukce spodní stavby, věnce jsou vetknuty do sloupů a stropních desek, resp. ztužujícího jádra kolem schodiště.

Nosné konstrukce byly navrženy jako prostorové tzn., že musely být podepřeny do té doby, než byl proveden poslední železobetonový věnec a byla dosažena plná únosnost.

Plochy konstrukcí v povrchové úpravě

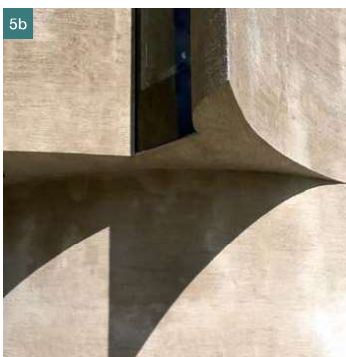
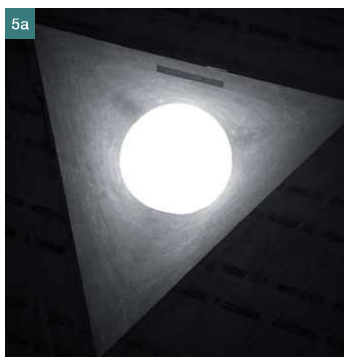

Svislé nosné konstrukce

Vnitřní svislé nosné železobetonové monolitické konstrukce jsou v 1. PP převážně tloušťky 250 mm, v 1. NP mají minimální tloušťku 160 mm, krytí výztuže je 30 mm.

V 1. až 3. NP jsou obvodové svislé nosné konstrukce tvořeny keramickými tvarovkami HELUZ STI 49 na celoplošné lepidlo, svislé mezery mezi cihlami vzniklé vlivem poloměru zakřivení stěny byly vyplněny montážní tepelně izolační pěnou. V části objektu je obvodové zdivo hrázdné s železobetonovými sloupy a věnci, v části objektu, kde je zdivo 1. NP vykonzolováno za hranu stěny v 1. PP, je v obvodové stěně zhotoven železobetonový stěnový nosník tloušťky 250 mm.

Železobetonové schodištvé jádro tvoří monolitické stěny minimální tloušťky 200 až 300 mm. V železobetonových stěnách kolem schodiště jsou drážky pro umístění madla schodiště a do stěny ve 4. NP byly předem osazeny a zabetonovány kotevní plechy pro přikotvení zámečnických prvků vykonzolované části střechy nad zvonici. Zaoblené vykonzolované koncové části obvodových stěn jsou železobetonové monolitické s přerušeným tepelným mostem

Dotek

Marek Jan Štěpán

Fyzický dotek je spojený s vjemem, a to jak hmatovým, tak se k němu mohou připojit další podoby doteků, především emocionální. Dotek vždy obnáší nebo symbolizuje propojení či akt předávání, poselství dvou subjektů (trojitý či paterý dotek mi vůbec nepřijde možný).

Na mysl mi vyvstává třeba pasování na rytíře, kdy se král dotýká svým mečem ramene pasovaného hrdiny a tímto dotekem akt nabývá reálného rozměru – akt je symbolický, ale zároveň je jasným předáním práv a povinností. Je to akt, který se tímto letmým dotekem stvrzuje. Totéž můžeme sledovat při vkládání rukou při biřmování a kněžských slibech. Předávání, přenos a poselství, která se odvíjí nepřetržitě už dvě tisíciletí od Ježíše. Skrývá se v něm něco za hranicí hmotné skutečnosti.

Dotek má tedy v našem vnímání veliký význam, který se z přirozeného přenáší do symbolického. Ten přirozený jde vystopovat nejen u člověka, ale i u zvířat, které na něj reagují velmi citlivě. Prostě jsme stavěni tak, že dotek je pro nás z nějakých důvodů velmi důležitý. Je jasné, že by se zde dal rozvést dotek milostný. Chci zde ale rozvinout téma doteku hmoty, který jak níže zjistíme, má obdobnou důležitost jako dotek lidský.

Jsem architekt a hmota je pro mne prostředkem zkoumání a tvoření. Odráží pak v sobě i roviny vnímání ostatní, včetně symbolických, myšlenkových či duchovních. Dotekem se hmoty uvádějí v pohyb, mění se jejich energie, jsou na začátku chemické reakce. Dalo by se říci, že na začátku je dotek. Přenesením do umělecké a tvůrčí roviny je dotek dvou těles známkou napětí. Tam vzniká povrchové napětí. Pokud dotek přeroste v tlak, vymyká se již této kategorii a mému zkoumání, přechází do něčeho jiného, nového. Pokud ještě trochu abstrahuju, musím se nutně ocitnout v terminologii mé oblíbené deskriptivní geometrie. Křivky, třeba kuželosečky, mají na každém místě svou tečnu, která se jich dotýká pouze v jednom bodě. Slovo bod je zde podstatné, je

to ta nejmenší, soustředěná geometrická jednotka, nic menšího a soustředěnějšího již není. Jasně poselství z geometrie je, že bod je velmi soustředěná a koncentrovaná záležitost.

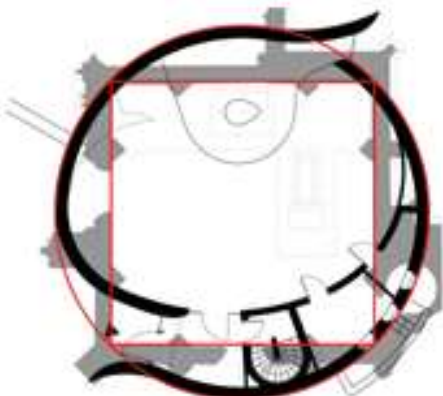
Pokud jakkoliv tečnu posuneme, dochází k průniku a kouzlo doteku mizí.

Nejznámějším dotekem v umění je Michelangelovo stvoření Adama, kdy ukazuje obou postav – Boha Otce a Adama – jsou v poloze přesně před dotekem. Tento dotek je velmi krátký a intenzivní okamžik, ve kterém dostal Adam život.

Dotek je i mým tématem v kostele v Sazovicích, který je zasvěcen svatému Václavu. Pokusil jsem se tam vidět Boha v celé hmotné skutečnosti a za jejím povrchem. No a z toho důvodu jsem se nejdříve musel dotknout povrchu a pak hledat dále. Dále je ve zkratce jeho příběh o jednom pokusu, zda-li se myšlenka a duch může dotknout hmoty.

Tvarování kostela začalo základní hmotou válce, která je pro dané místo ideální. Je geometrickým vyjádřením těžiště vesnice, bodem mezi čárkami okolních stavení, znamením výjimečnosti a posvátnosti. Hledání správné velikosti, a tím i měřítka k okolní zástavbě, bylo sice dáno stavebním programem, ale ukotvilo se v přesné velikosti srovnáním se svatováclavskou kaplí v pražské katedrále.

Další tvarování vycházelo z předpokladu, že můžu tvarovat hmotu něčím duchovním, že ji zároveň mohu vnímat jako něco nehmotného, co může být ovlivněno silou myšlenky. Takový odkaz k Duchu svatému nebo jeho dotek. Stejně jako já se cítím nástrojem Ducha svatého, tak zdi kostela ho mohou nějak vyjadřovat. Chovám se k nim tedy jako k papíru, ale s jakousi vnitřní kázní kreativity používám minimální prostředky.

Návštěvník tloušťku stěn nevidí – půlmetrové zdi se zužují do několika centimetrů a sbíhají se do jednoho bodu, jako papír. Nařezávám svisle válec a odchlípnu tyto zdi od sebe, tím dovnitř proniká boční měkké světlo a klouže po jeho křivkách. Průniky světla do stavby jsou dvojí – zeď se ohýbá směrem ven a směrem dovnitř, což

může být chápáno jako odraz mužského a ženského principu.

U příležitosti výročí translace ostatků svatého Václava ze Staré Boleslavi do Prahy bude sloužena ve svatováclavské kapli v pražské katedrále mše, během které bude předána z rukou primase českého kardinála Dominika Duky část ostatků mučedníka Sazovického kostelu. U této příležitosti se bude konat pouť farnosti do Staré Boleslavi a do Prahy na místa spojená s životem světce. Když jsem si tato místa spojil na mapě a nanesl patřičný azimut v Sazovicích, objevila se nečekaná a velmi zajímavá souvislost. Ostatky budou uloženy v obětním stole kostela. Když se z tohoto místa podíváte směrem k hrobu sv. Václava v katedrále, díváte se přesně středem hlavního okna v kostele. Tato odchylka zdi a její odchlípení, tvořené intuitivně, je pro mně ne náhodou, ale potvrzením správnosti, právě řízením či dotekem Ducha svatého. Je tak i symbolicky dána naše souvislost se světcovým hrobem.

Předmětem, který zcela symbolizuje Boží dotek, je obětní stůl – menza – v tomto kostele (tak, jak je známý z již zmiňované Sixtinské kaple z Michelangelovy fresky). Menza je zde oltářem všeho stvoření, kolem kterého je shromážděna církev. Obětní stůl je zcela jednoduchého organického tvaru s dokonalým povrchem, je jako konec božího prstu, který se v jednom bodě dotýká naší země.

Atelier Štěpán

Atelier Štěpán je autorské studio zabývající se architekturou, veřejným prostorem a uměním, je pevně zakotveno v moravsko-rakouském regionu. Založili jej v roce 1997 manželé Vanda a Marek Štěpánovi. Jeho moderní architektura vyrůstá na konzervativních kořenech. V architektonických a urbanistických tématech pracuje se světlem, hledá a nachází vnitřní pravdivost, rozvíjí archetypální pojetí architektury. Je známé návrhy sakrálních staveb, novostavbami i rekonstrukcemi, navrhuje stále více i další občanské a obytné stavby. Mezi nejznámější sakrální stavby atelieru patří eliptický kostel svatého Ducha v Ostravě (2007), kruhové kostely svatého Václava v Sazovicích (2017), blahoslavené Restituty v Brně-Lesně (2020) nebo areál pro mši papeže Benedikta XVI. v Brně (2009). Mezi novější realizace patří konceptuální objekt Mrak a robotická kavárna v brněnském Umprum (2021) a rekonstrukce Mlýnské brány Kroměřížského zámku (2022). Specifickým konceptem jsou Freedomky, modulární přemístitelné obytné jednotky, minimalistické ve svém provedení i objemu s kompletním vybavením (od 2010). Marek Štěpán byl poradcem kancléře prezidenta republiky, proděkanem Fa VUT v Brně a vede Laboratoř sakrálního prostoru na VUT v Brně. Ateliér je nositelem významných ocenění.

V atelieru pracovali a na návrzích spolupracovali:

Ondřej Hanuš, František Brychta, Hana Arletová, Miroslava Staněková, Jakub Brahmí, Dominika Adamová, Jiří Honzák, Alžběta Chytková, Pavel Urbánek, Alena Dvořáčková, Jaroslav Matoušek, Hana Myšková, Lenka Marečková, Tomáš Jurák, Jan Martínek, Petra Soukalová, Jakub Staník, Katarzyna Pieleesz, Lukáš Svoboda, Jan Vojtíšek, Petr Vltavský, Stanislav Srnec, Vladimír Mikluš, Zuzana Morávková, Michaela Kryštofová, Hana Kukletová, Petr Šebestík, David Mikulášek

Životopis

Ing. arch. Marek Jan Štěpán

Narozen 1967 ve Frýdku – Místku

1985 – 1991 studium na Fakultě architektury VUT v Brně, specializace novotvar v historickém prostředí a teorie architektury u doc. Drápala

1987 – 1994 pořádá série plenérů, happeningů a stavění experimentálních staveb na Pražmě v Beskydech

1988 – 1990 člen experimentálního seskupení Společenství hluku, zabývající se vzájemnou interakcí výtvarné a hudební tvorby

1991 sochařská škola v Zebegényi (Maďarsko)

1993 zakládá spolu se Štěpánem Rusínem Salon Peppermint portraits, zabývající se portréty a designem

1997 zakládá s manželkou Vandou Štěpánovou autorský Ateliér Štěpán, majitel

1997–2001 asistent v ateliéru prof. Ivana Kolečka na FA VUT v Brně

2002 – 2012, 2016 - nyní ateliér na FA a FaSt VUT v Brně

2005 deklamuje maxima a teze vlastní architektonické teorie o dekoru struktur

2006 - 2012 poradce kancléře prezidenta republiky ve věcech architektury

2010 představuje koncepci minimálního bydlení Freedomky, spolu s Jiřím Broshem

2016 zakládá Laboratoř sakrálního prostoru na ARC VUT v Brně

2020-2022 – proděkan na Fa VUT v Brně

člen České komory architektů, číslo autorizace 02465

člen Umělecké a liturgické komise Biskupství Ostravsko-opavského

člen dozorčí rady Nadačního fondu Svatovítských varhan

člen redakční rady časopisu ASB

člen Pracovní skupiny pro rozvoj Rady města Slavkov

člen Komise pro architekturu Rady města Jihlava

Ocenění

Top 100 architektonických ateliérů 2023 Architect+

Top 100 architektonických ateliérů 2022 Architect+

Piranesi Award 2022 - nominace - kostel bl. Restituty v Brně

International design Award IDA 2021 winner - interier kostela bl. Restituty v Brně

Česká cena za architekturu 2021 – nominace, kostel bl. Marie Restituty v Brně

Titul Stavba roku 2021 - Vila vnitřní krajina, Nový Jičín

Top 100 architektonických ateliérů 2021 Architect+

The Best of 2020 – Top 10 Interiors from Around the World Azure – Kostel bl. Restituty, Brno – Lesná zařazen mezi 10 nejlepších interiérů světa.

Cena hejtmana Zlínského kraje PATRIA NOSTRA 2020

za projekt významného díla české sakrální architektury, kostela sv. Václava v Sazovicích

Cena časopisu ASB v soutěži Stavba roku 2020 - kostel bl. Restituty v Brně

Cena arcibiskupa pražského a primase českého PATRIA NOSTRA

za příkladnou péči a budování podmínek pro duchovní život českého venkova v letech 1990-2020.

Grand prix architektů 2020 – Národní cena za architekturu - cena v kategorii novostavba – kostel bl. Restituty v Brně - Lesné

Mezinárodní cena Fondazione frate sole 2020 – propagace sakrálního umění a architektury – finalista světové nominace – kostel sv. Václava v Sazovicích

Dřevěná stavba roku 2020 kategorie Dřevěný interiér – 2. místo – kostel sv. Kateřiny v Hrabové

Cena EU za současnou architekturu Miese van der Rohe – nominace za ČR – kostel sv. Václava v Sazovicích

Grand prix 2018 – Národní cena za architekturu - cena v kategorii novostavba – kostel sv. Václava v Sazovicích

Interiér roku 2017 - veřejný interiér - kostel sv. Václava v Sazovicích

Cena Klubu Za starou Prahu za novostavbu v historickém prostředí 2017 – nominace – Kostel sv. Václava v Sazovicích

Česká cena za architekturu 2017 – nominace – kostel sv. Václava v Sazovicích

The 10 Best Buildings of 2017 - Azure - kostel sv. Václava v Sazovicích zařazen mezi nejlepších 10 staveb na světě

Best of realty - Zvláštní cena poroty - kostel sv. Václava v Sazovicích

Piranesi Award 2017 - nominace - kostel sv. Václava v Sazovicích

Piranesi Award 2016 - nominace - rekonstrukce Piaristického kostela v Litomyšli

Česká cena za architekturu 2016 – nominace – Piaristický chrám v Litomyšli

Park roku 2013 - Cena děkana zahradnické fakulty - Obnova lesoparku v Novém Lískovci v Brně

Grand prix 2012 – Národní cena za architekturu - cena v kategorii rekonstrukce – Areál Café fara Klentnice

Grand prix 2011 - Národní cena za architekturu - čestné uznání v kategorii rekonstrukce - Obnova Jurkovičovy vily v Brně

Cena Klubu Za starou Prahu za novostavbu v historickém prostředí 2010 – hlavní cena – Kostel sv. Ducha v Šumné

Stavba Moravskoslezského kraje 2007 – Grand prix - Kostel sv. Ducha v Ostravě

Český interiér roku 2006 – Cena UVU ČR - Kostel sv. Kateřiny v Hrabové

Cena Klubu Za starou Prahu za novostavbu v historickém prostředí 2005 – nominace – Věž kostela sv. Floriana v Kozmicích

Český interiér roku 2005 – Cena UVU ČR - Kostel sv. Václava v Ostravě

Stavba Moravskoslezského kraje 2005 – čestné uznání – Kostel sv. Kateřiny v Hrabové

Nominace Design centra ČR na Dobrý design 1999 - Komoda Slim

Top Design - Profiinteriéry Praha 1999 – Komoda Noce

Cena Design centra ČR 1995 - Bar Scala, Brno

Interiér 1995 - Čestné uznání Design centra ČR - Stříbrná galerie Minoral, Brno

Výstavy

Samostatné

Výstava Atelier Štěpán - Doteky, regionální muzeum v Litomyšli, 2019
Marek Štěpán – kaple, samost. výstava, galerie u kostela sv. Tomáše - 1996

Účast na výstavách

Česká moderní architektura od secese k dnešku – Jízdárna pražského hradu Praha,
Architecture week 1.9.-31.10.2021
Znojmo 1918 – 2020, Architektonické proměny, Jihomoravské muzeum ve Znojmě
Století sakrální architektury – Diecézní muzeum Petrov a Fa VUT v Brně, 15. 6. do 30. 8. 2018
Architectureweek - Jiřský klášter, Praha - 2014
Architectureweek - Václavské náměstí, Praha - 2010
Designstory– 3x24, BVV Brno 2006
Současná česká architektura –Tereziánské křídlo Pražského hradu – 2000
Art and design – Veletržní palác, 2000
Best of, Mobis Brno / výběr designu/ 1998
Dům a znamení, nejstarší a nejnovější kostely v Brněnské diecézi, Diecézní muzeum Brno – 1993
Designstory– 3x24, BVV Brno 2006

Citace v knihách:

- Alfabet, Šlapeta a kol., 2022, ISBN 978-80-11-01091-1
- Ročenka Česká architektura 2021-2022, Prostor, Ondřej Chybík
- Ročenka Česká architektura 2020-2021, Prostor, Pavla Melková
- Ročenka Česká architektura 2016-2017, Prostor, Marcela Steinbachová
- Ročenka Česká architektura 2015-2016, Prostor, Antonín Novák
- Tvář venkova, Jan Florian, Obec Třanovice a Mikroregion Podblanicko, 2010, ISBN 978-80-254-8685-6
- Ročenka česká architektura 2007-2008, Prostor, Svatopluk Sládeček
- Česká architektura 2003-2004 (Prostor, 2005)
- Ročenka Česká architektura 2002-2003, Prostor, Jaroslav Wertig
- Architekti CZ, 20 rozhovorů, Jaroslav Sládeček, Grada, 2015, ISBN: 978-80-247-5404-8
- Collection: European architecture, Michelle Galindo, Braun 2009, ISBN 978-3-03768-011-7
- Folklorismy v českém výtvarném umění XX. Století, Richard Jeřábek, 2005, katalog k výstavě, ISBN 80-7056-120-3
- Moderní sakrální stavby církví a náboženských společností na území Čech, Moravy a Slezska. VAVERKA, Jiří a kol.: Brno, Jota 2004
- Nové kostely a kaple z konce 20. století v České republice, Jiří Vaverka a kol., karmelitánské nakladatelství, 2001, ISBN 80-7192-539-X
- Český interiér a nábytkový design 1989 – 1999 (Prostor, 2000)
- Religious facilities, editor David Andreau Bach 2020, ISBN 978 84 9936 700 2(EN), booq publishing
- High on ... Light + Architecture, kurátor Manuela Kerkhoff, 2021, ISBN 978-84-9936-706-4, booq publishing
- Transcendental architecture, Contemporary Places of Worship, C3 special , editor Hyin Yu-mi, Lee Ji-min, Jo Hyun-ah, C3 Publishing Co. 2021
- Illusion in design, new trends in architecture and interiors, Gay Giordano, Paul Gunther, Rizzoli International Publications, Inc, 2022, ISBN-13: 978-0-8478-7129-2
- Surrounding by wood, Contemporary living style, Agata Toromanoff, Braun publishing, 2022, ISBN 978-3-03768-233-1

Odezvy sakrálních staveb v médiích

2023

- 29|3 ČR Brno - Rozhovor - Brněnské stopy architekta Marka Štěpána: za duhovým kostelem na Lesnou nebo do robotické kavárny v UMPRUM.
12|2 Mappa Rozhovor - Marek Štěpán: Dům s kruhem je lepší než dům bez něj.
5|2 iBrno - VUT má špičkové výsledky v oblasti uměleckého výzkumu.

2022

- 31|12 Pro Památky - Názor, Matek Štěpán: Pokud už neslouží liturgicky, musíme hledat jinou náplň.
27|12 Wprost Dom - Teologia architektury, czyli kościół św. Wacława, text Ewa Jagalska
16|12 ČT - Cesta světla a Česká mše půlnoční, adventní hudební pásma z kostela bl. Marie Restituty v Brně - Lesné.
25|11 ZVUT - INTERIÉR KOSTELA MÁ BÝT PROTIKLADEM VNĚJŠÍHO SVĚTA, ŘÍKÁ ARCHITEKT MAREK ŠTĚPÁN, rozhovor
15|11 MuO - Přednáška MJŠ - Konference české sakrální umění v letech 1948 - 1989
7|10 Přednáška - Jak se staví (nejen) kostely. Den architektury, Evangelický kostel CČE, Valašské Maziříčiči.
5|10 Kniha - Alfabet architektury 1900 - 2022, součástí průřezu architekturou doby Vladimíra Šlapety je i náš atelier.
21|9 Architizer - Color me curious: 8 Ways architects can incorporate unexpected hues, text Samantha Frew.
20|9 Křesťan dnes - Zástupci města odhalili v Židlochovicích první zastavení nové křížové cesty.
16|9 Archiweb - V Židlochovicích odhalí první ze čtrnácti zastavení nové křížové cesty.
29|7 Dům a zahrada - Moderní svatostánky jako výletní cíl? Proč ne! text Marcela Škardová
8|2 Přednáška - MJŠ - Axis Mundi - brněnský Salón č. 76, restaurace za Kapličkou, Brno Žabovřesky, od 18 hodin
10|1 CRo Brno - Host Dne na Moravě: Marek Jan Štěpán, rozhovor s Karolínou Antlovou
3|1 Newstream - Brněnský Atelier Štěpán boduje i mezi architektonickými špičkami, text Petra Jansová.

2021

- 28|8 PlnDesign - Kościół błogosławionej Marii Restytuty projektu Atelier Štěpán.
26|8 CzechDesign - Do krajiny se vrací místa pro tiché rozjímání. Vybíráme kapličky od českých architektů, které lákají k zastavení.
1|7 Kudy z nudy - Kaple Lesní vzpomínka ve Střelici.
21|6 Architect + - Atelier Štěpán v Top 100 architektů u nás.
14|6 DesignMag - V lese nedaleko Brna stojí geometricky tvarovaná kaple Lesní vzpomínka.
14|4 NM Magazine - 8 kostelů hodných pozornosti: Jak vypadá moderní sakrální architektura v Česku a Německu?
9|4 Rupoint - Разговоры с Богом на стиле: самые современные сакральные здания в Чехии.
5|4 Archidea - Interview MAREK ŠTĚPÁN x Edzard Mik 'I REGARD THE INTERIOR OF A CHURCH AS A MIRROR OF THE LITTLE COSMOS WE HAVE WITHIN US.
3|4 Forbes - Modlete se stylově. O Velikonocích pozdvihněte ducha pohledem na nejkrásnější české sakrální stavby Text Bibiana Beňová.
24|3 Debata - Marek Štěpán a Petr Okopal - Do kruhu, 25.3.2021, 19:30, kostel Sazovice, on line. Pořádá Kruh, z.s.
21|3 DesignMag - Brněnský kostel Marie Restituty má duhou osvětlený interiér a věž se zvony i vyhlídkou.
9|3 Rething the future - 20 Examples of Modern Church Architecture, text by Pranjali Karnik.
7|3 TV Polar - Práce na zpřístupnění krypty baziliky ve Frýdku-Místku pokročily, už je hotová prováděcí projektová dokumentace.
7|3 English radio - Czechia in 30 minutes.
21|2 Diariodesign - Iglesia Beata Restituta: entre el cielo y el suelo, text by Laura Novo Muñoz.
28|1 GBD magazin- 8 Colorful Buildings Around the World That Bring Design to Life, text by Rachel Mendelson.
13|1 ČR Vltava - Vizitka - Čím dnes může oslovit nový kostel? Poetickým minimalismem, říká architekt Marek Jan Štěpán. V kostele se má člověk cítit jako v matčině lůně.
3|1 Yellowtrace - Best of public + Residential building 2020 (church of bea. Restituta).

2020

- 29|12 Gooood - 10 best public building of 2020 (Church of bea. Restituta).
23|12 Elleddecor - The 22 most beautiful Architectures of 2020 (Church of bea. Restituta).
15|12 AD - Итоги 2020: самые необычные религиозные сооружения со всего мира.
7|12 Architect+ - Recenze kostelu v Lesné: Světlo, život a beton.
4|12 E15 - Kostel v brněnské Lesné je jedním z deseti nejvíce inspirativních míst, míní experti.
30|11 Arure - Best of 2020: Top 10 Interiors from around the World
10|11 ASB - Fos Zoe. Nový kostel přináší na sídliště v Brně Lesné světlo a život.

8|11 Insider gestalten - Church of Beatified Restituta.

3|11 Floornature - Atelier Štěpán: Church of the Blessed Maria Restituta, Brno.

2|11 Architime - Минимализм в церковной архитектуре. Kostel Bl. Restituty - современная интерпретация сакрального пространства.

28|10 Luceweb - La chiesa - arcobaleno, text by Francesca Tagliabue.

28|10 IFDM - The Church of Beatified Restituta: rainbow colors and symbolic revelations, text by Antonella Mazzola

27|10 Stirworld - Church of Beatified Restituta by Atelier Štěpán finds spirituality in architecture, text by Anmol Ahuja.

27|10 Collateral - Atelier Štěpán and a new idea of church, text by Giulia Guido.

25|10 Yellow trace - CHURCH OF BEATIFIED RESTITUTA IN BRNO-SEVER, CZECH REPUBLIC BY ATELIER ŠTĚPÁN.

21|10 Surface reporter - The hues of The Circular Rainbow Church /Atelier Stepan / Czech republic.

20|10 Arkitekt - Gökkuşağının içinde bir yapı: Beatified Restituta Kilisesi.

20|10 Frame - Why Atelier Štěpán thinks minimalism is key to the modern church space.

18|10 ASB - Kostol blahorečenej Restitúty rúca sakrálnu askézu.

17|10 Divisare - Church of beatified Restituta, Atelier Stepan.

12|10 Design boom - Panoramic rainbow window tops atelier štěpán's circular church in the czech republic.

12|10 ElleDecor - L'ARCHITETTURA DIVENTA SIMBOLO ETERNO E SACRO IN UNA CHIESA DAI COLORI ARCOBALENO, text by Isabella Prisco.

12|10 Journal du design - Magnifique église moderniste en République Tchèque par l'Atelier Štěpán.

12|10 Archiposition - 屋顶“彩虹”：捷克Beatified Restituta教堂 / Atelier Štěpán.

11|10 Thispaper - Church of Beatified Restituta by Atelier Stepan.

8|10 World Architects - Church of Beatified Restituta, Atelier Štěpán.

6|10 Roomdiseno - Iglesia de María Restituta. Iglesia futurista de Atelier Štěpán.

5|10 D+A Magazine - די לע נכרותש) ינחורה זכרמהו לדגמה, הייסנכה -

5|10 Worldarchitecture - Atelier Štěpán Designs Church Of Beatified Restituta That Features A Circular Rainbow Window In Brno.

5|10 WeArch - Church of beatified Restituta, Brno, Czech republic.

30|9 Hypeandhyper - Rainbow enclosed in a symbolic circle | Atelier Štěpán, text by Gyöngy Orsi.

28|9 Octogon - A templom amelyben meg az ablakokat is elrejtettek hogy teljes legyen az elvonulás.

27|9 iDnes - Kostel Marie Restituty na sídlišti v Brně plánoval architekt 30 let.

27|9 Lifestyo - 全景彩繪玻璃窗 ~ 各種光線圖案 ~ ATELIER ŠTĚPÁN 建造布爾諾教堂「BEATIFIED RESTITUTA! Keynes Poon.

26|9 Artmagazin - Szívarvanyfenyben uszo templom eult csehországban.

25|9 Ghaptanavate - speaking about Church of beatified Restituta.

24|9 Designverse - Church of beatified Restituta.

24|9 Architonic - Church of beatified Restituta, Brno - Lesná.

22|9 iArch - 50年前设计的教堂刚刚建成，用80米玻璃廊道向上帝「借光」，打造人间天堂

22|9 iKMag - Nasi sąsiedzi wybudowali tęczowy kościół. Odważny ruch z ich strony? text Julia Januszyk.

22|9 Foxtime - ATELIER ŠTĚPÁN ПОСТРОИЛА КРУГЛУЮ ЦЕРКОВЬ С РАДУЖНЫМ ВИТРАЖОМ, Глеб Голицын.

21|9 Structum - Važnyčia, kurioje nėra šventųjų paveikslų, bet yra vaivorykštė.

21|9 Elle decoration - Круглая церковь с радужным куполом в Брно.

21|9 Architectu - Nowoczesny kościół w Czechach.

20|9 FunDesign - 捷克Beatified Restituta教堂：霓虹玻璃穹頂，懿鑠神聖的加冕之冠

19|9 Dezeen - Atelier Štěpán tops circular Church of Beatified Restituta with rainbow stained-glass window. Tom Ravenscroft.

17|9 Arcpro - چى ار ياه هوى شى زا رود هب و توافقتم ىحارط : Restituta : ىاس ىسىل

17|9 Robert's - Church of beatified Restituta.

16|9 Archeyes - The Church of Beatified Restituta / Atelier Štěpán.

15|9 Archilovers - Church of Beatified Restituta.

15|9 iMateriály - Minimalismus betonu a skla: Kostel uprostřed betonového sídliště.

14|9 Archdaily - Church of beatified Restituta/Atelier Stepan.

14|9 Inspirationist - The Church of beatified Restituta in Brno is simple in expression and elementary in geometry.

14|9 OnLiner - Церкви бывают и такими. Как может выглядеть храм XXI века.

13|9 Yapidergisi - Beatified Restituta Kilisesi.

13|9 iRozhlas - Stavba futuristického kostela blahoslavené Marie Restituty v Brně-Lesné je hotová.

12|9 Rushi - Floating paradise beatified Restituta, 漂浮的天堂 神圣雷斯迪图塔教堂 .

12|9 Sicoll - 漂浮的天堂 神圣雷斯迪图塔教堂

11|9 DesignAlive - Duchowosc i symbolika splecione w futurystycznym projekcie atelier stepan.

11|9 Brněnská drbna - V Brně na Lesné požehnali kostelu blahoslavené Marie Restituty.

11|9 iDnes - V Brně-Lesné otevřeli nový futuristický kostel. Dostal požehnání.

10|9 Archi.ru - Радужный небосвод, Нина Фролова. В церкви блаженной Марии Реситуты в Брно архитекторы Atelier Štěpán создали клеристорий из многоцветных окон, напоминающий о радуге как о символе завета человека с Богом.

Odezvy sakrálních staveb v médiích

- 9|9 Gooood - Church of beatified Restituta by Atelier Štěpán. Heaven above Lesná.
9|9 Metalocus - How to build Heaven. Church of beatified Restituta by Marek Jan Štěpán. Lucas Santorini.
9|9 Gessato - Church of beatified Restituta. odkaz
9|9 ArchiScene - Atelier Štěpán designed a circular church enclosing an inner universe. odkaz
8|9 Afasia Archzine - Church of beatified Restituta, Brno. odkaz
5|9 Archinfo - Nebo nad lesnou. Příjemné překvapení v centre modernistického sídliště. Kostel blahoslavené Márie Restituty.
5|9 Aktuálně - Kostel na sídli v Brně vznikl 30 let. Jeho věž tu v noci svítí jako Sauronovo oko.
30|8 EArch.TV - film Architektura v betonu 13. díl: Marek Jan Štěpán - kostel blahoslavené Marie Restituty.
30|8 ArchSpace - Kostel bl. Restituty - Marek Štěpán vztýčil nad Lesnou duhové nebe.
23|8 Bydlení IQ - Duhový kostel v Brně,
23|8 E15 - V Brně bude vysvěcen kostel, ve kterém hoří barvy. Text Petra Jansová.
9|7 Rádio Proglas - Další mezinárodní ocenění pro sazovický kostel
30|6 Rare Places - Kostel bl. Restituty
29|6 Stavbaweb - Kostel bl. Marie Restituty
19|6 Stavebnictví 3000 - Brněnskou Lesnou zdobí nový futuristický kostel tvořený pohledovým betonem a barevným prosklením.
2|6 Archiweb - Kostel bl. Marie Restituty.
8|5 Člověk a víra - Prázdný kostel bl. Restituty, Brno. Karel Pažourek.
29|4 iDnes - Originální kostel už je hotový, otevření se odkládá kvůli koronaviru.
6|4 Hospodářské noviny - Přímocharost betonu odpovídá vnímání duchovního prostoru. Rozhovor mjš s Robertem Šimkem.
6|4 Respekt - Od velryby k vesmíru.
17|3 Archiweb - Nový kostel v Brně - Lesné je po stavební stránce dokončený.
8|2 iDnes - Na jižní Moravě přibývají kostely, v Čechách naopak chátrají. Ivana Solařiková.
17|1 CT24 - Kostel v Brně na Lesné jako příklad investování církve.
6|1 eArch - Po 30 letech práce dokončil architekt Štěpán kostel bl. Marie Restituty v Brně-Lesně. Tereza Hůrská.

2019

- 30|12 Kostely / Churches / Atelier Štěpán filmová smyčka
14|12 Archiweb - Brněnský biskup požehnal 16 zvonů v kostele v Brně-Lesně.
31|10 iDnes - Nad Brnem už vykukuje duhový kostel s věží, na zdi je i symbol půllitru. Milada Prokopová.
4|10 Výstava - Atelier Štěpán / Doteky / 5.10.-3.11.2019 / Regionální muzeum v Litomyšli
17|9 TZB info - Nový kostel pro sídliště Lesná na ulici Nezvalově. „Nebe budíž pochváleno.“ Petr Brandejský.
30|6 Flying mag - Marriage of Architects. Diana Tuyet-lan Nguyen
22|6 ČT - Uchem jehly - Setkání Zbigniewa Czendlika s architektem Markem Janem Štěpánem.
24|5 iArch - 符合柯布西耶五项原则的生态装配式个体小木屋
20|5 ASB - Freedomek č 61, text Anna Vrabcová.
12|5 Přednáška - Marek Jan Štěpán - Tělo, světlo, ticho. Katolický lidový dům v Místku od 17.30.
27|3 Archiweb - Jednašedesátka.
14|3 Tv Noe - Liturgický prostor dnes, diskuze Marka Štěpána, Norberta Schmidta a Jana Kotase.
7|3 Kniha 20000 - literárně-vizuální dokument autorů
5|2 Tv Noe - Noční univerzita - Marek Jan Štěpán - Sakrální stavby,
7|1 Přednáška - Marek Jan Štěpán - Sakrální stavby. Farnost Střelice od 16 hodin.
7|1 Prostory nového ateliéru v bývalé prádelně v Řečkovcích byly požehnány knězem a dokumentaristou Janem Hanákem

2018

- 9|12 Kostel sv Václava v Sazovicích je za Českou republiku nominován na Cena EU za současnou architekturu Miese van der Rohe Award.
27|11 Přednáška - Marek Jan Štěpán - Patrioti v architektuře - Col konference - Loucký klášter ve Znojmě.
29|10 Přednáška - Dva kostely - m.j.š. - FA ČVUT v Praze od 17.40
28|10 Tv Noe - Artbitr - s Markem Štěpánem.
16|10 Katolický týdeník - Sazovický kostel oceněn.
1|10 Cena - Grand Prix architektů - Národní cena za architekturu - cena v kategorii novostavba - kostel sv. Václava v Sazovicích
27|9 Přednáška - Kostel jako odlitek bohoslužby. Československá církev evangelická Pardubice - Ideon, 9.30
23|9 Christnet - Zázrak v Sazovicích. Text Tomáše Bergmana.
22|9 ČT 2 - Cesty víry - Design s duší. Osobitý pohled na sakrální stavby a umění oceňovaného českého architekta Marka J. Štěpána.

18|9 Tv Noe - rozhovor Marka Štěpána s Jožkou Bařkem.
17|9 Atlas Obscura - The Birth and Rebirth of Functionalism in the Czech republic. Vila Muller, Villa Tugendhat, Hotel Avion, 21 and Church Sazovice.
14|9 Magazin Interview 9/2018 - Dárek od Boha
19|8 ADarchitektura - neobyčejné kostely světa.
3|8 Beseda - Ars poetika - Marek Jan Štěpán, Sokolské tábořiště Jeřkov u Zábřezí od 19 hodin.
2|8 Přednáška - Sakrální stavby - Marek Jan Štěpán. Akademické týdny na chatě Horalka, Sněžné v Orlických horách od 10.30.
2|7 Deník - Kostel v Sazovicích aneb Jak se dostat do světové extraligy.
26|6 Earch - V Brně vzniká kruhový kostel s duhovým pásem od Ateliery Štěpán.
17|6 C3Special - Trancendental architecture, Contemporary Places of Worship, St. Wenceslas Church in Sazovice.
13|6 Diecézní muzeum v Brně - Století sakrální architektury - na výstavě představeny kostely a artefakty čtyř architektů různých generací - Kepky, Fishera, Kolka a Štěpána. Krypta brněnské katedrály, 14.6. - 30.9.
1|6 ČT 24 - Stavby století republiky 1918 - 2018. Mezi nejpoblárnější stavby století u nás NPU zařadil kostel sv. Ducha v Šumné.
16|5 Přednáška - Marek Štěpán - Duchovní brownfield, ostravsko a kostel sv. Ducha, Klub Fiducia Ostrava od 18 h.
26|4 Přednáška - Architektura: věc veřejná. Faunapark ve Frýdku-Místku od 17 h
24|4 Svitavský deník - Informační centrum pro setkávání s Bohem, o piaristickém kostele v Litomyšli.
31|3 Vision - Church of St. Wenceslas.
29|3 Aktuálně - Kostel v Sazovicích se dostal mezi 10 nejlepších staveb světa.
29|3 The Spaces - 7 radical spiritual spaces that rethink the traditional church.
19|3 Respekt - Každý v něco věří - Rozhovor sarchitektem Markem Štěpánem o stavění kostelů a mraku.
9|3 Chic Haus 03/2018 - perfecto es esta nueva iglesia en República Checa.
15|2 ČT - Dobré ráno s Vandou a Markem Štěpánovými.
11|2 Studio ČT 24 - Téma: Kostel v Sazovicích ve světové špičceHost: Marie Rapantová, Spolek pro výstavbu kostela sv. Václava v Sazovicích, od minuty 15:47,
5|2 Hospodářské noviny - Kostel brněnského architekta zařadil prestižní kanadský časopis mezi 10 nejlepších staveb loňského roku. Rozhovor Vandy a Marka Štěpánových s Markétou Šrajbrovou.
4|2 Zlin - Sazovice - světové uznání.
27|1 Český rozhlas Plus - Sakrální stavba musí být čitelná. Rozhovor Štěpán - Mráz - Pouchlá.
11|1 iDnes - Kostelů se bude v Evropě stavět víc, říká architekt Štěpán.
4|1 Sztuka architektury - Owalny košciol.
3|1 ČT 24 - Kostel v Sazovicích patří mezi deset nejlepších světových staveb.
1|1 Katolický týdeník - Sazovický kostel mezi „nej“ stavbami světa.

2017

31|12 Prague Monitor - Czech church best sacred architecture of 2017 in Azure poll.
31|12 Dolce vita - Best of 2017: Kostel sv. Václava v Sazovicích.
30|12 Arch:speech - От музея-пещеры до LEGO-дома: самые важные здания 2017 года - kostel Sazovice mezi nejlepšími stavbami světa.
30|12 Christnet - Kostel českého architekta patří mezi nejlepší světové novostavby roku 2017.
27|12 Zlínský deník - Famózní vánoční dárek: sazovický kostel patří mezi letošních 10 top staveb světa.
21|12 Azuremagazin - The 10 best buildings of the world - mezi nejlepší domy světa roku 2017 patří kostel v Sazovicích.
17|12 Stisk - On-line rozhovor sarchitektem Markem Štěpánem, stavitelem chrámů.
15|12 Building Indonesia - Contemporary rotunda by Atelier Stepan.
15|12 Building Indonesia - Contemporary rotunda by Atelier Stepan.
14|12 Seznam - Na jihu Moravy se staví ojedinělý sci-fi kostel budoucnosti.
7|12 BrnoDaily - A new futuristic church in Brno_Lesná.
3|12 iDnes - Futuristický kruhový kostel v Brně bude mít 31 metrů vysokou rozhlednu.
23|11 Přednáška - Marek Štěpán: Kostel jako odlitek liturgie. Farnost Rosice od 18 hodin.
21|11 Přednáška - Konference o katedrále - Čas pro nadčasové.
27|10 Yatzer - Religious design comes full Circle: Atelier Štěpán design for a Rotunda. Text Alexander Mordoudack.
17|10 Yellowtrace - Church of St. Wenceslas in Sazovice.
11|10 BauNetz - Zeitgenössische Rotunde St. Wenceslas Kirche in Sazovice. Text Marta Busnelli.
6|10 Echo Prime - Kostel v Sazovicích, píše Tereza Kozlová.
2|10 Desig Milk - Contemporary Rotunda in the Czech republic by Atelier Štěpán.

Odezvy sakrálních staveb v médiích

- 2|10 Radio Proglas - U: Sazovice. Reportáž Radky Rozkocové.
- 29|9 Den architektury - Atelier Štěpán představí své stavby rovnou na třech místech - v lesoparku v Novém Lískovci, v kostele v Sazovicích a v Umprum v Brně.
- 28|9 CzechDesign - Nový kostel v Sazovicích zaujal i světová média.
- 20|9 Přednáška - Marek Štěpán - Kotva veřejného prostoru. V rámci konference Platformy městských architektů - Ostrava/Radniční sál Nové radnice od 9 hod.
- 19|9 Mark - Faith in minimalism - Church Sazovice evokes a sense of harmony. by Adam Štěch.
- 14|9 ABCnews - Архитектура современной церкви-цилиндра в Чехии.
- 14|9 Archtonic - Guter draht zu Gott: 5 Kirchen aus expressiven Materialien by Madeline Bouton.
- 13|9 Minimalissimo - Church of St. Wenceslas.
- 10|9 B Tv - Reportáž o začátku stavby kostela na Lesné.
- 7|9 Zlínský deník - Sazovický kostel možná proslaví obec i kraj.
- 5|9 Deník - Vymodlený kostel na Lesné se stává realitou.
- 5|9 Architect - The Journal of the American Institute of Architects - Church of St. Wenceslas.
- 5|9 Puyong Archiland - 不需太多修飾，從形體雕刻出來的完美-捷克圓柱形教堂
- 5|9 Journal du Design - Église Saint-Wenceslas en République Tcheque par Atelier Štěpán.
- 5|9 Český rozhlas - Nový kostel na Lesné bude kulatý s pětimetrovým duhovým oknem.
- 4|9 Česká televize - V Brně-Lesné začala stavba nového kostela. Pro věřícíje doslova vymodlená.
- 4|9 Experimenta - Una iglesia de planta circular.
- 4|9 Archiweb - Po letech příprav začala na sídlišti Lesná v Brně stavba kostela.
- 3|9 Homeworlddesign - Contemporary Rotunda Church by Atelier Štěpán.
- 3|9 Knowing Asia - 怎樣可以既輕盈又厚重？捷克這座小教堂告訴你 .
- 1|9 Pooyano - هیلت آیرام عم / کچ ی Stepan روه مج رد گنر دیفس یا هئاوتسا یاسی لک یلخاد یحارط .
- 31|8 Ambientes - Espacios para evocar. Church of St. Wenceslas por Atelier Štěpán.
- 31|8 Slna - St. Wenceslas 教堂位于捷克摩拉维亚地区兹林州的一个小村庄 Sazovice.
- 30|8 Archcollege - 宛若一座弧形的雕塑，由“圆形大厅”演变而来的小教堂，Atelier Štěpán.
- 30|8 Thisispaper - Marek Štěpán: Contemporary Rotunda from Atelier Štěpán as a space of prayer.
- 30|8 Wxwenku - 圆建筑里的那道圣光——捷克St. Wenceslas教堂 .
- 29|8 Archdaily - Church of St. Wenceslas/atelier Stepan.
- 29|8 Archtonic - Church of St. Wenceslas, Sazovice.
- 29|8 Architizer - Church of St. Wenceslas.
- 29|8 88designbox - Church of St. Wenceslas by Atelier Štěpán.
- 29|8 Ibanana - 圣温塞斯拉斯的教堂/Atelier Štěpán.
- 28|8 Gooood - 圣温塞斯拉斯教堂，捷克 BY MAREK JAN ŠTĚPÁN. A modern round church searching for dematerialization.
- 28|8 American architects - Atelier Štěpán - Church of St. Wenceslas.
- 28|8 Archinect - Atelier Štěpán designs dematerialized rotunda church in the Czech republic.
- 28|8 Inhabitat - Light glides softly inside this cylindrical modern church.
- 28|8 Artistwork - Atelier Štěpán completes cylindrical white church in the Czech Republic.
- 27|8 Archiscene - Church of St. Wenceslas in Czech republic.
- 27|8 Archello - Contemporary rotunda by Atelier Stepan.
- 27|8 E-architect - Church of St. Wenceslas in Sazovice.
- 27|8 Radio Wave - Zahraniční weby o architektuře píší o novém cylindrickém kostele v Sazovicích u Zlína.
- 26|8 Archiple - Atelier Štěpán completes cylindrical white church in the Czech Republic.
- 25|8 Dezeen - Atelier Štěpán completes cylindrical white church in the Czech Republic.
- 21|8 Novinky - Kostel svatého Václava v Sazovicích připomíná svitek papíru.
- 19|8 Design Magazin - Sazovice si postavily moderní kostel svatého Václava.
- 10|8 Hospodářské noviny - Na půdorysu víry. Sazovický kostel je příkladem moderní architektury, která staví na historických základech.
- 28|7 Přednáška - Marek Štěpán - Sakrální prostor včera dnes a zítra. V programu Nova et vetera ve Vlčovicích - od 10.30
- 11|7 Earch - Prosvětlený papírový kostel.
- 2|7 MŠstavby - Smuteční síň Ostrava-Svinov.
- 21|6 Stavitel 6-7/2017- Kostel, který připomíná svitek papíru
- 19|6 ArchTv - Kostel sv. Václava - Sazovice.
- 9|6 Český rozhlas - Host Radiožurnálu - m.j.š. Kostely 21. století?

- 8|6 Přednáška - Odlitek bohoslužby - Marek Štěpán v rámci Noci kostelů. Kostel Narození Panny Marie / Vranov / 21.00
 3|6 ČT - Křesťanský magazín - Nový kostel v Sazovicích.
 29|5 ASB 93/2017 - Kostel z papíru.
 25|5 Aktualne.cz - Sakrální prostor nesnese nadsázku. Lidé ho vnímají daleko citlivěji.
 24|5 Archiweb - Kostel sv. Václava v Sazovicích.
 22|5 Earch - Stavba jako z papíru. Hra architekta se světlem v novém kostele v Sazovicích.
 14|5 Respekt - Svatý Václav na Zlínsku, svitek papíru nebo hrad víry?
 12|5 Zlín.cz - Sazovice mají vysvěcený nový kostel, stavba připomíná papírový svitek.
 12|5 ČT Události v kultuře - vstup o svěcení kostela v Sazovicích a rozhovor s m.j.š.
 30|4 Aktuálně - Od sakrálních staveb až po ty světové. Průřez tvorbou architekta Marka Jana Štěpána.
 18|4 Česká architektura 2015-2016 - v ročence podle Antonína Nováka náš Interier piaristického kostela v Litomyšli.
 12|4 Luxury Prague - Moderní stavby českých kostelů, píše Jana Hoeger.
 8|4 Archiweb - Areál Café fara.
 27|3 Přednáška - Marek Štěpán - Architekt sakrálních staveb musí umět někdy i sakrovat. 55.salón v Akademické kavárně od 18.h.
 8|3 Lasapro - prezentace Analýzy a syntézy Brněnského děkanátu kněží. viz. Laboratoř sakrálního prostoru
 2|3 5plus2 - Kostel s úžasnou zvonohrou.
 1|3 Arcibiskupství pražské - Přenesení ostatků sv. Václava do nového kostela.
 19|2 Archiweb - Kostel v Sazovicích zkolaudován.
 16|2 Beton - článek Kostelový beton - mjš
 4|2 iDnes - V Sazovicích dokončují kostel bez věže, s 15 zvony a jednoduchým křížem.

2016

- 26|12 ČT1 - Události - Na moderní kostel se věřící složili.
 14|12 Přednáška - Marek Štěpán - architekt v praxi - Mé vykročení z Platónovy jeskyně. Fa Vut v Brně od 17 h.
 13|12 Gymnasion 19 - článek MJŠ Dotek o dotecích nejen v architektuře.
 12|10 Architekti CZ - panelová diskuze nad tématem „Architektura - historismus nebo novotvar“ aneb vstup architekta do historické části města.
 10|10 Katolický týdeník - Architekt Marek Jan Štěpán: Moderní kostel chápu také jako místo optického pokoje.
 27|9 Kniha - Příběh jednoho kostela aneb O kostele sv. Václava v Sazovicích pohledem architekta.
 19|9 Start Laboratoře sakrálního prostoru - školního atelieru MJŠ na ARC VUT v Brně.
 3|6 Expozice Andělé na návrší v Piaristickém kostele v Litomyšli - beseda s autory.
 17|5 Deník - Do roka dostaví kostel v Sazovicích. Vzhled bude moderní.
 30|4 KTF UK - Bakalářská práce Anežky Lebarové o piaristickém kostele v Litomyšli.
 29|4 Metro - Kruhový tvar a duhové okno. Na sídlišti postaví kostel.
 28|4 Víkend, Právo - Architekt kostelů by měl umět i sakrovat. Rozhovor Adély Šulákové s MJŠ.
 18|3 Přednáška - Kdepak je Bůh Otec v moderním kostele?, Studentská agora Arcibiskupského gymnázium Praha, Korunní 2, od 14.30
 15|3 Přednáška - Pražmovský hřbitov, Sympozium O obnově starých hřbitovů, Gasset, konf. centrum HKP Praha - od 9.30
 15|3 Valašský deník - Základní kámen starozuberské kaple posvětil papež Jan Pavel II. odkaz
 23|2 Přednáška Moderní sakrální architektura/MJŠ - Moravsko-Slezská křesťanská akademie / Arcidiecézní muzeum Olomouc od 17.00.
 23|2 Proglas - Farnost v Brně - Lesné připravuje stavbu kostela.
 22|2 iDnes - V Brně vznikne futuristický kostel. Bude se tam odrážet nebe.
 12|2 Blesk - Kostel vyrosté v čertově roklí, bude supermoderní.
 13|1 Deník - Jan Žlebek o kostelu na Lesné. Tvar věže symbolizuje nebeské poselství.
 9|1 Brněnský Severník - Po letech plánování a příprav se konečně začne stavět na Lesné kostel.

2015

- 24|12 Archiweb - Kostel NsvK, Litomyšl.
 18|12 Přednáška PechaKuchaNight Ostrava - Vol.21, Kino Luna ve 20.20.
 1|12 Biskupství ostravsko opavské - Nový oltář a kříž ve farním kostele sv. Jana Křtitele ve Frýdku.
 27|11 Propamátka - Ve Frýdku mají nový oltář ve tvaru otočeného jehlanu.
 24|11 Archiweb - Místo, kde se z kruhu stává čtverec. Nový oltář ve farním kostele ve Frýdku posvětil biskup ostravsko-opavský Mons. František Lobkowicz.

Odezvy sakrálních staveb v médiích

- 5|11 Radiožurnál - Rozhovor Lucie Výborné s MJŠ. Kostel hrál v historii úlohu komiksu.
- 19|10 Hospodářské a České noviny - V kostele sv. Ducha v Ostravě byla dokončena vitrážová výzdoba.
- 9|10 Přednáška Já za to nemůžu..., konference Démon tvořivosti / hotel Brixen, Lipnice od 12 h.
- 21|9 Přednáška Světlo a ticho, seminář Světlo v sakrálních a historických stavbách. Lumidée Praha od 17 h.
- 8|9 Biskupství brněnské - Kostel v Brně Lesné navrhoval Štěpán už v době studií.
- 6|9 Wikipedie - Kostel blahoslavené Marie Restituty, Brno - Lesná.
- 5|7 Zlínský deník - Architekt: Základní tvar kostela je válec jako v době sv. Václava.
- 10|6 Architekti CZ - křest knihy rozhovorů Jaroslava Sládečka s českými architektky včetně MJŠ.
- 6|6 Křesťanský magazín - reportáž P. Opeletové o Piaristickém kostele v Litomyšli.
- 13|3 Žehnáni pozemku stavby kostela. Přes STO Sazovických vyzkoušelo kapacitu kostela a stoupl si do vytýčeného kruhu.
- 24|1 Flying Mag - A&A. Designing Sacred Buildings Requires Patience and Intuition.
- 8|1 Český rozhlas - Apetýt - rozhovor Marcely Vandrové s architektem MJŠ.

2014

- 29|12 Wikipedie - Kostel sv. Václava (Sazovice).
- 24|12 iDnes - K Vánocům dostali jako dárek kostel, který vypadá jako smotek papíru.
- 18|12 Stavbaweb - Marek Jan Štěpán - kostel sv. Václava v Sazovicích.
- 18|12 Stavitel 12/2014 - Chrám jako galerie nebo koncertní síň.
- 17|12 Rovnost - Kostel v Lesné? Po debatách s věží.
- 15|12 Moravské hospodářství - Vesnice se 700 obyvateli dostala vánoční dárek: poslední razítko ke stavbě kostela.
- 14|12 Designmagazín - Sazovice si postaví nový kostel jako smotek papíru.
- 8|12 NPU - V den svátku patrona vyšla kniha kolektivu autorů Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích.
- 29|11 V křížení lodí piaristického kostela v Litomyšli byl instalován skleněný sloup s odrazivou pochou - umělecké dílo s duchovní tematikou autorů Václava Ciglera a Michala Motyčky.
- 20|10 Přednáška Hledání Boha Otce s architektem - Moravsko-Slezská křesťanská akademie / Lidový dům, Místek od 17.30
- 16|10 Bydlení IQ - Rekonstrukce kostela Nalezení sv. Kříže. Chrám v Litomyšli se po čtyřiceti letech probudil. Po rekonstrukci bude sloužit také jako galerie či koncertní síň.
- 9|10 Světlo - Osvětlení katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha.
- 3|10 Piaristický chrám v knize Petra Volfa Litomyšl renesanční město moderní architektury.
- 23|9 MF Dnes - Rekonstrukce přímo božská!
- 12|9 Buildingnews - nádech zmaru byl vlastně fascinující.
- 11|9 iDnes - Unikátní rekonstrukci zaplatila EU, český architekt ji skvěle vymyslel.
- 10|9 Archiweb - s MJŠ o rekonstrukci litomyšlského kostela.
- 10|9 Designmagazín - Kostel v Litomyšli změněn na moderní kulturní místo.
- 3|9 Spektra 5/2014 - Jemná práce s prostorem a energií chrámu v Litomyšli.
- 28|8 Kino Svět - Dekor struktur. Stavby architekta Marka Štěpána.
- 1|7 SOFA - Rozhovor MJŠ s Ninou Ličkovou (Studentská obec fakulty architektury) o VI. ceně Bohuslava Fuchse.
- 22|6 Biskupství Brněnské - Kostel v Brně Lesné se bude realizovat podle návrhu Ateliéru Štěpán.
- 15|6 Senivio - Ostravský kostel uprostřed sídliště má při bohoslužbách plno.
- 9|3 Getsemany 258 - Liturgický prostor kostela sv. Ducha v Ostravě - Zábřehu, Andrea Zimová.
- 12|1 The Prague post - 50 Catholic churches built since 1989.
- 9|1 Era21 - 1/2014 - Liturgická úprava katedrály v Českých Budějovicích. MJŠ

2013

- 19|12 StavbaWeb - Práce na osvětlení katedrály sv. Víta vrcholí.
- 19|11 Přednáška Architekt v praxi / Arc VUT, Ústav architektury fakulty stavební, Brno
- 14|10 Lidovky - Za cenu nejmenšího kostela co největší? V Šumně se podařilo.
- 23|7 Přednáška PechaKuchaNight Znojmo - Vol. 5, Mikulov, inspirace pro Znojmo?
- 31|5 Budějovická drbna - Mši v obnovené katedrále navštívilo na 500 lidí.
- 29|5 Táborský deník - Svatý Mikuláš míří do třetího tisíciletí. Katedrála se brzy otevře.
- 19|5 DOO - Kostel sv. Ducha v Ostravě-Zábřehu má ostatky bl. Jana Pavla II.

2012

- 3|12 Přednáška Moderní sakrální architektura - kaple, kostel, katedrála -Marek Jan Štěpán - CBArchitektura/ Horká Vana, České Budějovice- 4.12. od 16.00
25|9 Biskopství Ostravskoopavské - Biskup Lobkowitz posvěti v ostravském kostele sv. Václava nový obětní stůl.
29|8 TV - Křesťanský magazín - architekt Marek Štěpán
6|6 Přednáška Marek Štěpán a sakrální stavby / Kruh / Jilská 7a, Praha od 19.30
tržen, navíc doplněn moderní dostavbou.
29|5 Artikl - Sakrální stavby dokážou veřejný prostor ukotvit v čase. Text MJŠ o veřejném prostoru.
22|5 Radio Wave - Bourání s architektem Markem Štěpánem. Rozhovor MJŠ s Adamem Gebrianem.
8|5 Přednáška O freedomku a sakrální architektuře, MJŠ, aArchitektura, blok 12 ve Zlíně
9|4 StavbaWeb - Velké liturgická úprava českobudějovické katedrály od Marka Štěpána

2011

- 25|11 Přednáška Tělo, světlo, ticho / Kolokvium Kostel - liturgický prostor - památka, Dominikánský klášter, Praha
14|11 Fa ČVUT - přednáška Tělo, světlo, ticho - obnova sakrální architektury. V rámci cyklu Památky 2011 / Fakulta architektury, Praha
26|10 Fa ČVUT - přednáška Marek Štěpán & Atelier Štěpán /Fakulta architektury, Praha
13|10 ASB - text MJŠ Má vypadat kostel jako kostel?
8|8 ČT - Před půlnocí – Architekt Marek Jan Štěpán
9|5 CENA - Čestné uznání Grand Prix 2011 - Národní cena za architekturu v kategorii rekonstrukce.
15|4 Encyklopedie Brna - Kříž - symbol návštěvy papeže Benedikta XVI. v Brně, Denisovy sady.
1|3 SravbaWeb - Recenze kostela v Šumné - Richard Biegl.
8|2 Christnet - Baptisteria patří do našich kostelů (kostel sv. Ducha a sv. Kateřiny v Ostravě).

2010

- 30|11 Katolický týdeník 49/2010 - Architekti ocenili kostel v Šumné.
20|11 iDnes - Jakoby v Šumné stál odjakživa, ocenili místní nový kostel.
15|11 CENA - Klubu Za starou Prahu 2010 za novostavbu v historickém prostředí – hlavní cena – Kostel sv. Ducha v Šumné.
26|10 PechaKuchaNight Brno - Vol.5, Underground ?
29|7 ASB-postal - Oáza víry na ostravském sídlišti.
15|2 Era 21 1/2010 - Za zlatem Ostravy. Kostel sv Ducha
9|2 Výstava Naděje v Brně - Návštěva papeže Benedikta XVI v Brně očima architelta MJŠ.

2009

- 9|11 Konstrukce - Baldachýn pro Svatého Otce v Brně Tuřanech.
14|10 Architekt 08 09/2009 - Areál návštěvy pro papeže v Brně
26|9 Brněnské biskupství - Areál bohoslužby Benedikta XVI. v Brně.
11|9 Český rozhlas - Doteky víry - hostem Evy Hůlkové architekt Marek Jan Štěpán, autor areálu pro mši s papežem.
11|9 Lidové noviny - Baldachýn pro papeže ne a ne postavit. Vítr mu nepřál.
29|6 Návštěva papeže - Koncepce a architektura areálu pro návštěvu Benedikta XVI. v Brně.
28|6 iDnes - Poutníci budou v Brně naslouchat papežovi z půlkilometrového „koberce“.

2008

- 9|12 Architekt 12/2008 - Top realizace. Kostel sv. Ducha Ostrava, Kostel sv. Ducha Šumná
4|12 Fasády 4/2008 - Nasvětlení nového kostela. (kostel sv. Ducha v Ostravě)
16|10 Hospodářské noviny - Nový kostel v Šumné. Více svobody.
20|9 ČT - Křesťanský magazín - Kostel sv. ducha v Šumné.
3|9 Tiskové centrum ČBK - V Šumné bude posvěcen nový kostel.
5|8 SPOV - Tři stavby atelieru vyšly v knize Tvář venkova (vydal Spolek pro obnovu venkova 2008)
16|6 CENA - Kostel sv. Ducha v Ostravě dostal cenu Grand prix jako nejlepší Stavba Moravskoslezského kraje roku 2007 všech kategorií.

Odezvy sakrálních staveb v médiích

2007

- 15|12 Respekt - Půlnoční v krychli a válci, Karolína Vránková.
- 21|10 Archiweb - Stovky lidí o víkendu slavily v Ostravě otevření nového kostela.
- 31|5 Goethe institut - Architektonické procházky - kostel sv. Ducha v Ostravě
- 31|5 Goethe institut - Architektonické procházky - Interier kostela sv. Kateřiny v Hrabové
- 19|4 PechaKuchaNight Praha - Vol. 2
- 21|1 Deklamace manifestu Dekoruktivismu / Atelier, Konečného náměstí, Brno

2006

- 20|9 CENA - Klubu Za starou Prahu 2005 za novostavbu v historickém prostředí – nominace – Věž kostela sv. Floriana v Kozmicích
- 25|7 Interiér - Interiéry kostelů tvoří vlastní intuicí.
- 7|6 ERA21 3/06 - Moderní regionalismus. Interier kostela sv. Kateřiny v Hrabové
- 7|6 CENA - Stavba Moravskoslezského kraje 2005 – čestné uznání - Kostel sv. Kateřiny v Hrabové
- 24|4 Christnet - Kostel vstal jak Fénix z popela. Obnovený vyhořelý kostelík dostal cenu Český interier 2006.
- 19|4 CENA - Český interier roku 2005 - Cena Unie výtvarných umělců ČR, Kostel sv. Václava v Ostravě.
- 17|4 Archiweb - Interier kostela sv. Kateřiny v Hrabové.
- 10|4 CENA - Český interier roku 2006 - Cena Unie výtvarných umělců ČR, Kostel sv. Kateřiny v Ostravě-Hrabové.
- 30|3 Interiér - interiery kostelů tvoří vlastní intuicí. Rozhovor s MJŠ.

2005-2003

- 4|5 2005 Architekt - Dostavba věže kostela sv. Floriana v Kozmicích.
- 9|12 2004 ČT 2 - Moderní kaple, dokument a rozhovor o kapli sv. Ducha na Starém Zubří
- 6|12 2004 ABC 25-26/2004 - Papírová vystřihovánka - Kostel sv. Kateřiny v Hrabové.
- 1|9 2004 Era 4/04 - Staré kostely, nové kostely ... Dostavba věže kostela sv. Floriana v Kozmicích
- 26|4 2004 Era 21 4/04 - Staré kostely, nové kostely... Rekonstrukce interieru kostela sv. Václava v Ostravě.
- 30|1 2003 O historii a požáru kostela sv. Kateřiny v Hrabové.

Zdroj: časopis DolceVita, 2023

